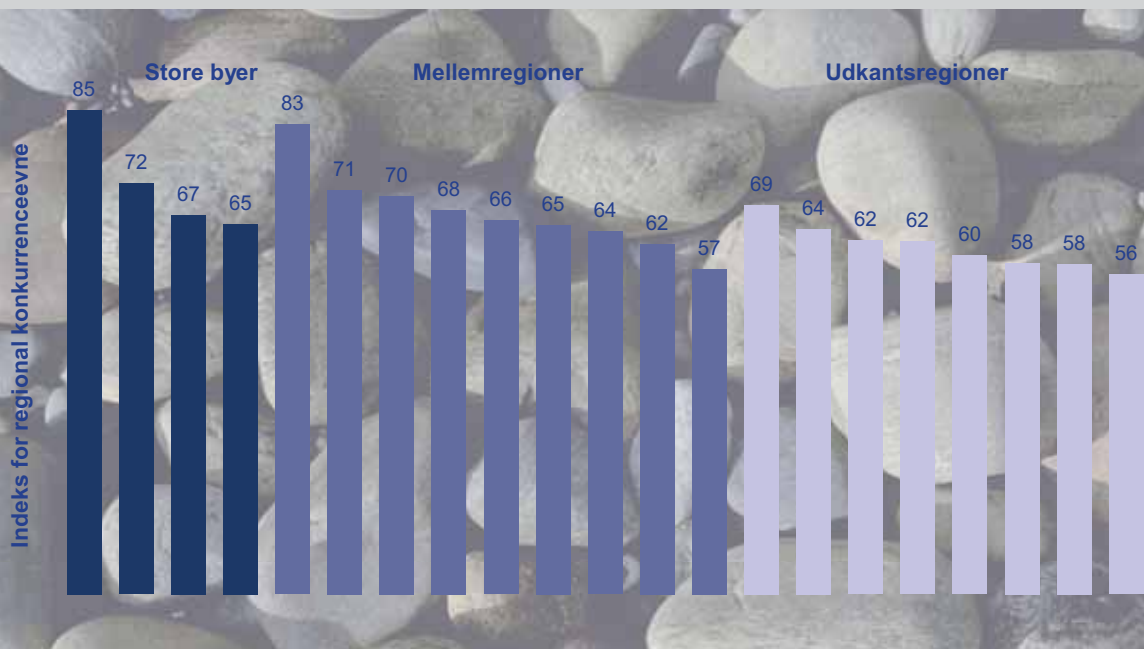

Regionalpolitisk redegørelse 2004

**Analyser og baggrund
Marts 2004**

Indenrigs- og
Sundhedsministeriet

Regionalpolitisk redegørelse
2004

Analyser og baggrund
Marts 2004

Regionalpolitisk redegørelse 2004 – Analyser og baggrund

Udgiver: Indenrigs- og Sundhedsministeriet
2. økonomiske kontor
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Tryk: Schultz Grafisk

Oplag: 800

Trykt udgave: 87-7601-080-5

Elektronisk udgave: 87-7601-081-3

Publikationen er tilgængelig på <http://www.im.dk>

Publikationen kan fås ved henvendelse til:

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
2. økonomiske kontor
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
Tlf. 33 92 37 92
Fax. 33 92 36 46
E-mail: im@im.dk

Indhold

1. Indledning	5
2. Den generelle udvikling i regionerne i Danmark	7
2.1. Befolkning.....	7
2.2. Indkomst.....	9
2.3. Beskæftigelse og ledighed	15
2.4. Service og overførsler	22
3. Regionernes konkurrenceevne	26
3.1. Indledning og hovedkonklusioner.....	26
3.2. Hvad driver væksten i regionerne?	27
3.3. Regionale forskelle i væksten	29
3.4. Regionernes konkurrenceevne og rammebetingelser.....	32
3.5. Udkantsområderne.....	36
3.6. Konkurrenceevne og udviklingsstrategier på Lolland-Falster.	39
4. Flyttemønstre og pendling	42
4.1. Befolkningens flyttestrømme på tværs af regionstyper	43
4.1.1. Nettotilflytning i de enkelte regioner	44
4.1.2. Flytninger fordelt på befolkningsgrupper og regionstyper	45
4.2. Befolkningens pendlingsmønstre	50
4.2.1. Generel udvikling i pendling mellem hjem og arbejde.....	50
4.2.2. Pendling fordelt på befolkningsgrupper og regionstyper.	54
5. Strukturreformarbejde og analyse af kommune- sammenlægningen på Bornholm	59
5.1. Strukturkommissionen.....	60
5.1.1. Strukturkommissionens nedsættelse og opgave.....	60
5.1.2. Kommissionens vurdering af den nuværende struktur....	60
5.1.3. Kommissionens anbefalinger til ændring af den offentlige sektor.....	61
5.1.4. De opstillede modeller.....	63
5.1.5. Den videre proces	67
5.2. Finansieringsudvalgets betænkning om et nyt udlignings- system.....	67
5.2.1. Baggrund for arbejdet med en vurdering af det kommunale tilskuds- og udligningsssystem	67
5.2.2. Finansieringsudvalgets analyser og overvejelser.....	68

5.2.3. Udvalgets forslag og anbefalinger – de fire modeller	69
5.3. Analyse af kommunesammenlægningen på Bornholm.....	72
5.2.1. Ny organisering på alle niveauer.....	73
5.2.2. De første erfaringer	74
5.2.3. De kommende analyser	75
6. Udkantsområder og øer – udfordringer og indsats.....	77
6.1. Udfordringer	77
6.2. Den regionalpolitiske indsats i prioriterede udkantsområder..	78
6.3. Regionale vækstsamarbejder.....	80
6.4. Ærø, Læsø og Samsø – en særlig udkantsproblematik?.....	81
7. Udviklingen i den regionale statslige forvaltning	85
7.1. Udviklingen i den regionale statslige beskæftigelse.....	85
7.1.1. Statslig beskæftigelse opgjort efter Danmarks Statistik ..	86
7.1.2. Årsværksbaseret opgørelse efter bevillingsområde	88
7.1.3 Udviklingen sammenholdt med øvrig beskæftigelse	91
7.2. Regionale konsekvenser af effektiviseringer, udflytninger mv. inden for den statslige forvaltning.....	96
8. Regionalpolitiske initiativer	100
8.1. Overordnet strategi for den økonomiske udvikling.....	100
8.2. Den regionale erhvervs politik.....	101
8.3. Uddannelse	105
8.4. Universiteter og forskning.....	109
8.5. Trafikinvesteringer.....	115
8.6. Skatteområdet.....	117
8.7. Planlægning	119
8.8. Kultur	120
8.9. Kommuner og amtskommuner	122
8.10. Danske EU-programmer i programperioden 2000-2006	123
9. Regionale konsekvenser af tiltag i 2003.....	128
10. Konklusion	135
Bilag 1. Anvendte regionsinddelinger	137
Bilag 2. Regionale konsekvenser vedr. ændringer i placeringen af statslige arbejdspladser	143
Bilag 3. Regionale konsekvenser af statslige tiltag gennemført i 2003.....	155

1. Indledning

Denne publikation danner med en gennemgang af en række analyser, initiativer og konsekvensvurderinger grundlag for Regionalpolitisk redegørelse 2004, som regeringen afgiver til Folketinget.

Formålet med den regionalpolitiske redegørelse er at fremlægge regeringens overordnede regionalpolitiske målsætninger, gøre status for den regionale udvikling i Danmark, redegøre for iværksatte initiativer, som over en bred kam understøtter udviklingen og den regionale balance, samt redegøre for regionale konsekvenser af de statslige tiltag, der generelt set kan have regional betydning. Herunder redegøres også for udviklingen i lokaliseringen af statslige arbejdspladser.

Regeringens redegørelse til Folketinget udkommer i et hæfte for sig.

I denne publikation gives i kapitel 2 et generelt overblik over status for den regionale udvikling i Danmark. I de følgende kapitler, kapitel 3-6, behandles udvalgte temaer som regionernes konkurrenceevne, befolkningens flytte- og pendlingsmønstre, konklusioner fra betænkninger vedr. henholdsvis struktur og udligning samt udfordringer og indsats i udkantsområderne.

Kapitel 7 indeholder en status for udviklingen i lokaliseringen af de statslige arbejdspladser og kapitel 8 en gennemgang af de nyeste initiativer, der kan medvirke til at sikre en mere lige udvikling. Endelig indeholder kapitel 9 en gennemgang af regionale konsekvenser af statslige tiltag generelt og kapitel 10 giver en samlet konklusion.

Den generelle regionale udvikling tegner et billede af fortsat indsnævring i regionale forskelle i indkomstniveauerne. Igennem en række år har der omvendt været tegn på koncentration af beskæftigelse og befolkning. Den regionalpolitiske udfordring ligger især i at løfte udviklingen i de danske udkantsområder.

Regeringen har en særlig bevågenhed over for udviklingen i de danske udkantsområder. Det er således regeringens klare holdning, at alle områder i landet skal være attraktive områder både med hensyn til bosætning og erhvervsudvikling. På denne baggrund har regeringen i 2003 igangsat en særlig indsats i udkantsområderne.

Konklusionerne i en undersøgelse af regionernes konkurrenceevne, som regeringen har fået foretaget, viser, at det kan betale sig at gøre en indsats for at forbedre rammebetingelserne for regionernes udvikling. Gennem en fokusering af regionernes indsats inden for de områder, som primært driver væksten i regionerne – menneskelige ressourcer, iværksætterier og innovation – kan realiseres udviklingspotentialer i mange regioner, herunder også i udkantsregioner.

Regeringen har også iværksat en række initiativer, der forbedrer koordinering og indtænkning af regionale hensyn i statslige tiltag. Det afspejles i bl.a. placering af tre nye statslige institutioner uden for hovedstadsområdet og i regionale hensyn i forbindelse med de gennemførte omorganiseringer mv.

2. Den generelle udvikling i regionerne i Danmark

Igennem de senere år har konklusionen på analyser af de danske geografiske regioners udvikling været, at der er tale om beskedne uligheder set i forhold til andre lande. Samtidig har analyserne dog også peget på en tendens til, at udkantsregionerne generelt set oplever en svagere udvikling i befolkning og indkomster end resten af landet.

Regeringen har på denne baggrund iværksat en særlig indsats i en række udpegede regioner med henblik på at fremme både bosætning og erhvervsudvikling i disse områder. Denne indsats er nærmere beskrevet i kapitel 6.

Indsatsen er sat i gang, men den kan endnu ikke måles i statistikken. Billedet af den regionale udvikling er således ikke væsentligt ændret. Men det kan konkluderes, at hvor der tidligere – efter mange års indsnævring af regionale forskelle – har været tegn på stigende regionale uligheder i indkomstniveauet efter 1997, nu er der tegn på, at en sådan udvikling er stoppet og måske på vej i den anden retning – altså mod større regional lighed igen.

I det følgende gives den årlige status for den generelle regionale udvikling, hvor der ses på bl.a. udviklingen i befolkningstal, indkomster og beskæftigelse.

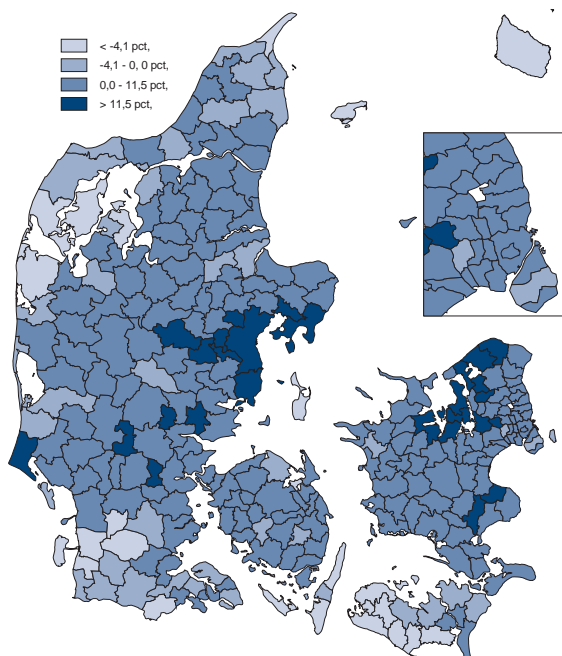
2.1. Befolkning

Det generelle billede af befolkningsudviklingen over de seneste 15 år er, at der i en periode med befolkningsvækst i landet som helhed er sket en befolkningstilbagegang i de danske udkantsområder. Der har især været en vækst i befolkningen i Århus-Vejle-området og i udkanten af hovedstadsområdet.

Figur 2.1 viser således udviklingen i befolkningen i perioden 1989-2004 fordelt på kommuner. Det fremgår heraf, at langt de fleste

kommuner har oplevet en positiv befolkningstilvækst i perioden. Områderne med befolkningstilbagegang har nærmere bestemt været kommuner på Bornholm, det meste af Lolland-Falster, de sydfynske øer og andre mellemstore øer samt i Nordjylland, Nordvestjylland og Sønderjylland.

Figur 2.1. Vækst i befolkningstallet i pct. fordelt på kommuner 1989-2004

Note: Intervalindelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, 0 og 90 pct. fraktilen. Det laveste interval indeholder således de 10 pct. af observationerne, der har de laveste værdier. Det højeste interval indeholder de 10 pct. af observationerne, der har de højeste værdier. De resterende observationer er delt op i to intervaller efter, hvorvidt de ligger under hhv. over 0. Befolkningstallet er opgjort pr. 1. januar i året. Væksten i hele landet i perioden har været på 5,2 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

2.2. Indkomst

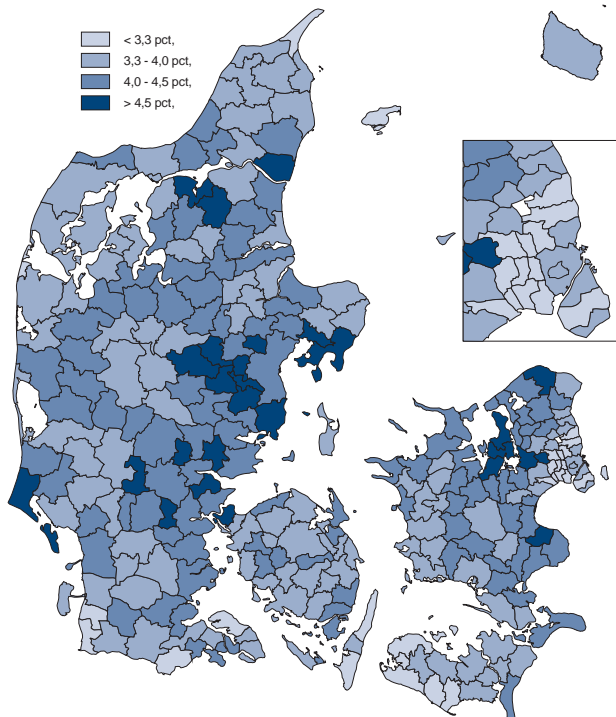
Udviklingen i skattepligtig indkomst

Ved at betragte udviklingen i den skattepligtige indkomst fås et billede af de indkomstmæssige levevilkår i regionerne. Den skattepligtige indkomst udgør den indkomst, som de enkelte indbyggere skal svare skat af. Det vil sige, at der fratrukket skattemæssige fradag i indkomsten, og at der indgår indtægter fra indkomstoverførsler. Var det i stedet valgt at se på erhvervsindkomster (dvs. primærindkomster) ville overførsler ikke indgå. Da der gennem overførsler sker en udligning af indkomstforskelle indbyggerne og dermed også regionerne imellem, ville et billede af udviklingen i erhvervsindkomsterne give et mere ulige billede af den regionale udvikling i indkomster.

I figur 2.2. betragtes udviklingen i den *samlede skattepligtige indkomst* i regionerne og altså ikke set pr. indbygger. Ændringer i den samlede indkomst vil dermed bl.a. være betinget af befolkningstilbagegang eller -fremgang i regionerne. Analyserne viser således også nogle af de samme tendenser som analyserne af befolkningsudviklingen.

Opgjort for landet som helhed har der i den 15-årige periode 1987-2002 været en vækst i den samlede skattepligtige indkomst i løbende priser (dvs. ikke reguleret for pris- og lønudvikling). Figur 2.2. viser, at væksten har været kraftigst i dele af det østlige Jylland, bl.a. i en række kommuner i Århus-Vejle-området, ved Ålborg samt i udkanten af hovedstadsområdet. Den svageste vækst findes bl.a. i en række kommuner i udkantsområderne. Det drejer sig om kommuner på bl.a. Lolland og Langeland samt i enkelte sønderjyske kommuner. Men også en række kommuner, der grænser op til Københavns Kommune, er blandt kommunerne med den svageste vækst.

Figur 2.2. Gennemsnitlig årlig vækst i den samlede skattepligtige indkomst fordelt på kommuner 1987-2002

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1). Den gennemsnitlige årlige vækst i den skattepligtige indkomst for hele landet har i perioden været på 3,9 pct.

Definition: Skattepligtig indkomst omfatter al indkomst, der inddrages under den normale indkomstbeskatning, fratrukket arbejdsmarkedsbidrag, lejeværdi af egen bolig og fradrag i alt. Lejeværdien af egen bolig er fratrukket, idet opgørelsesmetoden blev ændret fra 2000.

Kilde: Danmarks Statistik.

Det er så spørgsmålet, om udviklingen i skattepligtige indkomster går i retning af større eller mindre lighed mellem regionerne. Tabel 2.1 nedenfor illustrer udviklingen i variationen i den skattepligtige indkomst – her set *pr. indbygger* – i hovedstadsområdet, de øvrige amter og Bornholms regionskommune.

Tabel 2.1. Skattepligtig indkomst pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet

Region/amt:	År:							
	1970*	1980*	1985	1990	1995	2000	2001	2002
Hovedstadsregionen	125	118	117	117	113	114	113	112
Vestsjællands amt	93	95	94	95	96	95	95	95
Storstrøms amt	90	94	92	91	92	92	92	92
Bornholms reg.	79	87	85	85	87	86	86	86
Fyns amt	89	93	92	92	94	92	92	93
Sønderjyllands amt	84	90	89	89	92	91	91	91
Ribe amt	84	89	90	91	93	92	93	93
Vejle amt	87	91	93	94	97	96	96	97
Ringkøbing amt	83	87	91	89	92	92	92	93
Århus amt	92	94	95	96	97	97	97	97
Viborg amt	77	84	87	87	89	90	90	91
Nordjyllands amt	81	88	89	88	91	91	91	92
Standardafvigelse	12,0	8,3	7,6	7,9	6,3	6,6	6,4	6,2
Middelværdi	89	93	93	93	94	94	94	94

Note: Hele landet har indeks 100. Indekstillene for 2000, 2001 og 2002 er fratrukket lejeværdien af egen bolig, mens indekstallene for 1970-1999 medregner lejeværdi af egen bolig.

Kilde: Danmarks Statistik. *Dilling-Hansen et al. (1994), "Growth and Convergence in Danish Regional Incomes", Scandinavian Economic History Review, vol. XLII, no. 1, pp. 54-76.

Tabellen viser den indekserede udvikling i den skattepligtige indkomst fra 1970 til 2002. Tallene viser, at hovedstadsregionen har et højere indkomstniveau end resten af landet. Århus, Vejle og Vestsjællands amter har i 2002 indkomstniveauer, der ligger over landsgennemsnittet, mens Bornholms regionskommune, Sønderjyllands og Viborg amter har de laveste indkomstniveauer set pr. indbygger. Viborg og Nordjyllands amter har haft de største relative stigninger de sidste 30

år, mens indkomstniveauet i hovedstadsregionen er faldet i forhold til resten af landet.

Forskellen i indkomst mellem hovedstadsregionen og resten af landet er generelt set blevet mindre de sidste 30 år, hvilket fremgår af standardafvigelsen nederst i tabellen. Den lille stigning, der kunne spores i hovedstadens indekssværdi og i standardafvigelsen i 2000, er således også erstattet af et fald efter 2000. Der er dermed set ud fra denne analyse ikke tegn på en tendens til større regional ulighed i indkomstniveauerne.

Udviklingen frem til 2004 (budgetteret udskrivningsgrundlag)

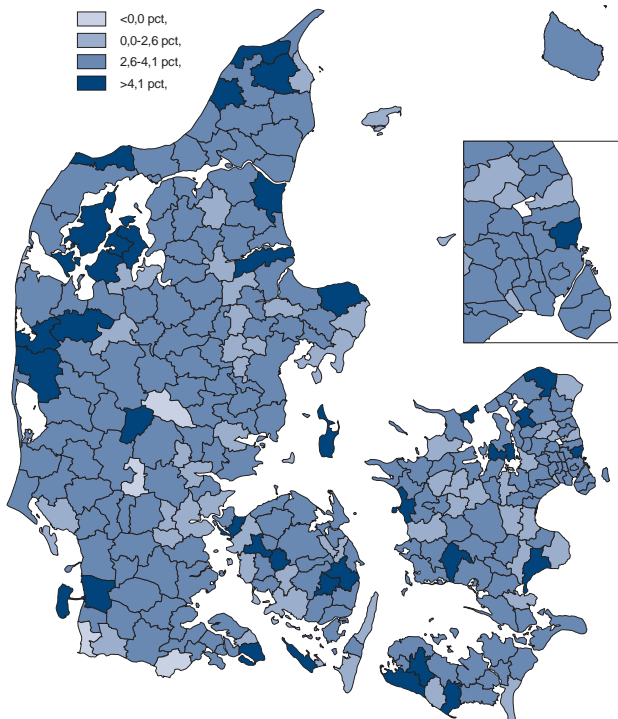
Kommunernes udskrivningsgrundlag svarer i princippet til indbyggernes samlede skattepligtige indkomst. Data for den skattepligtige indkomst er kun opgjort til og med 2002. Ved at betragte udviklingen i det budgetterede udskrivningsgrundlag fås et billede af indkomstudviklingen frem til 2004. Tallene skal dog fortolkes med forbehold, da der dels er tale om budgetterede tal og dels for en stor del af kommunerne om statsgaranterede tal¹.

Figur 2.3. viser, at de sidste to års vækst i det budgetterede udskrivningsgrundlag har været jævnt fordelt på landets kommuner. Den kraftigste vækst findes i kommuner i områderne Nord- og Nordvestjylland, Sjælland og Lolland. Enkelte kommuner i det sydlige Jylland har oplevet et fald i det budgetterede udskrivningsgrundlag.

Dette billede afviger fra den tendens, som kunne findes i udviklingen i skattepligtig indkomst i perioden 1987-2002.

¹ Kommunerne og amterne kan vælge at anvende et statsgaranteret udskrivningsgrundlag som indtægtsgrundlag i budgetlægningen. Det statsgaranterede udskrivningsgrundlag er givet som kommunens / amtets faktiske udskrivningsgrundlaget i året tre år før budgetåret fremskrevet med en fælles vækstprocent.

Figur 2.3. Gennemsnitlig årlig vækst i budgetteret udskrivningsgrundlag pr. indbygger, fordelt på kommuner 2002-2004

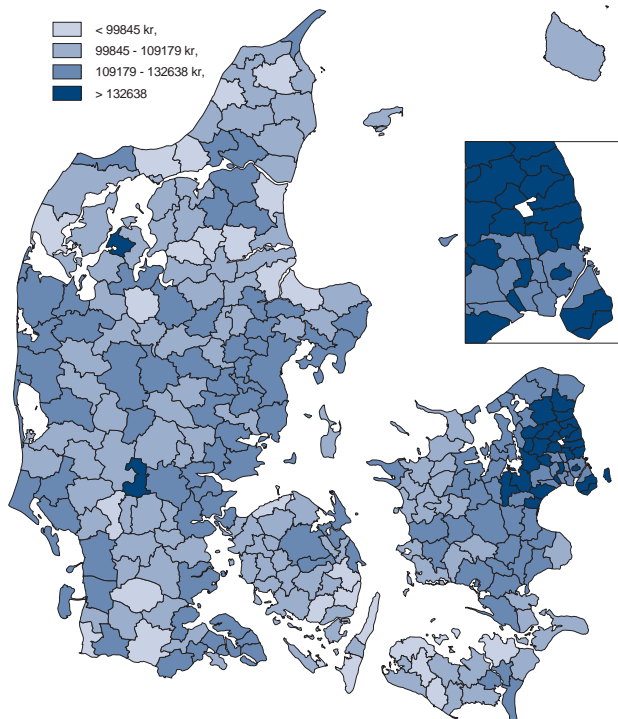
Note: Kortet er baseret på det budgetterede udskrivningsgrundlag for 2004. Intervalinddelingen er baseret på 0, 50 pct. fraktilen og 90 pct. fraktilen (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1). Den gennemsnitlige årlige vækst for hele landet har i perioden været 2,8 pct.

Definition: Det budgetterede udskrivningsgrundlag er kommunernes budgetterede indtægter fra indkomstskat af selvangivne indkomster divideret med den kommunale udskrivningsprocent. Hvis en kommune har valgt at lægge det statsgaranterede udskrivningsgrundlag til grund for budgetlægningen, vil det være dette tal, som fremgår.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets database.

Udviklingen fører frem til en fordeling af det budgetterede udskrivningsgrundlag, som vist i figur 2.4.

Figur 2.4. Budgetteret udskrivningsgrundlag pr. indbygger fordelt på kommuner i 2004

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1). For hele landet er det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag pr. indbygger 122.490 kr.

Definition: Se figur 2.4.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets database samt befolkningsfremskrivninger for 1. januar 2004 fra Danmarks Statistik.

Figur 2.4 viser det budgetterede udskrivningsgrundlag pr. indbygger for 2004. Kortet viser, at kommunerne med de største udskrivningsgrundlag pr. indbygger ligger i hovedstadsregionen. De laveste udskrivningsgrundlag pr. indbygger findes i nogle af landets udkantsområder, nærmere bestemt i enkelte kommuner i Nordjylland, Sønderjylland samt på Sydfyn, Langeland og Lolland.

2.3. Beskæftigelse og ledighed

Den samlede udvikling i antal beskæftigede

I det følgende ses der nærmere på den regionale udvikling i beskæftigelse og ledighed. Igen betragtes tendenserne ud fra forskelligt talmateriale.

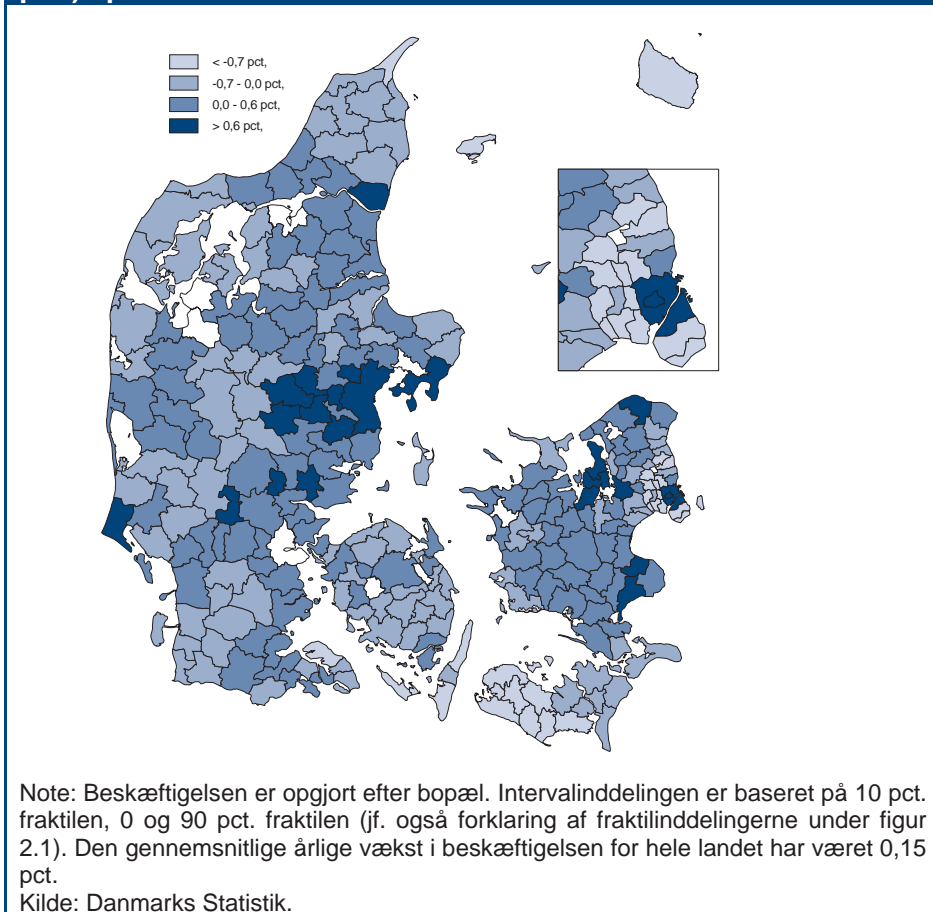
Der må forventes at være en vis sammenhæng mellem udviklingstendenserne for beskæftigelsen og udviklingstendenserne for befolkning og indkomst. Således må forventes, at befolkningen i en vis udstrækning flytter efter jobmulighederne, og omvendt at en befolkningsvækst også vil give udslag i en vækst i antallet af beskæftigede indbyggere absolut set i en region. Sammenhængen med indkomstudviklingen består i, at indkomstniveauet også må forventes at være højest, hvor antallet af beskæftigede er højest.

I figur 2.5. er angivet den gennemsnitlige årlige vækst i beskæftigelsen i perioden fra 1987-2002. Kortet viser et mere klart billede end ovenfor i tilknytning til befolknings- og indkomstudviklingen. Det er således i beskæftigelsen, at de tydeligste regionale mønstre kan findes.

Kortet viser, at udkantsområderne har været præget af nedgang i beskæftigelsen over de sidste 15 år, mens beskæftigelsen er vokset i og omkring store byer som f.eks. København, Århus (inkl. Vejleområdet) og Ålborg.

Kortet viser således, at den højeste vækst i beskæftigelsen i perioden 1987-2002 findes i Østjylland omkring Århus, i Københavns og Frederiksberg Kommuner samt i området nord for Roskilde. Lolland, Langeland, Bornholm og en del kommuner i Københavns Amt har i samme periode oplevet et fald i beskæftigelsen.

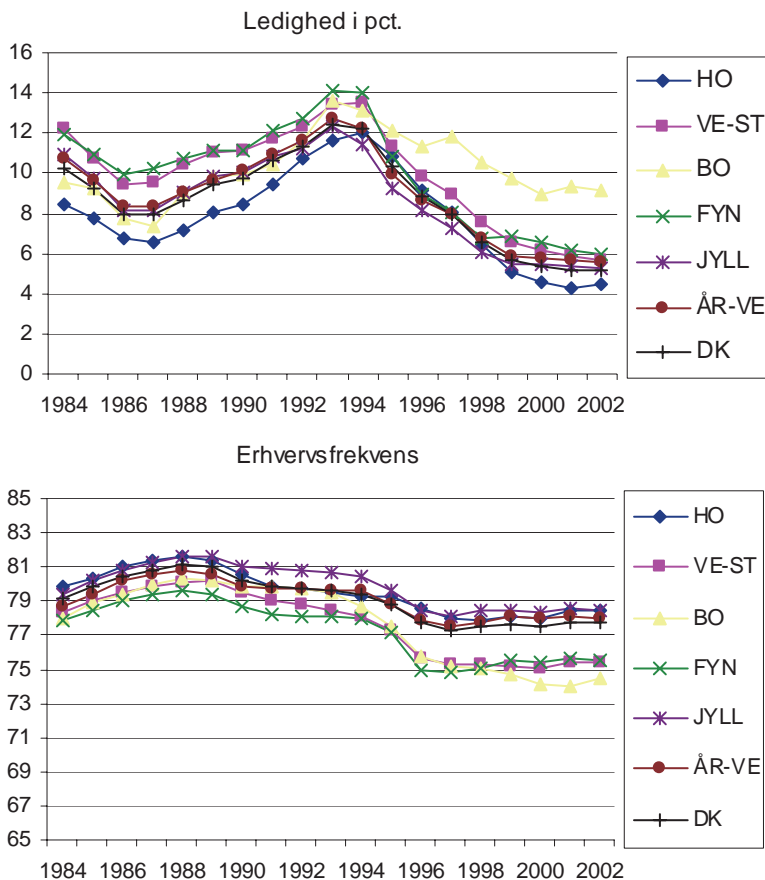
Figur 2.5. Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen (efter bopæl) i perioden 1987-2002

År for år udvikling i ledighed og erhvervsdeltagelse

Udviklingen i figur 2.5 dækker over skift i beskæftigelsesudviklingen over den 15 år lange periode. I figur 2.6. vises – fordelt på 6 landsdele – år for år udviklingen i ledighed og erhvervsfrekvens.

Figur 2.6. Udviklingen i ledighedsprocenten og erhvervsfrekvensen fordelt på syv regioner i perioden 1984-2002

Note: De syv regioner er: Hovedstadsregionen (HO); Vestsjællands og Storstrøms amter (VE-ST); Bornholms amt (BO); Fyns amt (FYN); Sønderjyllands, Ribe, Viborg, Ringkøbing og Nordjyllands amter (JYLL); Århus og Vejle amter (ÅR-VE); hele landet (DK).

Definition: Ledighedsprocenten er beregnet som det gennemsnitlige antal ledige delt med arbejdsstyrken. Erhvervsfrekvensen er beregnet som andelen af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, der er del af arbejdsstyrken.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 2.6. viser således udviklingen i ledighedsprocenten og erhvervsfrekvensen (eller erhvervsdeltagelsen) i perioden 1984-2002.

Ledigheden har i alle landsdele været præget af konjunkturudviklingen. Alle landsdelene har således nydt godt af højkonjunkturen efter 1993 og har alle haft et kraftigt fald i ledigheden. Bornholm har dog haft et noget mindre fald i ledigheden end resten af landet. Det skal dog bemærkes, at Bornholm er langt den mindste region i denne analyse og derfor kan skille sig ud i forhold til større regioner – jo større regioner, jo mindre sandsynlighed er der for, at de skiller sig ud fra resten af landet i analysen, fordi forskellene i nogen grad udspiller sig inden for regionerne. Figur 2.5 viste således også beskæftigelsestilbagegang i mange udkantskommuner over hele perioden fra 1987-2002.

Ledighedsprocenten faldt frem til 1987, hvorefter den steg indtil 1994. For alle landsdele gælder, at ledighedsprocenten herefter er faldet frem til 2002. Bornholm skiller sig dog som før ud ved, at ledighedsprocenten er faldet mindre end i resten af landet i perioden fra 1994-2002.

Erhvervsfrekvensen måler den del af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, der står til rådighed for arbejdsmarkedet. Erhvervsfrekvensen steg i hele landet frem til 1988, hvorefter den har været faldende frem til 2002. Fra 1996 har erhvervsfrekvensen været nogenlunde konstant for hele landet, mens den er faldet især på Bornholm og i Fyns, Vestsjællands og Storstrøms amter.

Seneste statusbillede af regionale forskelle i ledighed og erhvervsdeltagelse

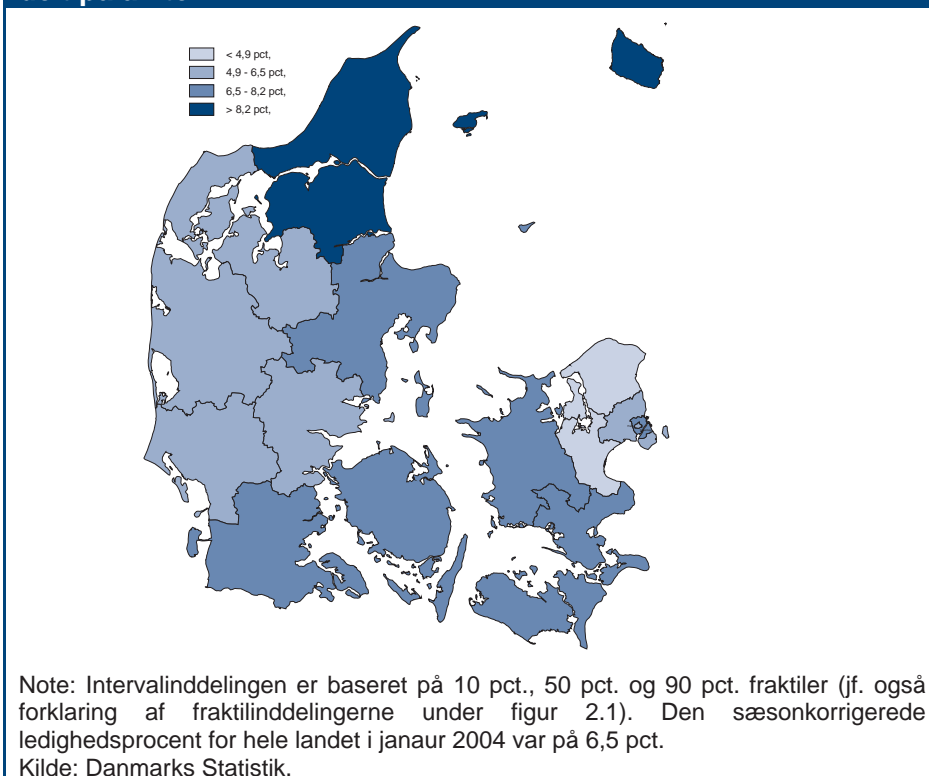
I figur 2.7. illustreres den seneste regionale fordeling af ledigheden opgjort for januar 2004². Kortet viser en tendens til høje ledigheds-

² Der er tale om en sæsonkorrigeret opgørelse, som alene opgøres på amtsligt niveau og ikke på kommuneniveau.

procenter i udkantsområderne – dog ikke i det vestlige Jylland, hvor ledigheden er relativt lav.

Nærmere bestemt findes den højeste ledighed især i mange kommuner i Nord- og Nordøstjylland, herunder i Ålborg-området. De øvrige områder er Fyn, Lolland, den vestlige del af Sjælland, Bornholm og andre mellemstore øer. Områder med lav ledighed er ud over en række kommuner i det vestlige Jylland især kommuner i hovedstadsområdet.

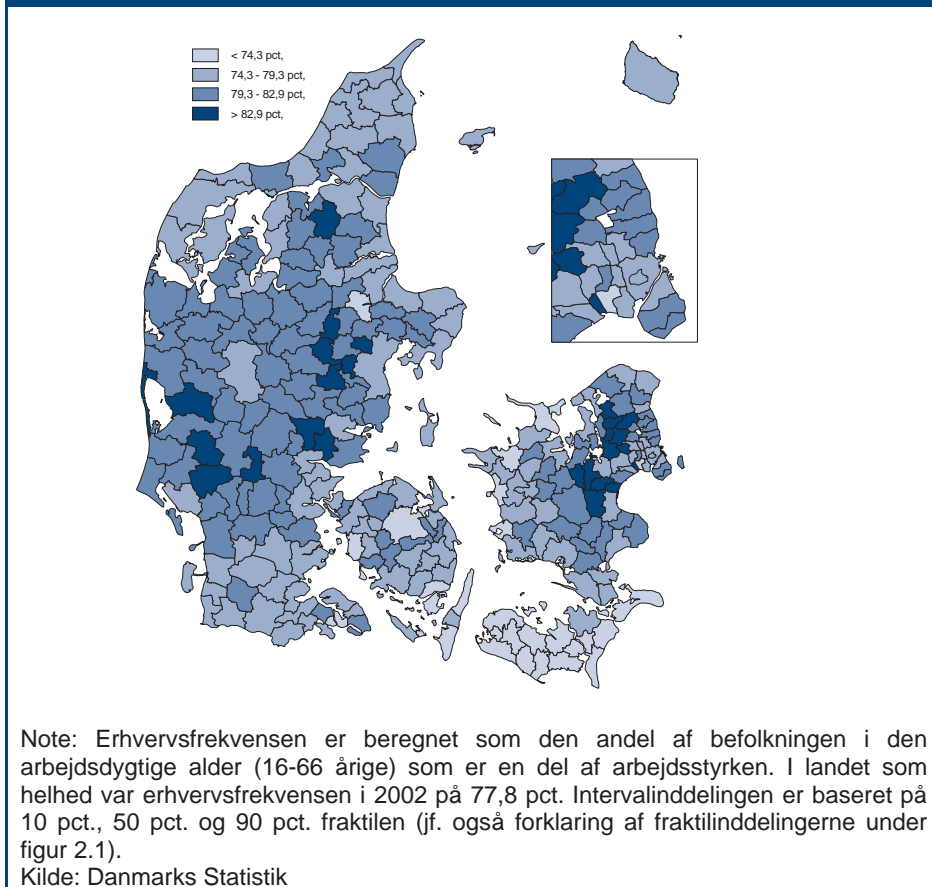
Figur 2.7. Ledighedsprocent (sæsonkorrigeret) i januar 2004 fordelt på amter

Beskæftigelsesmulighederne afspejles også i erhvervsdeltagelsen. Således viser figur 2.8. en tendens til, at erhvervsfrekvensen er relativt lav i de områder, hvor ledigheden er relativt høj.

Kortet viser, at Lolland-Falster, Møn, Sydfyn samt enkelte kommuner i yderkanten af Vestsjælland har landets laveste erhvervsfrekvenser. En række kommuner i den vestlige del af hovedstadsområdet samt enkelte kommuner i Midtjylland har de højeste erhvervsfrekvenser.

Figur 2.8. Erhvervsfrekvens fordelt på kommuner i 2002

Forventninger til ledigheden 3. kvartal 2004

De regionale arbejdsmarkedsråd udarbejder kvartalsvise prognoser over forventninger til ledigheden et kvartal samt et år frem. Den sene-

ste prognose, som er offentliggjort af Arbejdsmarkedsstyrelsen, går frem til 3. kvartal 2004.

Tablet 2.2. Arbejdsmarkedsrådenes forventning til ledigheden

Region/amt:	4. Kvartal 2003		3. Kvartal 2004	
	Forventet ledighed	Pct. i fht. året før	Forventet ledighed	Pct. i fht. året før
Storkøbenhavn	35.190	13 pct.	40.160	7 pct.
Frederiksborg	8.500	17 pct.	8.400	-3 pct.
Roskilde	5.500	17 pct.	5.650	-2 pct.
Vestsjælland	9.700	26 pct.	9.100	-3 pct.
Storstrøm	7.770	5 pct.	7.050	-9 pct.
Bornholm	1.970	2 pct.	1.980	3 pct.
Fyn	16.700	20 pct.	17.200	2 pct.
Sønderjylland	7.385	15 pct.	7.185	-8 pct.
Ribe	5.400	10 pct.	5.500	-3 pct.
Vejle	10.100	18 pct.	10.260	-4 pct.
Ringkøbing	6.000	11 pct.	6.100	-9 pct.
Århus	22.250	13 pct.	24.150	0 pct.
Viborg	5.150	12 pct.	5.250	-7 pct.
Nordjylland	18.000	14 pct.	19.500	-1 pct.
Hele landet	159.615	14 pct.	167.485	-1 pct.

Note: Det bemærkes, at tallene ikke er sæsonkorrigerede. Ændringerne i forhold til samme kvartal året før er beregnet i forhold til ledigheden som opgjort af Danmarks Statistik.

Kilde: Rådenes arbejdsmarkedsredegørelser og beregninger i Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Tablet 2.2 viser arbejdsmarkedsrådenes forventning til ledigheden i 4. kvartal 2003 og 3. kvartal 2004 samt den relative ændring i forhold til samme kvartal året før. Tallene er fordelt på Storkøbenhavn, de øvrige amter og Bornholms regionskommune.

Ifølge tabellen forventer arbejdsmarkedsrådene, at ledigheden i landet som helhed falder med 1 procent i 3. kvartal 2004 i forhold til 3.

kvartal 2003. Der forventes dog en stigning i Storkøbenhavn og mindre stigninger på Bornholm og Fyn, mens der i Århus amt forventes et uændret ledighedsniveau. Ledigheden forventes at falde mest i Storstrøms, Sønderjyllands, Ringkøbing og Viborg amter set i forhold til 3. kvartal 2003.

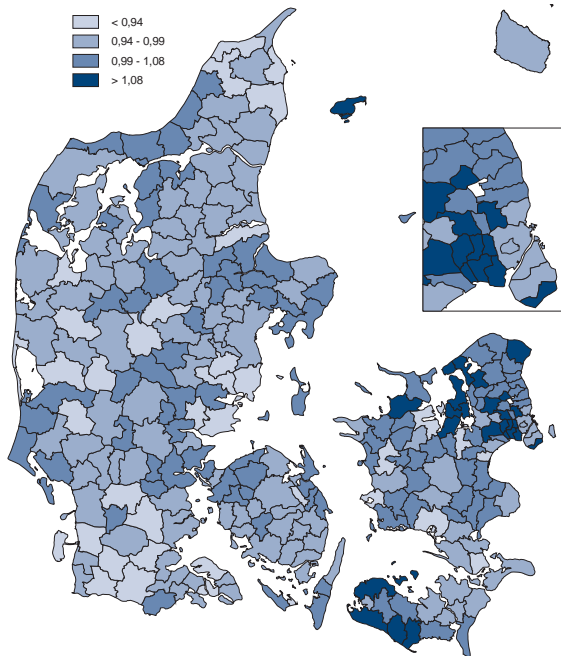
2.4. Service og overførsler

I dette afsnit ses nærmere på de regionale forskelle i den kommunale service samt i kommunernes udgifter til overførsler. Dette giver et billede af regionale forskelle i den offentlige service for borgerne samt regionale forskelle i kommunernes udgiftsmæssige udfordringer.

Kortet i figur 2.9 viser, at kommuner i hovedstadsregionen og på Lolland har højere serviceniveau end resten af landet. Det høje serviceniveau kan være et udtryk for relativt højere udgifter i forhold til udgiftsbehov eller et udtryk for lav produktivitet i de pågældende kommuner. Omvendt kan et lavt målt serviceniveau være et udtryk for relativt lave udgifter i forhold til udgiftsbehov eller et udtryk for høj produktivitet.

Områderne med landets laveste serviceniveauer er bl.a. nogle af de sønder- og nordjyske kommuner samt nogle af kommunerne omkring Herning og Vejle.

Figur 2.9. Kommunernes serviceniveau i 2003

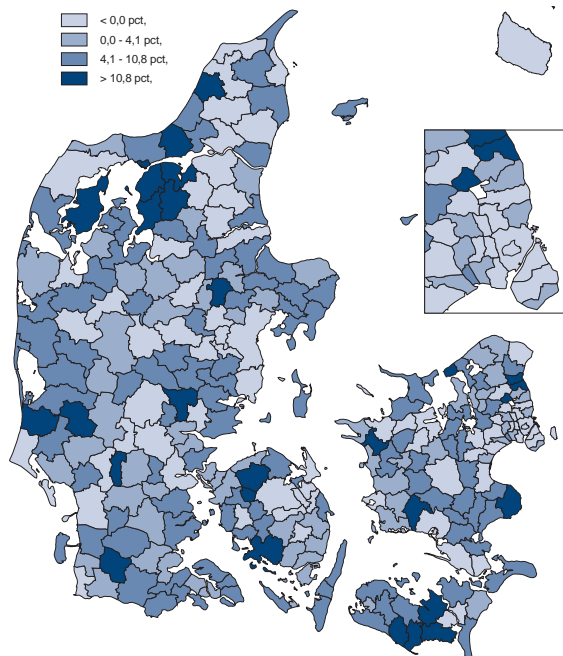

Note: Serviceniveauet opgøres som udgifter divideret med udgiftsbehov. Et højt målt serviceniveau kan også være et udtryk for en lav produktivitet. Serviceniveauet for hele landet er pr. definition 1. Intervalindelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1).

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal.

Figur 2.10 viser udviklingen i de regionale forskelle i kommunernes service. Kortet viser ikke en entydig udvikling i ændringen af serviceniveau i perioden 1993-2003. Områder, som har oplevet et relativt fald i serviceniveauet, er bl.a. kommuner ved store byer som København, Odense, Århus og Ålborg, men også f.eks. kommuner på Bornholm. Derimod er serviceniveauet vokset mest i nogle af de andre udkantsområder, herunder på Lolland-Falster.

Figur 2.10. Ændring i serviceniveau i perioden 1993-2003

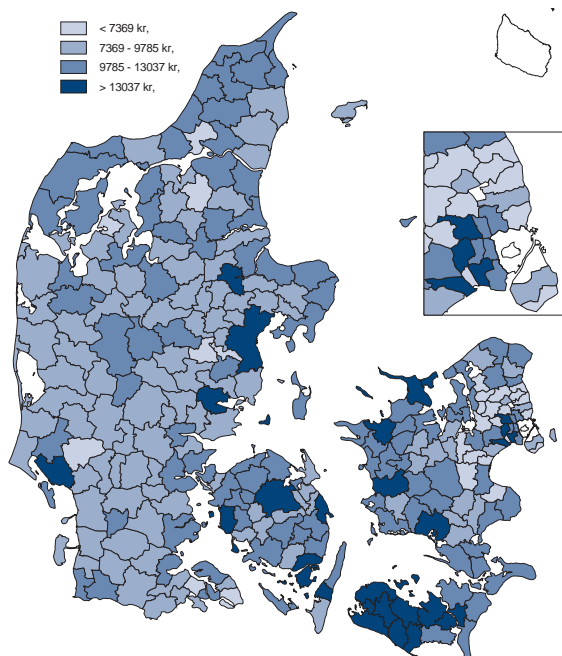

Note: Serviceniveauet opgøres som udgifter divideret med udgiftsbehov. Et højt målt serviceniveau kan også være et udtryk for en lav produktivitet. Serviceniveauet for hele landet er pr. definition 1. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1).

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal.

Figur 2.11. viser bruttodriftsudgifter til overførsler pr. indbygger fordelt på kommuner. De højeste udgifter findes bl.a. på Lolland-Falster, i den vestlige del af Sjælland samt i storbykommuner som Århus, Odense og Esbjerg. De laveste udgifter findes hos en række kommuner i hovedstadsområdet, men også i enkelte jyske kommuner.

Figur 2.11. Bruttodriftsudgifter til overførsler pr. indbygger i 2003

Note: Bruttodriftsudgifter til overførsler pr. indbygger er beregnet efter primærkommunernes budgetterede bruttodriftsudgifter til overførsler i 2003. For Københavns, Frederiksbergs og Bornholms kommuner er det ikke muligt at opdele udgifterne til overførsler på hhv. kommunalt og amtligt niveau. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler (jf. også forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1).

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal.

3. Regionernes konkurrenceevne

3.1. Indledning og hovedkonklusioner

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har fået gennemført et forskningsprojekt om regionernes konkurrenceevne. Projektet, som blev igangsat i starten af 2003 og afsluttet i januar 2004, er gennemført af Copenhagen Economics i samarbejde med Inside Consulting.

Ministeriets formål med analysen var at afdække og forklare forskelle i de danske regioners konkurrenceevne, dvs. i regionernes evne til at skabe vækst. Analysen skulle pege på, hvilke faktorer der har størst betydning for, at nogle regioner klarer sig bedre end andre, og dermed hvor der bedst kan sættes ind for at fremme den regionale udvikling i de kommende år.

Resultaterne af analysen peger på, at det fra 1997 er faktorer inden for områderne menneskelige ressourcer, iværksætteri og innovation, der driver væksten i de danske regioner. Således kan hele 70 pct. af forskellene mellem regionernes vækst i produktiviteten forklares med faktorer på disse områder.

Endvidere konkluderes, at det virker at forbedre rammebetingelserne på disse områder. Det er dog ikke blot et spørgsmål om mængden af de anvendte offentlige ressourcer. Ved fokus og effektivitet i regionernes indsats kan der således realiseres betydelige regionale vækstpotentialer. Samtidig konkluderes, at koordinering af indsatsen på de forskellige vækstdrivende områder er vigtig.

I projektet er sat fokus på udkantsområderne. Disse områder har i de senere år generelt set oplevet en lavere vækst i produktiviteten (dvs. i indkomst pr. beskæftigede) end de øvrige regioner. En del af forklaringen er, at udkantsregionerne har en lavere konkurrenceevne med hensyn til iværksætteri. Der er dog også udkantsregioner, der har klarer sig godt med hensyn til produktivitetsudviklingen, endda bedre end nogle ikke-udkantsregioner. Forskelle i vækst mellem udkantsre-

gionerne kan især tilskrives forskelle i konkurrenceevnen inden for innovation. Udviklingspotentialerne kan også her realiseres gennem en fokuseret og effektiv indsats for forbedrede rammebetingelser.

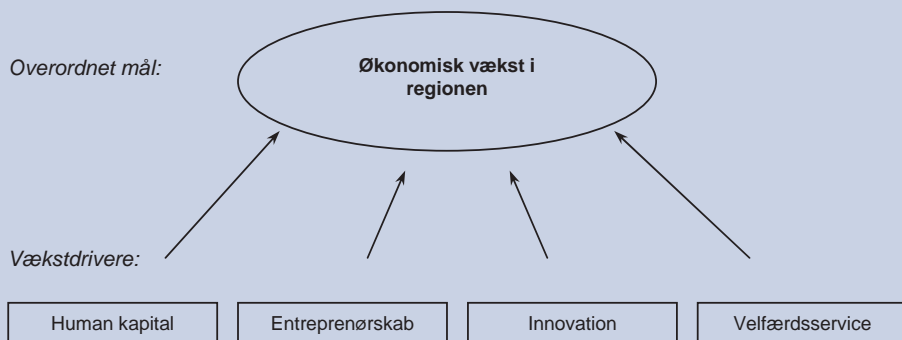
Endelig er der – bl.a. gennem interviews med lokale aktører – gået bag om projektets modelberegninger for særligt regionen Lolland-Falster. Analysen bekræfter, at Lolland-Falster har udfordringer, men peger også her på et udviklingspotentiale ved fokus på konkurrenceevnen.

3.2. Hvad driver væksten i regionerne?

For at kunne besvare det spørgsmål er opbygget en ny regional vækstmodel, som kan forklare forskelle i regionernes vækst. De forklarende faktorer findes i fire såkaldte vækstdrivere (dvs. faktorer der driver væksten), som modellen er bygget op om. Modellen er baseret på et OECD studie af, hvilke faktorer der forklarer forskelle i væksten i OECD-landene efter 1995. Dette studie viser, at det er nye vækstdrivere, som adskiller sig fra klassiske vækstdrivere som kapital og arbejdskraft, der forklarer forskellene i landenes vækst.

Den regionale vækstmodel er bygget op om følgende fire vækstdrivere:

1. Menneskelige ressourcer
2. Iværksætteri
3. Innovation
4. Velfærdsservice

Analysen viser, at regionernes vækst i perioden fra 1997-2001 i høj grad kan forklares af de tre første vækstdrivere, menneskelige ressourcer, iværksætteri og innovation. Således kan 70 pct. af forskellene i regionernes økonomiske vækst forklares af følgende faktorer inden for disse områder.

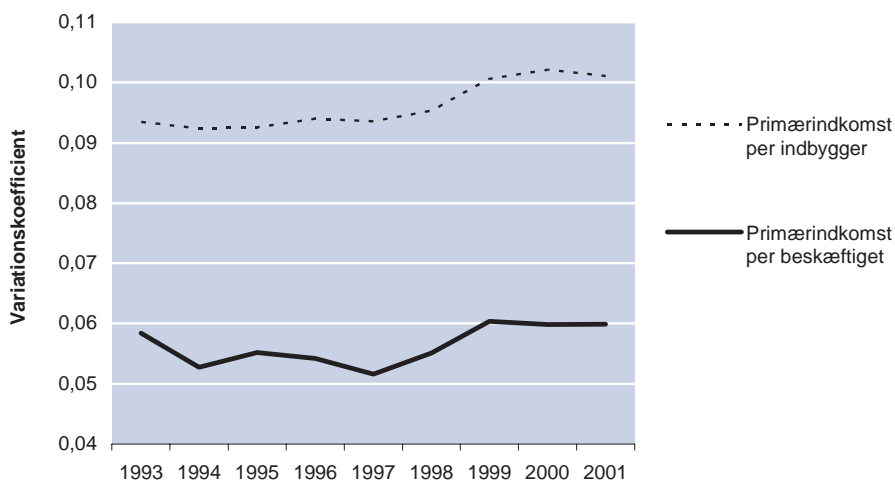
- Ændringer i arbejdsstyrkens uddannelsesniveau
- Omfanget af vækstiværksættere
- Innovation i eksisterende virksomheder

Samme forklaringskraft for modellen kan ikke findes for perioden 1993-1997. Det kan fortolkes således, at der i perioden efter 1997 er sket et skift i, hvilke faktorer der har drevet væksten i regionerne.

3.3. Regionale forskelle i væksten

I en periode efter 1997 har der efter mange års konvergens i den regionale udvikling – det vil sige indsnævring af forskelle i regionernes udvikling – været en lille periode med svag divergens i udviklingen – det vil sige stigende forskelle i regionernes præstationer, jf. figur 3.1.

Figur 3.1. Variation i regionernes indkomstudvikling 1993-1997

Note: Figuren viser variationskoefficienten for undersøgelsens 21 regioner. Variationskoefficienten beregnes som spredningen divideret med gennemsnittet.
Kilde: Copenhagen Economics & Inside Consulting, Regional konkurrenceevne model.

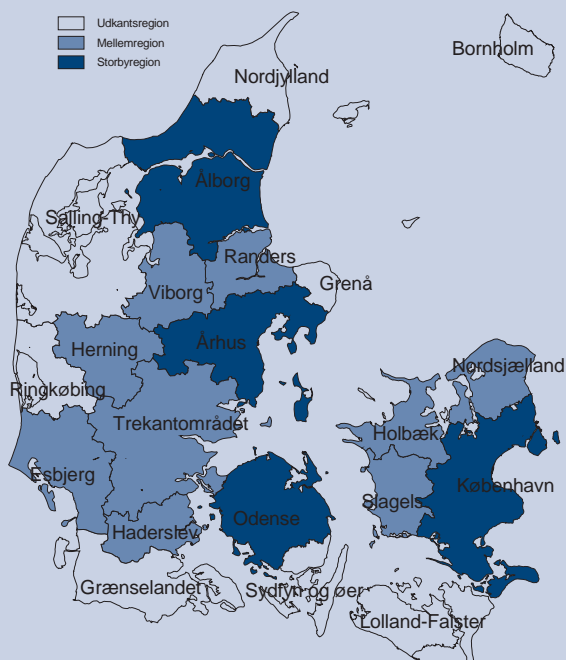
Årsagen til skiftet mellem konvergens- og divergens kan muligvis ligge i ovennævnte skifte i, hvilke faktorer der driver væksten. Det kan samtidig forklare, hvorfor væksten har været mest gunstig i storbyerne – ikke mindst i hovedstaden, da det er her, de nye vækstdrivere som udgangspunkt har haft de bedste vilkår.

Udfladningen af kurven i figur 3.1. tyder dog på, at denne divergens ikke fortsætter. Ses alene på væksten opgjort pr. indbygger ses en ny indsnævring af regionale forskelle, som dog er relativt beskedne.

Væksten kan således være ved at sprede sig til andre regioner. Regionalpolitikken kan være med til at støtte op om denne proces ved at medvirke til bedre rammebetingelserne for de nye vækstdrivere i regionerne.

I det følgende beskrives nærmere de konstaterede regionale forskelle i væksten med landet inddelt i 21 regioner³.

Analysens 21 regioner er defineret med udgangspunkt i de pendlingsbaserede regioner fra Landsplanredegørelse 2003. Regionsinddelingen er illustreret nedenfor og beskrevet nærmere i bilag 1.

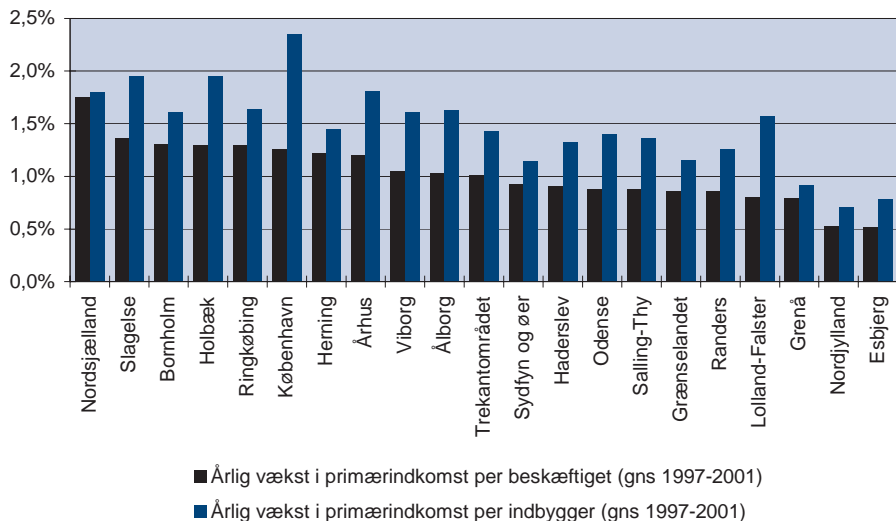
Note: Regionerne er som udgangspunkt navngivet efter største by. Regionerne er opstået ved sammenlægning af de pendlingsbaserede regioner til 21 regioner. Dog er København-regionen delt op i tre regioner. Se også bilag 1.

³ Der anvendes af statistiske årsager en anden regionsinddeling end i resten af denne publikation.

I analysen anvendes udviklingen i indkomst pr. beskæftiget som mål for væksten i regionerne. Når der ikke ses på udviklingen pr. indbygger, skyldes det, at de nye vækstdrivere primært fokuserer på at forklare den del af væksten, der ikke kan tilskrives mere arbejdskraft eller mere kapital. Dermed indgår ikke faktorer som befolkningens erhvervsdeltagelse og ledighed. Disse faktorer har dog naturligvis også betydning for udviklingen i det samlede velstandsniveau i regionerne, men belyses altså ikke yderligere i denne analyse.

I figur 3.3 nedenfor vises udviklingen i indkomst pr. beskæftiget (produktivtetsudviklingen) i de 21 regioner i 1997-2001 set i sammenligning med udviklingen i indkomst pr. indbygger.

Figur 3.3. Vækst i primærindkomsten pr. beskæftiget og pr. indbygger (gns. 1997-2001)

Note: Primærindkomsten omfatter dels løn mv. som ansat, dels overskud af selvstændig virksomhed. Data for bl.a. antal beskæftigede (-66 år) er opgjort efter bopæl. Landsgennemsnittet for væksten pr beskæftiget i perioden 1997-2001 var 1,2 pct. om året. Målt pr. indbygger var væksten i gennemsnit på 1,8 pct. om året. Århus ligger præcis på gennemsnittet på begge mål.

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting (beregninger på data fra Danmarks Statistik).

Figur 3.3. viser, at der i denne periode var lidt over ét procentpoints forskel i produktivetsudviklingen hos regionen med den højeste vækst (Nordsjælland, som oplevede en gennemsnitlig årlig vækst i produktiviteten på 1,7 procent) og de regioner, som oplevede den svageste vækst (Nordjylland og Esbjerg, som oplevede en gennemsnitlig årlig vækst i produktiviteten på 0,5 pct.).

På grund af den generelle beskæftigelsesfremgang i perioden 1997-2001 er væksten pr. indbygger højere end væksten pr. beskæftiget. Der er dog stor regional variation i forskellen mellem vækst pr. beskæftiget og vækst pr. indbygger. Årsagen skal findes i regionale forskelle i beskæftigelsesudviklingen fra 1997 til 2001. Det forklarer, hvorfor f.eks. Bornholm ligger tredje højst målt pr. beskæftiget, mens regionen har en vækst pr. indbygger, der ligger under landsgennemsnittet.

De viste forskelle i produktivetsudviklingen kan have betydelige konsekvenser for de regionale uligheder i Danmark. For eksempel har Nordjylland et indkomstniveau pr. indbygger, der udgør omkring 75 procent af niveauet i Nordsjælland. Forestiller man sig, som ren illustration, at de fundne vækstrater for 1997-2001 fortsætter uændret de næste ti år (2004-2014), vil Nordjylland i år 2014 have et indkomstniveau, der er faldet til 66 pct. af niveauet i Nordsjælland. Det er dog naturligvis ikke realistisk at forudsætte uændret vækst i ti år – figur 3.1. viser således også, at den indbyrdes variation regionerne imellem i indkomstudviklingen er skiftet mellem at blive både større og mindre over de sidste 10 år.

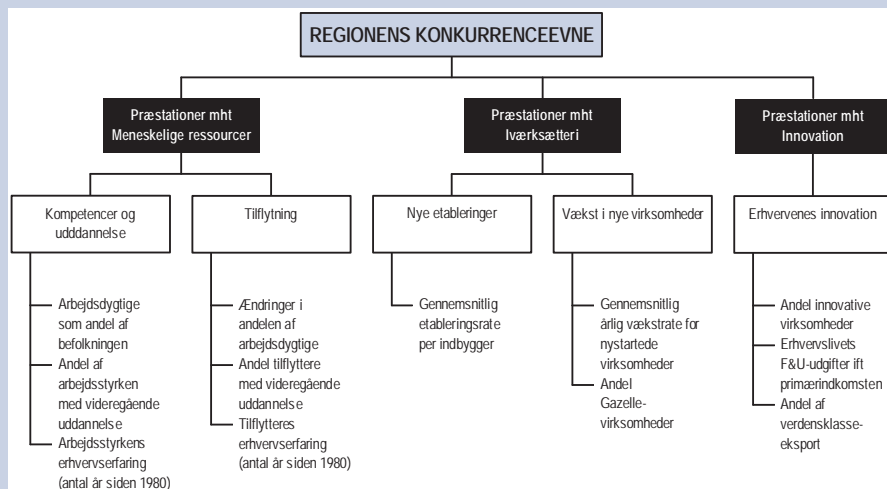
3.4. Regionernes konkurrenceevne og rammebetingelser

Den opstillede model forbinder konkrete handlinger eller rammebetingelser med økonomisk vækst i regionerne. Udvikling af rammebetingelser kan fortolkes som aktiviteter i en regional udviklingsstrategi. Resultaterne kan måles på, at regionens virksomheder opnår bedre

præstationer med udgangspunkt i de gennemførte aktiviteter. Endelig giver de bedre præstationer anledning til højere økonomisk vækst.

Regionernes konkurrenceevne kan udtrykkes som regionernes evne til (eller mulighed for) at skabe vækst i regionen. Regionernes konkurrenceevne er i undersøgelsen udtrykt ved regionernes *præstationer* inden for de områder, som udgør modellens vækstdrivere. Dog er udeladt området velfærdsservice, idet der på dette område ikke kan påvises en statistisk sammenhæng mellem præstationsindikatorerne og regionernes vækst og konkurrenceevne – hvilket muligvis kan forklares ved måleproblemer.

Der er beregnet et samlet indeks for regionernes konkurrenceevne. Indekset er konstrueret af underindeks inden for de tre vækstdrivende områder, menneskelige ressourcer, iværksætteri og innovation. Underindeksene er en sammenvejning af en række indikatorer, som er gengivet i nedenstående illustration af indeksets opbygning.

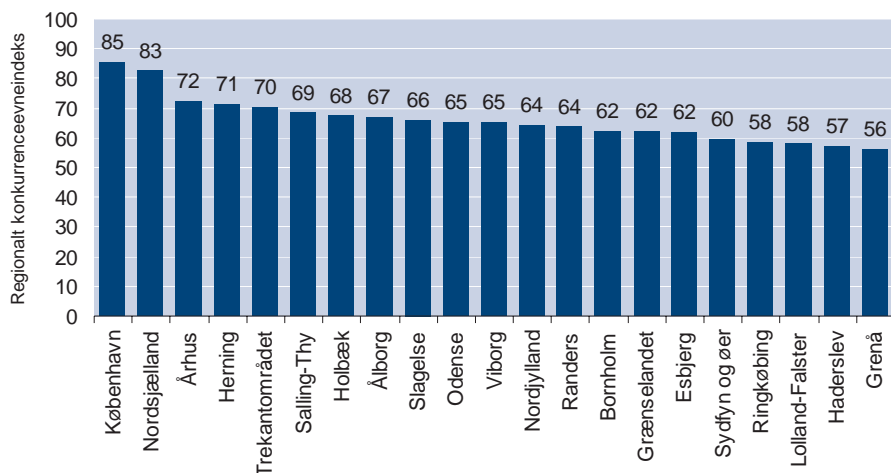

Kilde: Copenhagen Economics & Inside Consulting

Indekset for regionernes konkurrenceevne er angivet i figur 3.4. I toppen af indekset finder man storbyregionerne København, Nordsjælland og Århus. Derefter følger de tre jyske regioner Herning, Trekant-

området og Salling-Thy. Blandt de nederste fem regioner finder man fire udkantsregioner (Sydfyn/øer, Ringkøbing, Lolland-Falster og Grenå) samt Haderslev.

Figur 3.4. Regionalt konkurrenceevneindeks 1997-2001

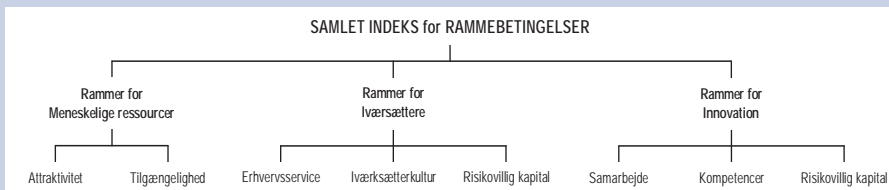

Note: Hver indikator er normaliseret til at antage en værdi mellem 0 og 100, hvor værdien 100 tildeles regionen med den bedste værdi for den pågældende indikator. Det samlede konkurrenceevneindeks kan dermed teoretisk set være lig med 100, hvis en region er bedst på alle 12 indikatorer (hvilket der dog ikke er nogen regioner der er). Således kan konkurrenceevneindekset for den enkelte region udtrykkes i forhold til en sådan idealregion, der er "bedst til det hele". For eksempel kan værdien for Lolland-Falster fortolkes således, at regionen har 58 pct. af den konkurrenceevne som "idealregionen" har.

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting, Regional Konkurrenceevne model.

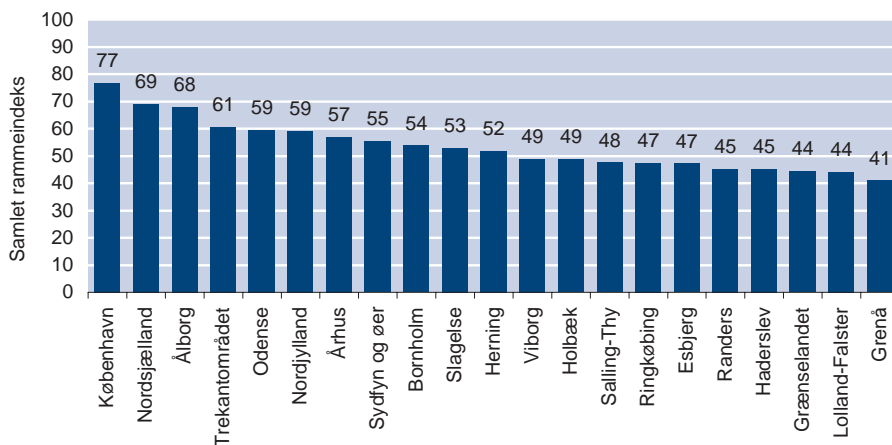
Der er endvidere beregnet et indeks for regionernes rammebetingelser. Rammebetingelserne inden for de vækstdrivende områder påvises i den opstillede model at kunne påvirke regionernes konkurrenceevne (præstationer) og dermed regionernes økonomisk vækst.

Indekset for regionernes rammebetingelser er konstrueret af underindeks inden for de tre vækstdrivende områder, menneskelige ressourcer, iværksætteri og innovation.

Kilde: Copenhagen Economics & Inside Consulting

Figur 3.5. Indeks for rammebetingelser

Note: Hver indikator er normaliseret til at antage en værdi mellem 0 og 100, hvor værdien 100 tildeles den region med den bedste værdi for den pågældende indikator. Det samlede rammeindeks kan dermed teoretisk set være lig med 100, hvis en region er bedst på alle 19 indikatorer.

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting, Regional Konkurrenceevne model.

I toppen af indekset for rammebetingelser ligger København, Nordsjælland, Ålborg og Trekantsområdet. Det vil sige regioner, der også lå godt på indekset for regionernes konkurrenceevne (præstationer).

Nederst i indekset finder man udkantsregionerne Grænselandet, Lolland-Falster og Grenå, der alle lå i den nederste tredjedel i indekset for konkurrenceevne.

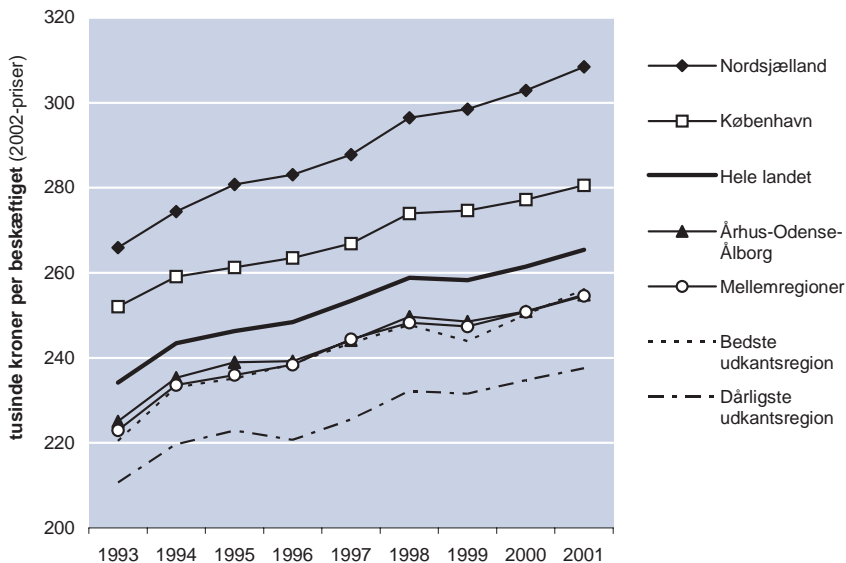
3.5. Udkantsområderne

Analysen sætter fokus på udkantsområderne. Analyserne viser, at de nye vækstdrivers stigende betydning forstærker udkantsområdernes udfordringer. Udkantsregionerne klarer sig generelt dårligere inden for menneskelige ressourcer, iværksætteri og innovation end storbyregioner og mellemregioner. Det hænger bl.a. sammen med, at regioner med universiteter, høj erhvervskoncentration og et stort befolkningsgrundlag har nogle naturlige fordele inden for vækstdriverne. Men en svag placering på fremtidens vækstfaktorer er ikke noget, som udkantsområder har arvet for evig tid. Der er eksempler på udkantsregioner, der klarer sig bedre end universitetsbyer som Aalborg og Odense.

Det fremgår i afsnit 3.3, hvilke regioner der i undersøgelsen er kategoriseret som storby-, mellem- og udkantsregioner.

Udkantsregionerne har i perioden 1993-2001 generelt oplevet en lavere vækst i indkomst pr. beskæftiget, dvs. i arbejdsproduktivitet, end de øvrige regioner. Produktiviteten har i denne periode været i gennemsnit 6-7 pct. lavere end landsgennemsnittet, jf. figur 3.6.

Figur 3.6. Produktivitetsudvikling (vækst i indkomst pr. beskæftigede), 1993-2001

Note: Figuren viser udviklingen i primærindkomst per indbygger i faste priser (2002-kr).

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting, Regional konkurrenceevne model.

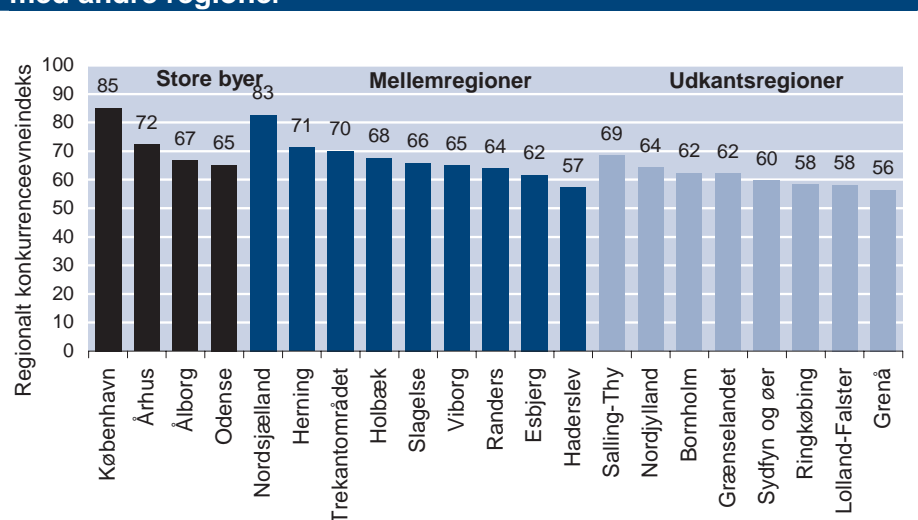
I analysen fremhæves dog samtidig, at de regionale forskelle i Danmark er små i forhold til de fleste andre europæiske lande.

Som nævnt i afsnit 3.1, har der frem til midten af 1990'erne været tegn på konvergens (indsnævring af forskelle) i den regionale udvikling i Danmark, hvorefter der har været tegn på en svag stigning i regionale uligheder, som dog ser ud til at aftage i 2000 og 2001. En del af forklaringen kan være, at udkantsregionerne generelt i 1997-2001 har oplevet en vækst i produktiviteten under landsgennemsnittet, mens mellemregioner og de store byer har haft en vækst lidt over landsgennemsnittet.

Det er dog forskelle. Således har Bornholm og Ringkøbing haft en produktivitetsvækst over landsgennemsnittet, mens den region, der har haft den laveste produktivitetsvækst i perioden, ikke er en udkantsregion, men Esbjerg, der er kategoriseret som mellemregion. Esbjerg har således i perioden fra 1997-2001 haft en produktivitetsudvikling, der er en smule lavere end hos udkantsregionen Nordjylland, som har haft den næstlaveste vækst.

Med hensyn til regionernes konkurrenceevne viser analysen, at denne er højst i storbyregioner, mindre i mellemregioner og lavest i udkantsregionerne, men også at f.eks. udkantsregionen Salling-Thy klarer sig lige så godt som storbyregionerne Aalborg og Odense med hensyn til konkurrenceevnen inden for de vækstdrivende områder, jf. figur 3.7.

Figur 3.7. Udkantsregionernes konkurrenceevne sammenlignet med andre regioner

Note: Figuren viser det regionale konkurrenceevneindeks, som er vist i figur 3.4, ordnet efter regionstype.

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting, Regional konkurrenceevne model.

Når udkantsregionerne oplever en lavere produktivitetsvækst end de øvrige regioner er det især fordi, at disse regioner har lavere konkurrenceevne (præstationer) med hensyn til iværksætteri.

Sammenlignes udkantsregionerne er det derimod især forskelle i inddekset for innovation, der gør, at nogle udkantsregioner har højere konkurrenceevne end andre udkantsregioner. Det er især Salling-Thy, men også Nordjylland og Bornholm, der har høj konkurrenceevne inden for innovation. Disse tre regioner har således bedre konkurrenceevne (præstationer) med hensyn til innovation end gennemsnittet af de tre store byer.

Også i udkantsregionerne vurderes det, at en forbedring af rammebetingelserne kan have positiv indvirkning på konkurrenceevnen. Samtidig viser analysen dog, at rammebetingelserne samlet set kun er lidt dårligere i udkantsregionerne end i mellemregionerne.

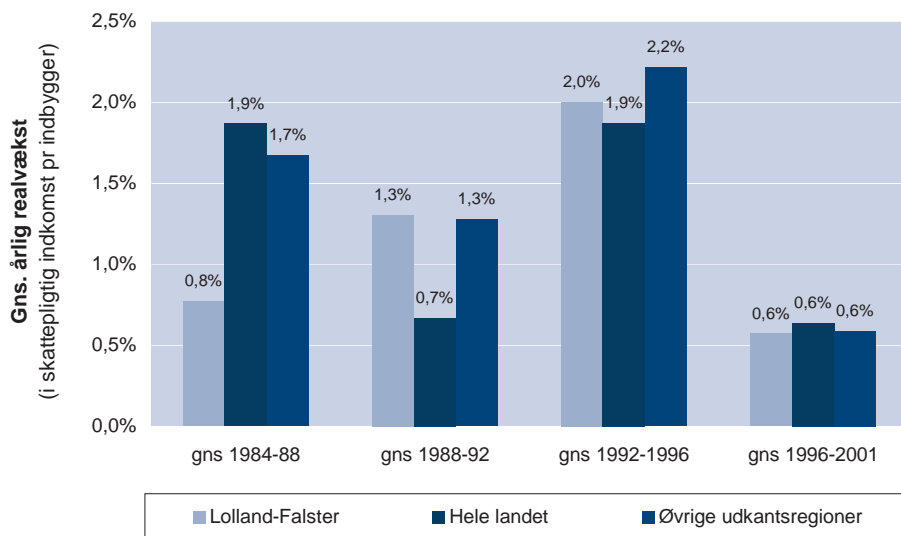
3.6. Konkurrenceevne og udviklingsstrategier på Lolland-Falster

I samarbejde med aktører i regionen ses i analysen bag om modelens resultater for regionen Lolland-Falster.

Lolland-Falster har især i 1980'erne oplevet en svag vækst i den skattepligtige indkomst pr. indbygger, hvilket bl.a. hænger sammen med lukningen af Nakskov Skibsværft og den efterfølgende økonomiske udvikling, jf. figur 3.8 nedenfor.

I de efterfølgende perioder har udviklingen på Lolland-Falster ligget tæt på landsgennemsnittet – i perioden 1988-1992 0,6 pct. over landsgennemsnittet. Denne udvikling, også i perioden 1997-2001 kan tilskrives, at flere er i beskæftigelse, mens produktivitetsvæksten (væksten pr. beskæftigede) omvendt har været relativt lav.

Figur 3.8. Vækst i skattepligtig indkomst pr. indbygger på Lolland-Falster.

Note: Figuren viser væksten i skattepligtig indkomst og ikke primærindkomst, da data for primærindkomsten ikke er tilgængelige længere tilbage end 1993.

Kilde: Copenhagen Economics og Inside Consulting (beregninger på data fra Danmarks Statistik).

Placering af regionerne præcist i analysens indeks for konkurrenceevne (præstationer) og rammebetingelser er forbundet med usikkerhed. Lolland-Falster ligger dog med sikkerhed i lave ende i disse indeks.

En nærmere analyse af modellen resultater kombineret med bl.a. interviews med aktører i regionen viser, at Lolland-Falster har udfordringer. Men den viser også, at regionen har et udviklingspotentiale, hvis der sættes fokus på indsatsområder som f.eks. tiltrækning/fastholdelse af unge og højtuddannede, udvikling af innovative iværksættermiljøer, etablering af nye videmiljøer med afsæt i regionens naturlige forudsætninger – som plast samt miljø og energi –

samt styrket samarbejdet mellem regionens virksomheder og videninstitutioner uden for regionen.

En hovedudfordring for Lolland-Falster ligger således bl.a. i at skabe grundlag for flere innovative iværksættere. Der starter et pænt antal nye virksomheder på Lolland-Falster, men der er meget få, der starter med udgangspunkt i nye forretningsidéer, og som har muligheder og ambitioner for at skabe en vækstvirksomhed

De få innovative iværksættere i regionen forklares i rapporten ved især lav iværksætterkultur, få højtuddannede, og at regionen blandt danske erhvervsledere (iflg. tidligere gennemførte interviewundersøgelser, som anvendes i dette projekt) generelt ikke opfattes som attraktivt at starte virksomhed i. Mht. det sidste giver rapportens case-studier dog også eksempler på det modsatte.

En anden hovedudfordring er at øge virksomhedernes forsknings- og udviklingsindsats og løfte de enkelte virksomheders udviklingskapacitet. Regionen er i dag præget af mange små underleverandørvirksomheder med begrænset udviklingskapacitet og nogle store produktionsenheder i firmaer, der har placeret udviklingsarbejdet andre steder i landet. Det betyder risiko for lav værdiskabelse på Lolland-Falster og en sårbarhed over for den globale konkurrence. Således er mange af regionens virksomheder under pres fra konkurrenter i bl.a. Østeuropa.

Begrænsningerne på udviklingskapaciteten og de få investeringer i forsknings- og udviklingsarbejde i regionen hænger bl.a. sammen med det beskedne udbud af højtuddannede og fraværet af videninstitutioner.

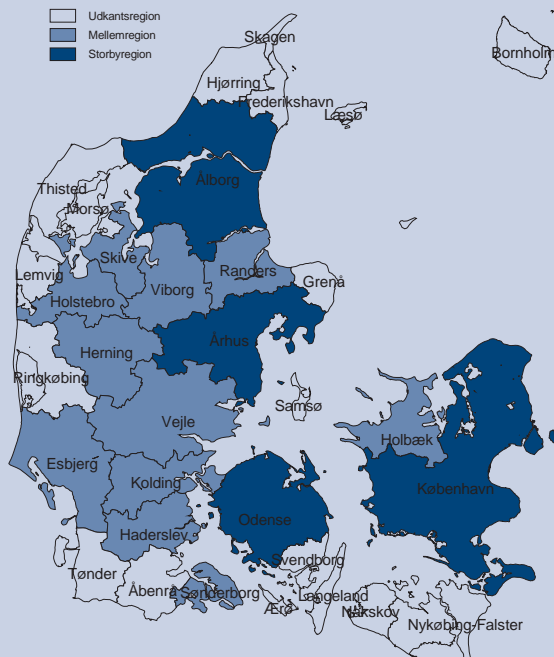
4. Flyttemønstre og pendling

En gennemgående udfordring for udkantsområderne er en tendens til fraflytning. Der tales ofte om, at mange unge rejser til storbyerne for at søge uddannelse og ikke i samme antal vender tilbage.

I dette kapitel ses – fordelt på forskellige befolkningsgrupper – nærmere på mønstret i de indenlandske flytninger mellem forskellige typer regioner. Landet er i denne analyse inddelt i 33 pendlingsbaserede regioner, som igen er inddelt i tre regionstyper (storby- mellem- og udkantsregioner), jf. kortet på næste side.

Med udgangspunkt i samme regionsinddeling ses endvidere på befolkningens pendlingsmønstre. En konsekvens af en tendens til koncentration af økonomisk aktivitet i større byer vil således være, at befolkningen skal pendle langt, hvis de skal blive boende i landets udkantsområder.

Analysen tager udgangspunkt i 33 regioner, som bortset fra en samling af Ærø i én region, svarer til de 34 pendlingsbaserede regioner, som Miljøministeriet har foretaget en inddeling af landet i, jf. Landsplanregørelse 2003 ("Et Danmark i balance – Hvad skal der gøres?").

Note: Regionerne er som udgangspunkt navngivet efter regionernes største by. Inddelingen i storby-, mellem- og udkantsregioner følger mønstret beskrevet i kapitel 3, afsnit 3.3, i tilknytning til forskningsprojektet om regionernes konkurrenceevne. En forskel er dog Samsø, som her er en region for sig og kategoriseres som udkantsregion samt at pendlingsregionen København her dækker et større område, som kategoriseres som storbyregion. Se også bilag 1.

4.1. Befolkningens flyttestrømme på tværs af regionstyper

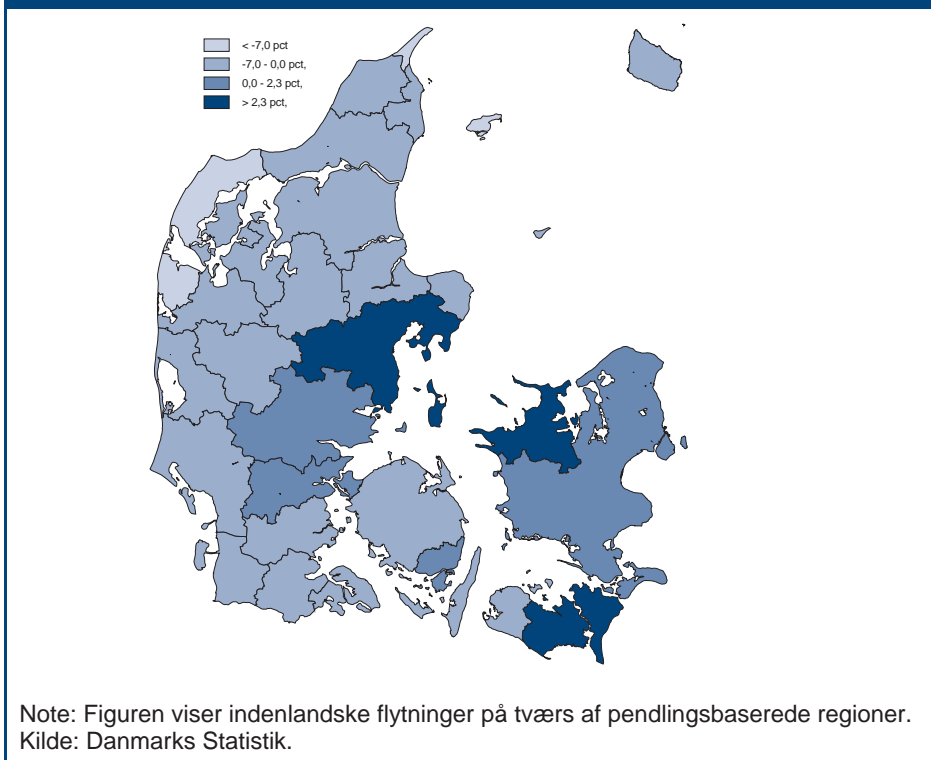
Som omtalt i kapitel 2, er der over de sidste 15 år – trods befolkningsvækst i landet som helhed – sket en befolkningstilbagegang i en række udkantsområder. Den største befolkningstilvækst er sket i kommuner tæt på Århus og hovedstaden. En del af forklaringen er befolkningens flyttemønstre. Andre forklaringer kan være antallet af børnefødsler, som påvirkes af aldersfordelingen og således også af

flyttemønstrene. Hertil kommer naturligvis i et eller andet omfang udvandring til og indvandring fra andre lande.

4.1.1. Nettotilflytning i de enkelte regioner

I kortet i figur 4.1 fremgår det, at der i løbet af de seneste 15 år er sket en nettotilflytning i Århus-Vejle området, i Svendborg-regionen, på Sjælland samt på dele af Lolland-Falster, mens der i resten af landet, herunder i en række udkantsområder, er sket en nettoaflytning. Befolkningens flyttemønstre de seneste 15 år har altså bidraget negativt til befolkningsudviklingen i store del af landet (især store dele af Jylland), herunder i en række af landets udkantsområder.

Figur 4.1. Nettotilflytning i 1987-2002 fordelt på pendlingsregioner

4.1.2. Flytninger fordelt på befolkningsgrupper og regionstyper

I det følgende ses nærmere på forskellene i flyttemønstrene for forskellige befolkningsgrupper med hensyn til alder, tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsesniveau. Der ses på flytninger mellem ovennævnte 33 pendlingsregioner i perioden 1999-2001. Pendlingsregionerne er i analysen inddelt i tre typer: storbyregioner, mellemregioner og udkantsregioner, jf. kortet på side 44.

Som det fremgår af tabel 4.1, var der i perioden fra 1999-2001 i gennemsnit næsten 168.000 årlige flytninger på tværs af de 33 regioner. Set i forhold til det samlede antal flytninger er nettobevægelsen (tilflytninger fratrukket fraflytninger) mellem de forskellige regionstyper relativt lille. Flyttestrømmen har i perioden resulteret i en positiv årlig nettotilflytning til storbyregionerne på gennemsnitligt ca. 2.800 indbyggere årligt, svarende til ca. 0,1 pct. af antallet af indbyggere i storbyregionerne i 1999. I de øvrige regionstyper er sket en samlet årlig nettofraflytning – særligt i udkantsregionerne, hvor nettofraflytningen årligt i gennemsnit udgør ca. 1.700 personer svarende til ca. 0,1 pct. af indbyggertallet i disse regioner i 1999.

Tabel 4.1. Årlig gnsn. til- og fraflytning 1999-2001, fordelt på regionstyper

Flyttet fra regions- type:	Flyttet til regionstype:			
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion	I alt (1)
Storbyregion	48.392	22.932	12.957	84.281
Mellemregion	24.823	23.246	6.623	54.692
Udkantsregion	13.861	7.395	7.281	28.564
I alt (2)	87.054	53.503	28.313	167.538
Nettotilflytning (1-2)	2.831	-1.118	-1.703	0,0
Nettotilflytning i pct. af antal indbyggere i regionstypen i 1999	0,1	-0,0	-0,1	0,0

I tabel 4.2-4.4 er vist nettotilflytningen i de forskellige regionstyper fordelt efter alder, arbejdsmarkedstilknytning og uddannelsesmæssig baggrund. I fordelingen efter alder betragtes samtlige aldersgrupper, mens de øvrige tabeller betragter henholdsvis den arbejdsdygtige aldersgruppe, 17-64 årige, og den del af den arbejdsdygtige aldersgruppe, som er over 30 år og dermed kan forventes at have færdiggjort evt. videregående uddannelse.

Tabellerne giver et billede af, hvilke befolkningsgrupper som regionerne i 1999-2001 har fået en større eller mindre andel af i regionen via flyttestrømmene mellem regionerne.

Tabel 4.2. Årlig nettotilflytning mellem regionstyper i 1999-2001, fordelt efter aldersgrupper*

Alder:	Regionstype:		
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion
0-16 år	-1.576 (-0,0)	1.063 (0,0)	513 (0,0)
17-39 år	6.121 (0,2)	-2.855 (-0,1)	-3.266 (-0,1)
40-64 år	-1.442 (-0,0)	542 (0,0)	900 (0,0)
65 år og derover	-261 (-0,0)	131 (0,0)	151 (0,0)
I alt	2.821 (0,1)	-1.118 (-0,0)	-1.703 (-0,1)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af det samlede antal indbyggere i regionstypen i 1999.

Note: Alder er opgjort på flyttetidspunktet.

Det fremgår af tabel 4.2, at flyttemønstret varierer for de forskellige aldersgrupper. Der er således en tendens til, at aldersgruppen 17-39 årige flytter mod storbyregionerne og væk fra de øvrige regioner, mens det omvendte er tilfældet for de øvrige aldersgrupper. F.eks. flytter aldersgruppen 40-64 årige væk fra storbyregionerne, hvilket hænger godt sammen med forestillingen om, at de unge flytter til storbyerne (bl.a. for at uddanne sig), mens den mere veletablerede aldersgruppe, som har overstået uddannelse mv., søger ud af storbyerne. Dette forklarer også, at aldersgruppen 0-16 år flytter til mellem- og udkantsregionerne, da de flytter med som børn af de udflyttende ældre aldersgrupper.

Flytningen til mellem- og udkantsregionerne kan dog især i udkantsregionerne ikke opveje den relativt store fraflytning af de unge. Det udgør en udfordring for ikke mindst udkantsregionerne, hvor nettofraflytningen i perioden 1999-2001 i gennemsnit udgør i alt 1.703 personer årligt, svarende til ca. 0,1 pct., af befolkningen i udkantsregionerne i 1999.

Billedet i tabel 4.2. bekræftes i tabel 4.3, hvor det fremgår, at uddannelsessøgende flytter mod byerne væk fra de øvrige regioner.

Tabel 4.3. Gnsn. årlig nettotilflytning, flytninger mellem regionstyper, i 1999-2001, fordelt efter arbejdsmarkedstilknytning*

Arbejdsmarkedstilknytning:	Regionstype:		
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion
Selvstændige og medhjælpende ægtefælle	-177 (-0,0)	55 (0,00)	122 (0,0)
Lønmodtager	2500 (0,1)	-971 (-0,1)	-1.529 (-0,4)
Ledige	-515 (-0,0)	175 (0,02)	340 (0,1)
Uddannelsessøgende	1.978 (0,1)	-1.112 (-0,1)	-866 (-0,2)
Pensionister og efterlønsmodtagere	-22 (-0,0)	20 (0,0)	2 (0,0)
Øvrige	916 (0,0)	-480 (0,1)	-436 (-0,1)
17-64 årige i alt	4.679 (0,2)	-2.313 (-0,3)	-2.366 (-0,6)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal 17-64 årige i den pågældende regionstype i 1999.
Note: Arbejdsmarkedstilknytning er opgjort ultimo året. Uddannelsessøgende med beskæftigelse er opgjort som beskæftigede.

Tabellen, som viser flyttemønstret fordelt på arbejdsmarkedstilknytning, viser endvidere, at lønmodtagere flytter mod storbyregionerne, og at denne gruppe hos udkantsregionerne udgør den største fraflyttergruppe. Derimod er der en tendens til, at selvstændige og medhjælpende ægtefæller søger væk fra storbyerne og ud mod mellem- og udkantregionerne, om end omfanget ikke er stort. Det kan afspejle den forskel, der findes i erhvervsstrukturen, hvor andelen af små virksomheder er større uden for storbyregionerne og særligt i udkantsregionerne.

Personer på overførselsindkomst søger endvidere – dog ikke i stort omfang – væk fra storbyerne og mod mellem- og udkantsregionerne.

I tabel 4.4. betragtes den del af befolkningen, som er i den arbejdsdygtige alder, men samtidig kan forventes at have afsluttet evt. uddannelse, det vil sige aldersgruppen 30-64 årige. For denne aldersgruppe er der en samlet nettotilflytning til mellem- og udkantsregionerne fra storbyregionerne, som går igen inden for alle uddannelsesgrupperne. Det svarer overens med billedet af, at befolkningen flytter væk fra storbyerne igen efter endt uddannelse.

Tabel 4.4. Gnsn. årlig nettotilflytning, flytninger mellem regionstyper i 1999-2001, fordelt efter uddannelse, antal og i pct. af 30-64 årige i regionen i 1999

Uddannelse	Regionstype:		
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion
Ufaglærte	-952 (-0,1)	436 (0,1)	516 (0,2)
Faglærte	-1.024 (-0,1)	511 (0,1)	513 (0,2)
Kort og mellemlang videregående uddannelse	-474 (-0,0)	243 (0,0)	231 (0,1)
Bachelor og lang videregående uddannelse	-181 (0,0)	127 (0,0)	54 (0,0)
Øvrige	-37 (-0,0)	9 (0,0)	28 (0,0)
I alt	-1.716 (-0,1)	889 (0,1)	826 (0,3)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal 30-64 årige i den pågældende regionstype i 1999.
Note: Uddannelse er opgjort ultimo året.

Det ses her, at nettotilflytningen er lidt større hos udkantsregionerne end hos mellemregionerne, når det drejer sig om ufaglærte, mens den er lidt mindre for personer med bachelor eller lang videregående uddannelse. Generelt set er der dog fordelt på uddannelsesgrupper-

ne ikke den store forskel i det absolutte antal nettotilflyttere hos mellem- og udkantsregionerne.

4.2. Befolkningens pendlingsmønstre

Pendling er resultatet af to valg, der har gensidig betydning. Dels valg af bopæl, dels valg af arbejdssted. I forhold til befolkningens flyttemønstre, der er beskrevet i afsnit 4.1, kan pendling både betragtes som et alternativ og en afledt effekt. Pendling og flytning er alternativer til hinanden i det omfang, hvor valget står imellem enten at pendle fra bopælen til arbejdsstedet eller at flytte til det område, hvor arbejdsstedet er lokaliseret. Pendling og flytning kan imidlertid også betragtes som gensidigt betingede, idet flytninger væk fra arbejdsstedet til f.eks. mere rekreative områder kan medføre pendling.

Pendling kan have en gavnlig virkning for kommuner med relativt få arbejdspladser – f.eks. i yderområderne og byernes oplande. Det kan således have gavnlig virkning for antal beskæftigede indbyggere, indkomstniveauet og for skattegrundlaget i disse kommuner. Pendling kan også siges at have en gavnlig virkning på arbejdsmarkedet i den enkelte pendlingsregion, idet pendling skaber øget fleksibilitet på arbejdsmarkedet og reducerer lokale flaskehalsproblemer.⁴

De følgende afsnit indeholder dels en beskrivelse af den generelle udvikling i pendlingen, dels en beskrivelse af pendlingsmønstre fordelt på køn, alder og uddannelsesmæssig baggrund.

4.2.1. Generel udvikling i pendling mellem hjem og arbejde

Mobiliteten blandt de beskæftigede personer i Danmark er øget markant over de seneste 20 år. Dels er der flere personer, som pendler,

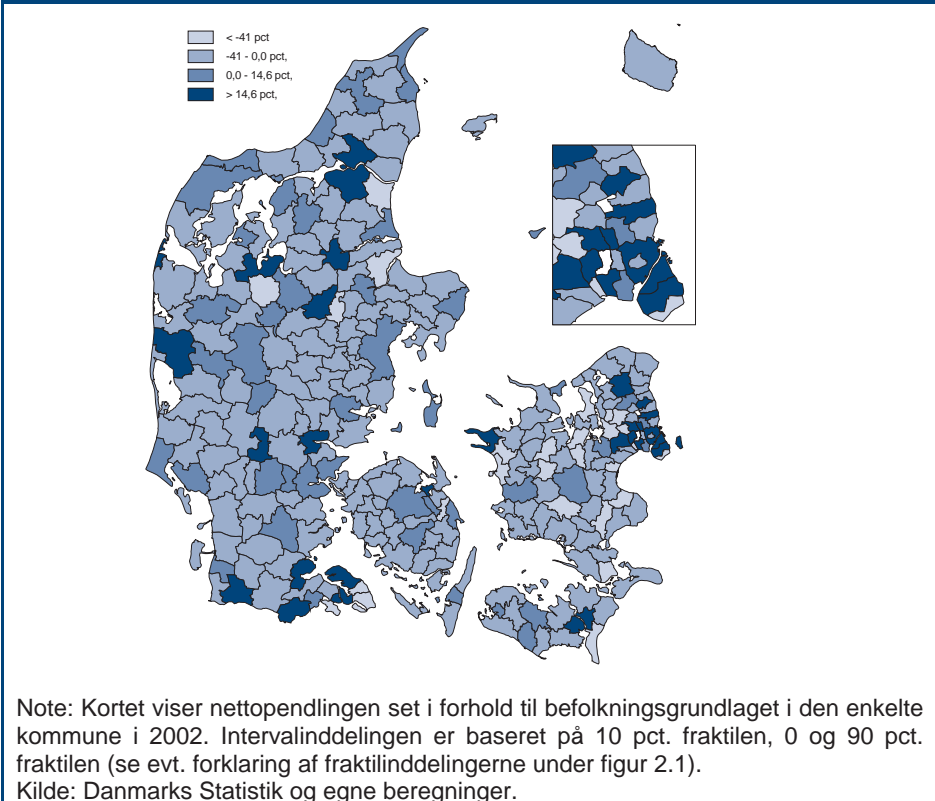
⁴ Se f.eks. Location and Commuting, Anne Kaag Andersen, Københavns Universitet, 1999.

dels pendler den gennemsnitlige pendler længere⁵. Der var i 2002 ca. 1,2 mio. pendlere, svarende til ca. 44 pct. af samtlige beskæftigede personer. Det er en stigning på 20 pct. i forhold til 1993, hvor ca. 1,0 mio. pendlede mellem deres bopælskommune og arbejdsstedskommune. Den gennemsnitlige årlige vækst i pendlingen i perioden 1993-2002 har således været på omkring 2 pct. for landet som helhed. Dette tal dækker imidlertid over væsentlige regionale forskelle. Mens nogle kommuner i perioden 1993-2002 har oplevet en vækst i nettoindpendling, har andre kommuner i samme periode oplevet en stigning i nettoudpendling⁶. I figur 4.2 vises nettopendlingen i 2002 set på kommuneniveau.

⁵ En pendler er i denne sammenhæng defineret som en person, der arbejder i en anden kommune end bopælskommunen.

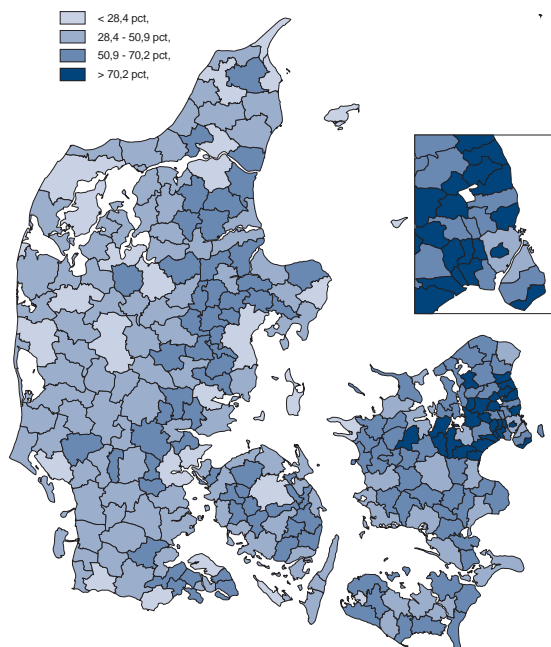
⁶ Baseret på opgørelser fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 4.2. Nettopendling fordelt på kommuner, 2002

Nettopendlingen afspejler forskellen imellem antallet af beskæftigede personer med bopæl i kommunen og antallet af arbejdspladser i kommunen. En kommune med flere beskæftigede indbyggere end arbejdspladser vil således have en nettoudpendling og omvendt. Figur 4.2 viser, at det primært er storbyerne København, Odense, Århus og Ålborg samt en række mellemstore provinsbyer, der er nettoindpendlingskommuner, mens omegnskommunerne til disse byer har en nettoudpendling. Dette billede bliver yderligere understreget, når udpendingen fra den enkelte kommune betragtes i forhold til antal beskæftigede med bopæl i kommunen, jf. figur 4.3.

Figur 4.3. Udpending fordelt på kommuner, 2002

Note: Kortet viser andelen af udpendingere set i forhold til antallet af beskæftigede personer i kommunen i 2002. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, 50 pct. fraktilen og 90 pct. fraktilen (se evt. forklaring af fraktilinddelingerne under figur 2.1).

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Som nævnt er det ikke blot antallet af pendlere, der er steget i løbet af de senere år. Også den afstand, som den gennemsnitlige pendler tilbagelægger imellem hjemmet og arbejdspladsen, er øget. I 1980 tilbagelagde den gennemsnitlige pendler en distance på ca. 24,5 km. mellem bopæl og arbejdssted, mens dette tal i 2000 var steget til knapt 28 km., hvilket er en stigning på 14 pct.⁷ At pendlere over en 20-årig periode pendler længere, skal blandt andet ses i sammen-

⁷ Den gennemsnitlige afstand imellem hjemmet og arbejdsstedet er opgjort som afstanden fra centrum af bopælskommunen til centrum af arbejdskommunen. Se Strukturkommissionens betænkning (nr. 1434), Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2004.

hæng med udbygningen af infrastrukturen. Pendlernes gennemsnitlige tidsforbrug på transport er således i samme periode forholdsvis stabilt. En anden årsag til at afstanden imellem hjemmet og arbejdspladsen er blevet større, kan være udbredelsen af hjemmearbejdspladser. Tal fra Danmarks Statistik viser⁸, at omkring 563.000 personer arbejder helt eller delvist hjemme fra deres egen bolig, hvilket svarer til lidt over hver femte beskæftigede person. En eller flere hjemmearbejdsdage kan være med til at reducere den samlede transporttid for den enkelte pendler og dermed muliggøre et job, der ligger længere væk fra bopælen end ellers.

4.2.2. Pendling fordelt på befolkningsgrupper og regionstyper

En kategorisering af de pendlingsregioner, hvor pendlernes bopælskommune ligger, i storby-, mellem- og storbyregioner, viser store forskelle i andelen af pendlere set i forhold til antallet af beskæftigede i regionerne. Personer med bopæl i storbyregionerne pendler mest. Næsten 60 pct. af de beskæftigede med bopæl i en storbyregion har arbejdssted i en anden kommune end bopælskommunen. Personer, med bopæl i udkantsregionerne pendler mindst. Her er det kun omkring 20 pct. af de beskæftigede, der ikke arbejder i samme kommune, som de bor i.

Pendlingsregionerne er defineret ud fra pendlingsmønstrene, og det er således også den store pendling i storbyregionerne, der er årsag til, at disse pendlingsregioner er meget store – ikke mindst pendlingsregionen i tilknytning til København. Omvendt er pendlingsregionerne i udkantsområderne relativt små.

⁸ Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2003, Danmarks Statistik.

Tabel 4.5. Antal pendlere i 2002 fordelt efter regionstype for bopælskommune

Regionstype:	Beskæftigede 17-64 årige der pendler	
	Antal	I pct. af beskæftigede 16-64 årige
Storbyregion	832.765	49,6
Mellemregion	258.631	38,6
Udkantsregion	101.313	34,7
I alt	1.192.709	45,1

Der er også forskelle i pendlingsmønstret hos forskellige befolkningsgrupper. I det følgende betragtes – fordelt på de tre regionstyper – forskelle i pendlingen hos den beskæftigede befolkning fordelt på køn, alder og uddannelsesmæssig baggrund. Uanset køn, alder og uddannelsesmæssige baggrund pendler beskæftigede med bopæl i storbyregionerne mest og beskæftigede med bopæl i en udkantsregion mindst.

Mænd pendler generelt mere end kvinder, og det er et billede, der går igen for alle regionstyperne, jf. tabel 4.6. Ligeledes pendler aldersgruppen 40-64 årige generelt lidt mindre end aldersgruppen 17-39 årige, jf. tabel 4.7. Denne forskel findes dog alene hos mellem- og udkantsregionerne.

Tabel 4.6. Pendlere i 2002 fordelt på regionstype og køn

Køn:	Bopælskommune beliggende i regionstype:			
	Storbyre- gion	Mellemre- gion	Udkants- region	I alt
Mænd	465.159 (53,8)	151.965 (41,9)	59.166 (38,8)	676.290 (48,6)
Kvinder	367.606 (45,6)	106.666 (34,1)	42.147 (32,2)	516.419 (41,3)
I alt	832.765 (49,6)	258.631 (38,6)	101.313 (34,6)	1.192.709 (45,1)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal beskæftigede af det pågældende køn i den pågældende regionstype i 2002.
Note: Baseret på 17-64 årige beskæftigede.

Tabel 4.7. Pendlere i 2002 fordelt på alder

Alder:	Bopælskommune beliggende i regionstype:			
	Storbyre- gion	Mellemre- gion	Udkants- region	I alt
16-39 årige	435.407 (50,1)	137.859 (42,0)	50.811 (38,7)	624.077 (47,0)
40-64 årige	397.358 (49,3)	120.772 (35,3)	50.502 (32,4)	568.632 (43,6)
I alt	832.765 (49,6)	258.631 (38,6)	101.313 (34,6)	1.192.709 (45,1)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal beskæftigede af det pågældende køn i den pågældende regionstype i 2002.
Note: Baseret på 17-64 årige beskæftigede.

Det fremgår endvidere af tabel 4.8, at beskæftigede generelt pendler i større omfang, jo længere uddannelse de har. Dette billede varierer dog lidt afhængigt af regionstype. Således adskiller de beskæftigede med videregående uddannelser i udkantsregionerne sig fra de beskæftigede med videregående uddannelser i resten af landet.

I udkantsregionerne er det de beskæftigede med en kort eller mellem-lang videregående uddannelse, der pendler i størst omfang, mens

beskæftigede med en lang videregående uddannelse eller en bachelorgrad pendler mindst. Således pendler 40 pct. af de beskæftigede med en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Det er næsten lige så stor en andel som hos samme type beskæftigede med bopæl i mellemregioner. Samtidig pendler kun omkring 9 pct. af de beskæftigede med en lang videregående uddannelse eller en bachelorgrad. Omvendt er der et meget stort omfang pendlere, godt 70 pct., blandt de beskæftigede med en lang videregående uddannelse eller en bachelorgrad, som har bopæl i en storbyregion.

Tabel 4.8. Pendlere i 2002 fordelt på regionstype og uddannelse

Uddannelse:	Bopælskommune beliggende i regionstype:			
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion	I alt
Ufaglærte	256.768 (53,4)	84.527 (37,6)	34.345 (16,8)	375.640 (41,2)
Faglærte	307.874 (58,3)	109.870 (40,6)	44.286 (20,0)	462.030 (45,2)
Kort og mellemlang videregående uddannelse	163.621 (52,9)	49.383 (44,0)	17.625 (40,0)	230.656 (49,6)
Bachelor og lang videregående uddannelse	92.451 (71,3)	11.840 (52,3)	3.613 (9,2)	107.904 (56,2)
I alt	820.714 (56,7)	820.714 (40,6)	115.669 (20,9)	1.176.230 (45,4)
*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal beskæftigede med den pågældende uddannelsesmæssige baggrund i den pågældende regionstype i 2002. Note: Baseret på 17-64 årige beskæftigede. Beskæftigede med uoplyst uddannelse ikke er medregnet.				

I tabel 4.9 betragtes den del af befolkningen, som pendler til en helt anden pendlingsregion end den, som deres bopælskommune ligger i – og som således i et eller andet omfang kan betragtes som ”langdistancependlere”. Også med hensyn til langdistancependlere er der en større andel hos de beskæftigede med en lang videregående uddannelse end hos de øvrige uddannelsesgrupper.

Det fremgår også, at de beskæftigede med bopæl i mellem- og udkantsregionerne pendler længere end de beskæftigede med bopæl i en storbyregion. Der er således en væsentligt mindre andel af de beskæftigede med bopæl i storbyregionerne, som pendler til en anden pendlingsregion end hos de beskæftigede med bopæl i en mellem- eller udkantsregion.

Tabel 4.9. Pendlere i 2002, som pendler uden for bopælsregionen

Uddannelse:	Bopælskommune beliggende i regionstype:			
	Storbyregion	Mellemregion	Udkantsregion	I alt
Ufaglærte	26.051 (4,5)	38.367 (15,7)	16.615 (15,4)	81.033 (8,7)
Faglærte	26.193 (4,3)	50.670 (18,0)	21.082 (16,6)	97.945 (9,6)
Kort og mellemlang videregående uddannelse	15.946 (5,2)	23.903 (21,3)	9.153 (20,7)	49.002 (10,5)
Bachelor og lang videregående uddannelse	10.306 (6,5)	7.222 (29,6)	2.217 (24,7)	19.801 (10,3)
I alt	78.552 (4,8)	120.162 (18,2)	49.067 (17,0)	247.781 (9,5)

*) Opgjort i absolut antal og i parentes i pct. af antal beskæftigede med den pågældende uddannelsesmæssige baggrund i den pågældende regionstype i 2002.

Note: Baseret på 17-64 årige beskæftigede. Antal pendlere i alt afviger fra antallet i bl.a. tabel 4.5, da beskæftigede med uoplyst uddannelse ikke er medregnet.

5. Strukturreformarbejde og analyse af kommunesammenlægningen på Bornholm

I januar 2004 blev Strukturkommissionens betænkning om den nuværende struktur og opgavefordeling i stat, amter og kommuner offentliggjort. Betænkningen er indtil april 2004 ude i høring og til folkelig debat. Herefter vil regeringen udarbejde sit oplæg og indlede politiske forhandlinger med henblik på, at der inden sommeren 2004 kan indgås en politisk aftale om strukturreform.

Ligeledes har Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg afgivet betænkning om "Et nyt udligningssystem". Udvalget foretager en grundig status på det eksisterende tilskuds- og udligningssystem og kommer med fremadrettede forslag og overvejelser til fornyelse af systemet.

Den forestående strukturreform har naturligvis stor regional interesse. Det er endnu for tidligt at sige, hvad de nærmere konsekvenser kan være for regionernes udvikling af en reform, i og med at indholdet i reformen ikke er afklaret. Men det overordnede formål med en reform vil være at sikre kvaliteten i den offentlige service, som borgene modtager i alle dele af landet.

Tilsvarende er det for tidligt at sige, hvad indhold og regionale konsekvenser vil være af de ændringer i udligningssystemet, som forventes at komme i forbindelse med en strukturreform. Målsætningen for tilskuds- og udligningssystemet er at sikre ligelige regionale vilkår for en hensigtsmæssig produktion af offentlig service.

I det følgende gennemgås de overordnede konklusioner i Strukturkommissionens og Finansieringsudvalgets betænkninger. Endvidere gengives de foreløbige resultater fra en analyse af kommunesammenlægningen på Bornholm. Kommunesammenlægningen på Bornholm skete på frivillig basis med virkning fra 2003 og erfaringerne herfra er naturligvis interessante ikke mindst i lyset af overvejelserne om strukturreform. Sammenlægningen på Bornholm er dog ikke nød-

vendigvis sammenlignelig med de sammenlægninger, som vil kunne komme på tale i forbindelse med en strukturreform.

5.1. Strukturkommissionen

5.1.1. Strukturkommissionens nedsættelse og opgave

Regeringen nedsatte den 1. oktober 2002 i forbindelse med Folketingets åbning en Strukturkommission. Strukturkommission fik til opgave at tilvejebringe en teknisk og faglig analyse, der kan udgøre et beslutningsgrundlag for ændringer i rammerne for løsningen af den offentlige sektors opgaver.

Kommissionen blev anmodet om at vurdere fordele og ulemper ved alternative modeller for indretninger af den offentlige sektor. I vurderingen af fordele og ulemper ved forskellige indretninger af den offentlige sektor er det i kommissoriet fastlagt, at kriterierne effektivitet og bæredygtighed, demokratisk kontrol, borgerinddragelse og dialogen mellem borgere og politikere, kvalitet i opgaveløsningen, nærhed til borgerne, borgernes retssikkerhed og valgmuligheder, klarhed i ansvarsfordelingen, og sammenhæng mellem kompetence og økonomisk ansvar skal inddrages og afvejes i forhold til hinanden. Herudover har kommissionen valgt at tilføje kriterierne enkelthed og styrbarhed.

Strukturkommissionens betænkning blev offentliggjort ved en konference den 9. januar 2004 i Vingstedcentret i Vejle. I det følgende gives et kort resumé af betænkningen.

5.1.2. Kommissionens vurdering af den nuværende struktur

Af betænkningen fremgår det, at kommissionens samlede vurdering er, at den nuværende struktur og opgavefordeling er forbundet med en række svagheder. Svaghederne i den nuværende struktur knytter sig dels til størrelsen af kommuner og amter, dels til opgavefordelingen mellem stat, amter og kommuner. Samtidig vurderer kommissio-

nen, at den offentlige sektor – som den er indrettet i dag – ikke i tilstrækkeligt omfang vil være i stand til at håndtere fremtidens udfordringer.

En række forhold indikerer således, at de nævnte svagheder – ikke mindst de, som er knyttet til størrelsen af forvaltningsenhederne – vil blive mere fremtrædende i årene fremover. Dette skyldes blandt andet den demografiske udvikling, den øgede mobilitet og de stigende pendlingsafstande samt den meget snævre makroøkonomiske ramme.

5.1.3. Kommissionens anbefalinger til ændring af den offentlige sektor

Samlet set vurderer kommissionen, at der er behov for en reform af den offentlige sektors struktur.

Kommissionen anbefaler, at reformen omfatter både inddelingsændringer, så mindstestørrelsen for forvaltningsenhederne både på lokalt og regionalt niveau øges væsentligt i forhold til i dag, og opgaveflytninger mellem stat, amter og kommuner, så sammenhængende opgaver i højere grad samles i et forvaltningsled.

Kommissionen vurderer endvidere, at der selv med den nuværende opgavefordeling vil være behov for, at de mindre kommuner og amter gøres større for at sikre en tilfredsstillende faglig bæredygtighed i løsningen af de mere specialiserede opgaver og for at forbedre mulighederne for indhøstning af stordriftsfordele. Det er kommissionens vurdering, at dette kan ske, samtidig med at hensynet til borgerinddragelse og demokrati tilgodeses.

En reform omfattende såvel inddelingsændringer som opgavemæssige ændringer vil medvirke til at fastholde og videreudvikle en decentral offentlig sektor, der tager afsæt i hensynet til borgerne og i de opgaver, som skal løses. Dette giver mulighed for at forankre løsningen af flere offentlige opgaver i lokaldemokratiet.

Kommuner og regioner af tilstrækkelig størrelse vil endvidere skabe forudsætningerne for at samle opgaver, der i dag varetages af flere forskellige myndigheder, hos én myndighed og dermed give mulighed for at etablere en mere enkel indgang til den offentlige sektor.

Endelig muliggøres effektiviseringer, og grundlaget for udvikling af kvaliteten i opgaveløsningen og for at give borgerne en større bredde i valgmulighederne styrkes.

Kommissionen finder, at udviklingen stiller krav om væsentlig større regioner, og vurderer samlet set, at hensynet til løsningen af navnlig sundheds- og planlægningsopgaverne tilsiger, at landet fremover bør inddeles i højst 7-8 regioner, samt at antallet af regioner ikke bør være færre end tre.

Kommissionen vurderer, at en inddeling, på det kommunale niveau, hvor mindstestørrelsen er 30.000 indbyggere, vil give mulighed for at samle opgaverne på det sociale og socialpsykiatriske område i kommunerne og give grundlag for et større kommunalt ansvar på miljø- og planlægningsområderne. Kommuner med mere end 30.000 indbyggere vil formentlig også have en tilstrækkelig økonomisk bæredygtighed til etablering af et enstrengt beskæftigelsessystem. Det vil således være muligt at mindske de "gråzoner" og parallelle funktioner, som kommissionen har påpeget som væsentlige svagheder i den nuværende opgavefordeling.

Med den nuværende opgavefordeling er det kommissionens samlede vurdering, at en mindstestørrelse på 20.000 indbyggere vil kunne sikre rammerne for en tilfredsstillende faglig bæredygtighed i opgavevaretagelsen. Denne kommunestørrelse vil imidlertid ikke give samme muligheder som kommuner på 30.000 indbyggere for en samling af opgaveansvaret i kommunerne.

5.1.4. De opstillede modeller

Kommissionen opstiller 6 hovedmodeller. Der er tale om "stiliserede" modeller, der stiller forskellige krav til blandt andet størrelsen af de kommunale og regionale enheder. Modellerne anskueliggør nogle af de vigtigste fordele og ulemper, der knytter sig til opgavernes forankring.

Kommissionen påpeger, at det er muligt at kombinere elementer fra de forskellige modeller.

For så vidt angår beskæftigelsesområdet og skatteadministrationsområdet, er det kommissionens vurdering, at løsningen på disse områder stort set er uafhængige af øvrige strukturændringer.

På beskæftigelsesområdet er det kommissionens vurdering, at der kan opnås en bedre og mere helhedsorienteret opgaveløsning, hvis der sker en samling af det nuværende opdelt system, så ansvaret for alle målgrupper og ydelser på beskæftigelsesområdet samles hos samme myndighed. Kommissionen lægger til grund, at denne samling sker i kommunerne, idet opgaveløsningen er sammenhængende med de øvrige kommunale opgaver på især socialområdet. En sådan omlægning indebærer, at kommunerne får et finansielt medansvar for de forsikrede ledige og vil forudsætte en fortsat betydelig statslig styring og deltagelse med henblik på at sikre en effektiv og ensartet indsats samt en effektiv landsdækkende jobformidling.

Det er endvidere kommissionens vurdering, at etableringen af et enstrengt beskæftigelsessystem forudsætter, at arbejdsmarkedets parter fortsat har en betydelig rolle i beskæftigelsesindsatsen.

Skatteadministrationsområdet er i dag delt mellem kommunerne og staten, og det er kommissionens vurdering, at der vil kunne opnås væsentlige effektivitets- og kvalitetsfordele ved en bedre organisering af området. Da der ikke er – og ikke skal være – lokalpolitisk indflydelse på selve skatteligningen, vil en statslig varetagelse af den sam-

lede skatteadministrationsopgave ikke have negative konsekvenser for kommunernes autonomi. Kommissionen har derfor som en løsning peget på en samling af ansvaret for opgaveløsningen i statsligt regi i kombination med fortsat lokal borgerbetjening i de enkelte kommuner. Alternativt omtaler kommissionen også en fortsat kommunal varetagelse i form af kommunale ligningscentre

I det følgende gengives kommissionens vurdering af de enkelte modeller.

Model med ændrede kommunestørrelser og uændret opgavefordeling (model 1)

Modellen indebærer kommuner med minimum 20.000 indbyggere og 7-8 regionale enheder.

Kommissionen vurderer, at en ændring af kommune- og amtsstørrelser vil sikre bedre rammer for en større bæredygtighed og effektivitet i opgavevaretagelsen og bedre muligheder for at sikre bredde i valgmulighederne for borgerne. Modellen vil dog ikke skabe større sammenhæng i opgavefordelingen eller skabe bedre tværgående prioriteringsmuligheder. Samtidig kan det forholdsvis høje antal amter vanskeliggøre planlægningen af de specialiserede sygehusfunktioner. Samling af ansvaret for regionplanlægning og trafikplanlægning i hovedstadsregionen vil medføre betydelige befolkningsmæssige størrelsesforskelle mellem hovedstadsamtet og amterne i det øvrige land. Selvom der er gevinster ved modellen, er det kommissionens samlede vurdering, at der kan indhentes yderligere gevinster ved opgaveflytninger udført af de større kommuner og amter.

Den brede amtsmodel (model 2)

Kommuner med minimum 20.000 indbyggere og 7-8 regionale enheder vil åbne mulighed for en yderligere decentralisering af opgaver, hvor der overføres en række opgaver fra staten til amterne. Det drejer sig om de statslige ungdomsuddannelser, arbejdsmarkedsuddannelserne og de korte og mellemlange videregående uddannelser, de resterende statslige veje (på nær det overordnede vejnet), regionale sidebaner og lokalbaner, ligesom den amtslige erhvervsfremmeindsats styrkes. Gennem en forøgelse af grundtaksten overtager kommunerne en større del af opgaverne på det sociale og socialpsykiatriske område, men der skønnes ikke med modellens kommunestørrelse at være basis for en fuldstændig samling af disse opgaver i kommunerne. Specialundervisningen samles i kommunerne.

Ud over fordelene ved større kommuner og amter er fordelene ved modellen den yderligere decentralisering af opgaver til især amterne, den fortsatte direkte demokratiske kontrol af det regionale forvaltningsled, samt at der opnås en bedre sammenhæng på social- og specialundervisningsområdet. Det, som især taler mod modellen, er den fortsatte, men dog mindre udbredte, delte opgavevaretagelse på socialområdet, at det er usikkert, om kommunerne vil være tilstrækkeligt fagligt og økonomisk bæredygtige til at muliggøre et enstrengt beskæftigelsessystem, at der

ikke sikres væsentligt bedre tværgående prioriteringsmuligheder, samt at antallet af amter kan udtynde patientunderlaget for de specialiserede sygehusfunktioner. Endvidere vil samling af ansvaret for regionplanlægning og trafikplanlægning i hovedstadsregionen indebære betydelige befolkningsmæssige størrelsesforskelle mellem hovedstadsområdet og amterne i det øvrige land.

Den brede kommunemodell (model 3)

Kommuner med minimum 30.000 indbyggere og 4-6 regionale enheder. Direkte valg til de regionale enheder. Opgaverne på det sociale og socialpsykiatriske område samt specialundervisningen og miljøtilsyn samles i kommunerne. Endvidere får kommunerne et vist betalingsansvar for sygehus- og sygesikringsydelser og fuldt medlemskab af Sygesikringens Forhandlingsudvalg (SFU).

Fordelene ved opgavefordelingen er især samlingen af opgaver på det kommunale niveau, herunder socialområdet og muligheden for at etablere et enstrengt beskæftigelsessystem, forbedrede muligheder for tværgående prioritering for en stor del af den offentlige sektors opgaver samt bedre rammer for opgaveløsningen i hovedstadsregionen, uden at det vil indebære betydelige befolkningsmæssige størrelsesforskelle mellem hovedstadsregionen og regionerne i det øvrige land. Ulemperne ved opgavefordelingen i modellen er centraliseringen af opgaver i staten, herunder gymnasierne, samt risikoen for reduceret faglig bæredygtighed for så vidt angår de mest specialiserede opgaver, der overføres fra amtsligt til kommunalt niveau.

Det, der kan tale for modellen, er hensynet til direkte demokratisk kontrol af det regionale niveau og den entydige sammenhæng mellem beslutningskompetence og finansieringsansvar ved fortsat skatteudskrivningsret i amterne. Det, som taler imod modellen, er risikoen for problemer med udgiftsstyrelsen som følge af begrænsede tværgående prioriteringsmuligheder på det regionale niveau, ligesom mulighederne for overordnet tværgående prioritering mellem de kommunale og regionale opgaver er begrænsede.

Kommuneregionsmodellen (model 4)

Kommuner med minimum 30.000 indbyggere og 3-5 regionale enheder. Regionen ledes af et regionsråd, der er sammensat af kommunalbestyrelsesmedlemmer udpeget af de enkelte kommuner i regionen.

Opgavefordelingen og fordelene herved svarer til under den brede kommunemodell (model 3).

Det, der taler for modellen, er bedre muligheder for koordination, sammenhæng og tværgående prioritering mellem de kommunale og regionale opgaver. I forhold til partimodellen sikres endvidere en vis sammenhæng mellem beslutningskompetence og finansieringsansvar, som dog ikke vil være så høj som ved selvstændig skatteudskrivningsret. Endvidere vil regionsrådene være entydigt forankret i kommunalbestyrelserne. Endelig er det en fordel, at modellen giver mulighed for at etablere opgavespecifikke regioner med forskellig geografisk udstrækning. Det, der taler imod modellen, er svækkelsen af vælgerens demokratiske kontrol af det regionale niveau, den skæve partirepræsentation i regionsrådene, og at et flertal af kommuner kan pålægge et mindretal udgifter.

Partiregionsmodellen (model 5)

Kommuner med minimum 30.000 indbyggere og 3-5 regionale enheder. Regionen ledes af et regionsråd, hvor medlemmerne udpeges af partierne på baggrund af deres forholdsmæssige stemmetal under ét i regionen.

Opgavefordelingen er den samme som under den brede kommunemodell (model 3). Fordelene ved opgavefordelingen er de samme som under model 3.

Det, der taler for modellen, er bedre muligheder for koordination og sammenhæng mellem de kommunale og regionale sundhedsopgaver mv. på linje med de øvrige modeller med kommunale betalingsordninger på sundhedsområdet. Desuden er det en fordel, at modellen giver mulighed for at etablere opgavespecifikke regioner med forskellig geografisk udstrækning. I forhold til kommunemodellen sikres endvidere ligelig partimæssig repræsentation i regionsrådene. Det, der taler imod modellen, er svækkelsen af vælgerens demokratiske kontrol af det regionale niveau og den manglende sammenhæng mellem beslutningskompetence og finansieringsansvar og den deraf følgende risiko for et pres for øgede statslige bevillinger, samt at regionsrådene ikke er entydigt forankret i kommunalbestyrelserne.

Statsmodellen (model 6)

Kommuner med minimum 30.000 indbyggere. Opgavefordelingen i statsmodellen er stort set den samme som i den brede kommunemodell og regionsmodellerne med indirekte valg. I modellen overtager staten ansvaret for sygehusvæsenet, privat praktiserende speciallæger, ungdomsuddannelserne, kollektiv trafik, erhvervs-service, visse miljø- og naturopgaver, den overordnede regionplanlægning og dele af de amtslige veje.

Det, der taler for modellen er den betydelige samling af opgaver på det kommunale niveau, bedre mulighed for horisontal koordinering mellem almen praksis og de kommunale opgaver, forbedrede muligheder for tværgående prioritering i den offentlige sektor, samt den klare placering af ansvaret for sygehusvæsenet i staten. Det, der kan tale mod modellen, er centraliseringen af sygehusopgaven, den svækkede vertikale sammenhæng inden for det samlede sundhedsvæsen, risiko for svækket udgiftsstyring og prioritering inden for sygehusvæsenet samt risikoen for reduceret faglig bæredygtighed for så vidt angår de mest specialiserede opgaver, der overføres fra amter og stat til kommunerne.

5.1.5. Den videre proces

Strukturkommissionens betænkning er sendt i høring hos en lang række foreninger og organisationer med frist den 7. april 2004. Der vil sideløbende med høringen være mulighed for en bred folkelig debat.

Når høringssvar fra kommuner, amter og organisationer er indkommet til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, vil regeringen påbegynde arbejdet med et regeringsoplæg, der skal danne udgangspunkt for forhandlinger med Folketingets partier om en aftale vedrørende en strukturreform.

Målet for regeringen er, at der inden sommeren 2004 indgås en politisk aftale om strukturreform.

5.2. Finansieringsudvalgets betænkning om et nyt udligningssystem

Den 12. januar 2004 er offentliggjort en betænkning fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg om et nyt kommunalt udligningssystem. I betænkningen fremlægges en række omfattende analyser af de enkelte delelementer i det kommunale tilskuds- og udligningssystem, og udvalget fremkommer på denne baggrund med en række anbefalinger og overvejelser om de enkelte delelementer i systemet. På denne baggrund har udvalget opstillet fire forskellige modeller. Det understreges dog, at disse modeller alene er eksempler på kombinationer af på enkeltområder, hvor en række andre mulige modeller kan tænkes.

5.2.1. Baggrund for arbejdet med en vurdering af det kommunale tilskuds- og udligningssystem

Finansieringsudvalgets arbejde med en vurdering af det kommunale tilskuds- og udligningssystem blev iværksat under den tidligere regering i efteråret 2000. Efter regeringsskiftet i efteråret 2001 besluttede

regeringen, at arbejdet i Finansieringsudvalget skulle fortsættes, men at der nu skulle sigtes mod en egentlig reform af systemet. I forbindelse med nedsættelsen af Strukturkommissionen i efteråret 2002 besluttede regeringen endvidere at samordne tidsfristerne for Strukturkommissionens og Finansieringsudvalgets arbejde.

Der sigtedes herefter mod en reform af udligningssystemet i to faser, hvor den første fase skulle indeholde en række justeringer i kommunernes finansiering, som skulle have virkning allerede fra 2004. På den baggrund afgav Finansieringsudvalget en rapport i januar 2003: "Forberedelse af de nødvendige tilpasninger i tilskuds- og udligningssystemet til ikrafttræden pr. 1. januar 2004". Udvalgets anbefalinger blev udmøntet i en lovændring, som bl.a. indebærer indførelsen af udligningstillægget fra og med 1. januar 2004 (jf. omtalen i kapitel 8, afsnit 8).

Den anden fase, som skal være en langsigtet reform af systemet, skal koordineres med overvejelserne om en strukturreform.

5.2.2. Finansieringsudvalgets analyser og overvejelser

Finansieringsudvalget har foretaget analyser af de enkelte delelementer i tilskuds- og udligningssystemet.

Ved udformningen af forslag til modeller er der en række – til dels modstridende – hensyn, der søges tilgodeset i udvalgets overvejelser og anbefalinger, jf. nedenfor. Især kan det være vanskeligt at forene hensynet til ligelige økonomiske vilkår med hensynet til forenkling og hensynet til incitamenter.

Følgende hensyn søges tilgodeset i Finansieringsudvalgets overvejelser og anbefalinger:

- **Hensynet til ligelige økonomiske vilkår**

Hensynet manifesterer sig bl.a. på de områder, hvor der er gennemført større finansieringsreformer som omlægningen af finansieringen af førtidspension samt grundtakstreformen. Dette forhold kan blandt andet søges tilgodeset gennem forslag om ændret fordeling af bloktilskuddet, inddragelse af selskabsskat og pensionsafgifter i udligningen, ændring af udgiftsbehovsudligningen med henblik på større præcision i målingen af udgiftsbehov især på det sociale område og gennem et højere udligningsniveau for de sociale udgiftsbehov. Herudover vil et højt udligningsniveau i sigens natur bidrage til at skabe større lighed.

- **Hensynet til forenkling.**

Dette hensyn kan tilgodeses gennem et enkelt system, som består af et bloktilskud og en landsudligning af forskelle i beskatningsgrundlag og udgiftsbehov, men hvor alle øvrige ordninger afskaffes. Det vil sige, at følgende ordninger kan overvejes afskaffet: hovedstadsudligningen, tilskuddet til kommuner med svagt beskatningsgrundlag, momsudligningen, boligstøtteudligningen, overudligningsordningen samt de amtskommunale aids- og bløderudligningsordninger. Visse af disse ændringer vil dog indebære mærkbare og muligvis uacceptable byrdefordelingsmæssige forskydninger.

- **Hensynet til incitament.**

Det økonomiske incitament for en kommune til at fremme erhvervsudviklingen kunne være, at kommunen skulle kunne beholde en større del af en indkomstfremgang selv. Det taler for et lavt udligningsniveau. Det overvejes i den forbindelse, hvorledes systemet kan indrettes, så det marginale udligningsniveau bliver lavere.

Incitamentet for kommuner til at indgå i kommunesammenlægninger kan tilgodeses gennem en fjernelse af de elementer i systemet, der trækker i retning af at fastlåse strukturen – først og fremmest grundtillægget i udgiftsbehovsudligningen.

Incitamentet til at styrke den sociale indsats i kommuner kan tilgodeses gennem indførelse af nye sociale kriterier, idet ikke mindst de sociale kriterier dog løbende må overvejes i lyset af opgaver og lovgivning. Endelig kan sigtet med udligningen søges begrænset derved, at udligningen på visse udgiftsområder, f.eks. administration udelades.

5.2.3. Udvalgets forslag og anbefalinger – de fire modeller

Udvalget har – i forlængelse af ovennævnte hensyn – overvejet og analyseret en række forhold, som vil kunne indgå i en reform af til-

skuds- og udligningssystemet. Udvalget fremkommer her med overvejelser og anbefalinger om de enkelte delelementer af systemet.

Idet Finansieringsudvalgets arbejde med det kommunale tilskuds- og udligningssystem er foregået sideløbende med Strukturkommissionens arbejde, har udvalget således måttet tage udgangspunkt i den eksisterende kommunestruktur og opgavefordeling. Ændringer i kommunestruktur og opgavefordeling vil dog naturligvis også i sig selv give anledning til overvejelser om tilpasninger i tilskuds- og udligningssystemet.

En række af udvalgets overvejelser er af mere principiell karakter og dermed kun i mindre grad afhængig af kommunestruktur og opgavefordeling. Således vil overvejelserne om mere grundlæggende omlægninger af systemet generelt set ikke være afhængige af kommunestruktur eller opgavefordeling. Andre dele af udvalgets overvejelser – specielt i forbindelse med udligning af udgiftsbehov – er derimod mere specifikt knyttet til den konkrete kommunestruktur og opgavefordeling.

Som nævnt har udvalget på baggrund af de foretagne analyser opstillet fire forskellige modeller for ændringer af tilskuds- og udligningssystemet. Modellerne illustrerer variationen i de forskellige muligheder, men de enkelte delelementer af systemet kan, som allerede nævnt, kombineres til et samlet system på mange forskellige måder.

De fire modeller beskrives kort nedenfor. Model 1 indebærer en modernisering og ajourføring af tilskuds- og udligningssystemet. Det gælder også de øvrige modeller, men de har herudover et mere specifikt sigte.

Elementer og tilgodesete hensyn i de skitserede modeller i Finansieringsudvalgets betænkning. Udvalget gør opmærksom på, at der ikke i den forbindelse tages stilling til, hvilke elementer der skal indgå i en udligningsreform:

Model 1: En modernisering og ajourføring af systemet med begrænsede byrdefordelingsmæssige virkninger.

Model 2: En model med særlig vægt på udligning af de sociale udgifter.

Model 3: En model med udvidelse af udligningen af skattegrundlag og særlig vægt på udligning af de sociale udgifter.

Model 4: En model med en vidtgående forenkling af systemet.

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Ligelige økonomiske vilkår				
- Ny fordeling af bloktilskud	X	X	X	X
- Nye sociale kriterier	X	X	X	X
- Nye strukturelle kriterier	X	X	X	X
- Ændret vægtning af grundværdier af landbrugsejendomme i beskatningsgrundlaget	X	X	X	X
- Tredelt udgiftsbehovsudligning	X	X	X	X
- Administrationsudgifter mv. tages ud af udgiftsbehovsudligningen (kan også anføres under "incitamenter")		X	X	X
- Forhøjelse af udligningsniveauet		X	X	X
- Inddragelse af selskabsskat og pensionsafgifter i udligningen			X	X
Korrektion for regionale lønforskelle				X
Forenkling				
- Afskaffelse af momsudligningen	X	X	X	X
- Afskaffelse af boligstøtteudligningen			X	X
- Afskaffelse af aids- og bløderudligningen			X	X
- Fastfrysning af § 18 udligningen			X	
- Afskaffelse af § 18 udligningen				X
- Afskaffelse af hovedstadsudligningen				X
- Afskaffelse af overudligningsreglen				X
- Afskaffelse af den amtskommunale grundskyld				X
Incitamenter				
- Erstatning af grundtillæg med tilgængelighedskriterium	X	X	X	X
- Nye sociale kriterier	X	X	X	X
- Fastfrysning af § 18 udligningen			X	
- Afskaffelse af § 18 udligningen				X
- Afskaffelse af hovedstadsudligningen				X

Kilde: "Et nyt udligningssystem", Betænkning nr. 1437, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, januar 2004.

5.3. Analyse af kommunesammenlægningen på Bornholm

1. januar 2003 trådte en ny kommunal organisering i kraft på Bornholm. Øens fem kommuner og Bornholms amt blev sammenlagt og fungerer nu som Bornholms Regionskommune. Sammenlægningen skete ved frivillighed og efter en afstemning på øen, hvor et klart flertal i alle kommuner gik ind for beslutningen.

Forud for afstemningen var der en debatfase med mange argumenter for og imod sammenlægning. De to væsentligste argumenter for en sammenlægning var ønsket om økonomiske besparelser og forbedring af det offentlige serviceniveau. Men der var også andre argumenter. Et af dem var regionalpolitisk, idet sammenlægningen blev set som et instrument til at styrke regionen, således at Bornholm for fremtiden taler med én stemme ud af til.

Som opfølgning på kommunesammenlægningen på Bornholm har Indenrigs- og Sundhedsministeriet igangsat et treårigt forskningsprojekt, som skal opsamle erfaringerne fra de ændringer, som sker både politisk, forvaltningsmæssigt og i det bornholmske samfund som følge af sammenlægningen. Forskningsprojektet gennemføres af AKF og Institut for Statskundskab ved Syddansk Universitet.

Forskningsprojektet om kommunesammenlægningen på Bornholm følger udviklingen i regionskommunen og landdistrikterne i perioden fra 2003 til 2006 og sætter særligt fokus på:

1. En analyse af de nærdemokratiske effekter af kommunesammenlægningen. Vil det f.eks. føre til oprettelse af flere lokalråd? Og hvilken rolle vil de i så fald spille i forhold til regionsrådet?
2. En analyse af de økonomiske effekter, herunder erhvervsøkonomiske effekter, af kommunesammenlægningen. Erhvervsudviklingen er en vigtig parameter for udviklingen på Bornholm. Vil en øget sammenhæng i opgaveløsningen fremme erhvervsudviklingen i landdistrikterne?
3. En analyse af kommunesammenlægningens betydning for den offentlige service. Hvilken rolle kommer kommunesammenlægning til at spille for tilgængeligheden til offentlig service for mennesker, som bor i landdistrikterne. Der oprettes lokale servicecentre, hvad bliver deres rolle, hvilke funktioner skal de varetage?
4. En perspektivering af, om kommunesammenlægninger andre steder i landet vil have de samme effekter som på Bornholm eller om Bornholm på grund af de specielle geografiske forudsætninger er en speciel case.

I det følgende beskrives konklusionerne i de to første delrapporter om de første erfaringer, som er offentliggjort i forbindelse med projektet.

5.2.1. Ny organisering på alle niveauer

Sammenlægningen på Bornholm er ganske omfattende. Siden folkeafstemningen i maj 2001 er fem kommunale enheder og amtskommunen blevet til en organisation. Dette har praktisk set været en meget stor opgave med samkøring af IT systemer, organisering af medarbejdere, politisk forberedelse og meget mere.

Regionskommunen har hovedadresse i Rønne, men er i øvrigt spredt ud på de gamle rådhus. Sammenlægningen gav samtidig anledning til at gennemføre en modernisering af den politiske styreform og administrative organisering.

Regionskommunen har valgt en model, hvor al kommunal aktivitet er henlagt til virksomheder. Driftsansvaret er dermed blevet fjernet fra de politiske udvalg. Politikerne skal koncentrere sig om de overord-

nede linier og visioner for de kommunale virksomheder. Organisationen er bundet sammen med en direktion med små sekretariater. I og med at bestiller- og udførerrollen adskilles, får mange – foruden politikerne – nye roller. Direktionen får en central rolle som organisationens bindeled, og professionaliseringen af virksomhederne betyder også nye roller for virksomhedslederne.

5.2.2. De første erfaringer

De første erfaringer er beskrevet i to delrapporter, som blev offentliggjort kort før etårsdagen for regionskommunens etablering. Den ene delrapport undersøger den kommunale udgiftsudvikling op til kommunesammenlægningen og den anden delrapport undersøger regionskommunens administrative organisering.

Delrapporten vedrørende den administrative organisering beskriver sammenlægningsprocessen og etableringen af den nye organisation. Rapporten fastslår, at sammenlægningsprocessen har været tidsmæssigt meget sammenpresset. Der var begrænset tid til at foretage mere grundlæggende udredninger og politisk bearbejdning af perspektiverne. Samtidig har der været mange problemer af praktisk og økonomisk art. Til trods for dette konkluderes det, at en hurtig proces har været en nødvendighed, og at det i øvrigt ville have været umuligt at planlægge og forudse alle problemer.

For den administrative organisation har det været en fordel, at alle har skullet omstille sig til noget nyt. Rapporten giver også udtryk for, at der i kraft af den nye organisationsmodel er sket en faglig styrkelse i organisationen.

Det bemærkes, at sammensmeltningen af det kommunale og amtslige niveau i meget ringe omfang har udgjort et tema, som har optaget opmærksomhed i regionskommunen. Derimod påpeges det, at der er en række u hensigtsmæssigheder ved, at regionskommunen er fordelt på tidligere rådhus og amtsgården i stedet for samlet ét sted.

Der er fortsat politiske kontroverser i Bornholms lokalpolitik, bl.a. som et resultat af usikkerhed omkring politikernes rolle i den nye organisation. Her er spørgsmålet om det lokale demokrati også interessant. Dette belyses dog først mere indgående i en af de kommende rapporter.

Selve udgiftsudviklingen er belyst selvstændigt i en delrapport. Her kortlægges udgiftsprofilen hos kommunerne på Bornholm fra 2000 og frem til 2003, hvor regionskommunens første budget trådte i kraft.

Det konkluderes i rapporten, at kommunernes budgetadfærd, efter at kommunesammenlægningen var kommet på bane, men inden den nye store kommune havde overtaget styringen, var bemærkelsesværdig. Flere af kommunerne øgede deres udgifter stærkt efter 2000.

Regionskommunen måtte på den baggrund og på grund af en svag lokaløkonomisk udvikling og ekstraordinære udgifter til omstillingsopgaver, gennemføre en budgetreduktion for 2003, specielt inden for personservice og anlæg. Rapporten anbefaler derfor, at der ved fremtidige kommunesammenlægninger gennemføres en fælles økonomistyring fra det øjeblik, hvor kommunesammenlægningen er en realitet.

Samlet og på dette meget korte sigt konkluderer rapporten, at man på Bornholm har set en ændring mod mere kvalitet i serviceydelserne. Derimod er der på det korte sigt ikke mange besparelser at hente, hvilket bl.a. skyldes omstillingsomkostninger i forbindelse med sammenlægningen.

5.2.3. De kommende analyser

Det er endnu for tidligt at opgøre de samlede erfaring fra kommunesammenlægningen. For det første har den nye organisation kun eksisteret i godt et år. For det andet må der også inddrages flere dimensioner end selve organisationsændringen.

Forskningsprojektet er treårigt, og i det kommende arbejde vil der bl.a. blive fokuseret yderligere på kommunesammenlægningens konsekvenser for kommuneøkonomien, regionaløkonomien, den politiske organisering, den offentlige service og det lokale demokrati. Resultaterne vil blive offentliggjort henholdsvis foråret 2004, primo 2005 og primo 2006.

I foråret 2004 offentliggøres to nye delrapporter. Den ene omhandler den politiske reorganisering på øen, mens den anden omhandler udviklingstendenserne i de regionale strukturer, herunder spørgsmålet om centralisering på lokalt niveau. Samtidig med at man på Bornholm har oplevet en befolkningsmæssig tilbagegang, sker der således en befolkningsmæssig koncentration i byerne. Det er en udfordring at tilpasse den kommunale indsats i forhold til disse udviklingstræk. Den sidste af ovennævnte delrapporter belyser bosætning og beskæftigelse i dette perspektiv.

6. Udkantsområder og øer – udfordringer og indsats

6.1. Udfordringer

Som det fremgår af de foregående kapitler, er der overordnet set en velafbalanceret regional udvikling i Danmark, men som det også fremgår, er der alligevel udfordringer. Disse udfordringer vedrører særligt udviklingen i de danske udkantsområder, herunder øerne, hvor udviklingen i f.eks. beskæftigelse og indkomst generelt ligger under landsgennemsnittet. Endvidere har udkantsområderne oplevet en befolkningstilbagegang de seneste år, som bl.a. kan tilskrives befolkningens flytte-/ bosætningsmønster⁹.

Regeringen har derfor særlig bevågenhed over for udviklingen i de danske udkantsområder. Det er regeringens klare holdning, at udkantsområderne også i fremtiden skal være attraktive områder at bosætte sig i for både befolkning og erhverv. Udkantsområderne har dog nogle særlige udfordringer, hvis disse områder skal kunne udvikle sig inden for de samme områder, som storbyregionerne.

Udkantsområderne er ikke ens. Hvis udkantsområderne skal kunne udvikle sig inden for de mere videntunge områder, som forventes at få stor betydning for udviklingen i fremtiden, er det vigtigt, at der tages udgangspunkt i naturlige forudsætninger og ressourcer i de enkelte regioner. Derfor mener regeringen også, at det er vigtigt, at indsatsen forankres lokalt i de enkelte regioner.

Det gennemførte projekt om regionernes konkurrenceevne viser, at der er uudnyttet potentiale for vækst også i udkantsområderne, som kan realiseres ved en fokusering af indsatsen for forbedring rammebetingelserne. Analysen vil bl.a. kunne indgå som baggrund for formuleringen af de vækststrategier, som udarbejdes i forbindelse med

⁹ Jf. bl.a. analyserne i kapitel 2 og 4.

de vækstsamarbejder, som er igangsat som et af initiativerne i Den Regionale Vækststrategi.

6.2. Den regionalpolitiske indsats i prioriterede udkantsområder

Regeringen har med offentliggørelsen af Den Regionale Vækststrategi i maj 2003 lagt op til en intensiveret indsats over for udviklingen i udkantsområderne.

I vækststrategien rettes en indsats mod en række geografiske prioritetsområder, som er udpeget på grundlag af en analyse af erhvervsindkomst pr. indbygger og beskæftigelsesudvikling. Analysen viser, at de udpegede udkantsregioner sakker agterud i forhold til udviklingen i mere centralt beliggende områder af landet.

De udpegede geografiske prioritetsområder er defineret på grundlag af pendlingsbaserede regioner, jf. også kap 4. Det drejer sig om følgende 8 områder hvert af følgende områder (bynavne refererer til pendlingsregionen):

- Nordjylland: Frederikshavn, Skagen, Hjørring og Læsø
- Sydfyn: Svendborg, Rudkøbing, Ærøskøbing og Marstal
- Bornholm
- Lolland-Falster: Nykøbing Falster og Nakskov
- Morsø
- Grenå
- Samsø
- Tønder

Endvidere er følgende fiskeriafhængige områder blevet udpeget på baggrund af, at de i særlig grad er påvirket af restriktionerne på torskefiskeriet i Nordsøen:

- Områder, som i særlig grad er påvirket af nedgangen i fiskeriet – bl.a. områderne Holmsland (Hvide Sande), Hanstholm, Thyborøn-Harboøre og Ulfborg-Vemb (Torsminde).

Områderne er illustreret i kortet nedenfor.

Kilde: Den Regionale Vækststrategi, Økonomi- og Erhvervsministeriet, maj 2003.

I indsatsen lægges vægt på, at den regionale udviklingspolitik bliver så helhedsorienteret som muligt. De forskellige politikområder skal ses i en sammenhæng, og der skal arbejdes på tværs af administrative grænser og på tværs af den offentlige og private sektor. Bl.a. følgende initiativer med fokus på udkantsområderne blev præsenteret i den regionale vækststrategi:

- Etablering af regionale vækstsamarbejder
- Særlige befordringsfradrag i udkantsområderne med bl.a. fokus på øget bosætning
- Turisme i yderområder

I afsnit 6.3. beskrives de nye regionale vækstsamarbejder. De to øvrige initiativer er – sammen med regeringens øvrige initiativer, der vil kunne medvirke til en mere lige regional udvikling – beskrevet i kapitel 8.

6.3. Regionale vækstsamarbejder

Den Regionale Vækststrategi indeholdt forslag til 9 nye vækstsamarbejder med de udpegede geografiske regioner.

De regionale vækstsamarbejder, som skal udarbejde erhvervsudviklingsstrategier for de pågældende regioner, er samarbejder, hvor både de regionale parter og relevante ministerier forpligter sig til at arbejde for, at områderne får del i væksten. Økonomi- og Erhvervsministeriet er den gennemgående statslige deltager i de 9 samarbejder.

Regeringen har i alt til alle 9 vækstsamarbejder i den regionale vækststrategi over 3 år afsat:

- 60 mio. kr. fra Konkurrencepakken.
- 16,9 mio. kr. fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets pulje til kommunal medfinansiering af EU-projekter vil kunne komme i spil.
- Endvidere har Fødevarerministeriet til vækstsamarbejdet i de fiskeriafhængige områder afsat 25 mio. kr. EU-midler under artikel 33-ordningen i det danske landdistriktsprogram, mens der er afsat 20 mio. kr. EU-midler under FIUF-programmet.

I forlængelse af offentliggørelsen af Den regionale Vækststrategi har Erhvervs- og Boligstyrelsen i august holdt informationsmøder i de foreslåede 9 nye regionale vækstsamarbejder. Alle steder har man taget positivt imod tilbuddet om statens deltagelse i et regionalt vækstsamarbejde.

Vækstsamarbejderne har vist god fremdrift i den korte tid, de har været i gang. De fleste steder er organiseringen fastlagt og arbejdet med udarbejdelse af regionens vækststrategi indledt. Erhvervs- og Boligstyrelsen deltager i arbejdet alle steder for at sikre erfaringsudveksling om aktiviteter i andre samarbejder samt koordinering af den statslige indsats i tilknytning til samarbejderne. Andre ministerier, der deltager er bl.a. Miljøministeriet, Fødevareministeriet (i de fiskeriafhængige områder) samt Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Arbejdet med at styrke de regionale vækstvilkår i udkantsområderne kræver en langsigtet indsats. Fra starten har det derfor været afgørende at få de regionale og lokale aktører ind på processen omkring udvikling af en strategi.

Vækstsamarbejderne skal i den kommende tid fastlægge regionens udviklingsstrategi bundet op omkring 3-4 indsatsområder, som kan bidrage til at realisere de overordnede målsætninger i strategien.

Flere af områderne er i gang med at udarbejde – eller har udarbejdet – en vækststrategi. På baggrund af de udarbejdede vækststrategier forventes iværksat konkrete projekter med støtte fra de afsatte midler.

6.4. Ærø, Læsø og Samsø – en særlig udkantsproblematik?

Et lignende samarbejde blev i 2002 igangsat af Indenrigs- og Sundhedsministeriet i samarbejde med de fire kommunalbestyrelser fra Læsø, Ærø og Samsø.

Et netop afsluttet analysearbejde i regi af dette samarbejde konkluderer, at udkantsproblematikken forstærkes, når det handler om de større øsamfund på Læsø, Ærø og Samsø. Analysen om udvikling og muligheder på de tre øer er gennemført af AKF i samarbejde med Carl Bro og Team 2.

Det er ikke ny viden, at udviklingen på de tre øer i flere år har været kendetegnet ved store strukturelle problemer på grund af deres isolerede beliggenhed og transportstruktur. Perspektivet i det igangsatte analysearbejde skulle derfor være fremadrettet og fokusere på øernes udviklingspotentiale og fremkomme med forslag til, hvordan øernes rammebetingelser generelt kan forbedres. Med andre ord var formålet med undersøgelsen at belyse mulighederne for at opretholde og udvikle Læsø, Samsø og Ærø som levedygtige samfund på baggrund af øernes beliggenhed og trafikmæssige forhold.

Særlige ø-problemstillinger

Udviklingen på de tre øer har de seneste ti år været kendetegnet ved befolkningstilbagegang, ændret befolkningssammensætning, tab af arbejdspladser og et økonomisk pres mod kommunerne i form af en indkomstudvikling under landsgennemsnittet.

Dette er også udviklingstræk, som generelt har præget udkantsområderne. Dog har befolkningstilbagegangen på de tre øer været særlig markant set i forhold til øvrige udkantsområder.

Foruden lighederne i udviklingen har øerne flere fælles karakteristika, som betyder, at øerne står overfor ensartede udfordringer til fremtiden. For det første har alle tre øer relativt små befolkninger. Men til trods for de lave befolkningstal fungerer øerne som selvstændige lokalsamfund med børnehaver og skoler, sundheds- og plejehospitaler og et bredt favnende kultur-, forretnings- og erhvervsliv. Dertil kommer, at ø-samfundene også er selvstændige kommuner (Ærø to kommuner indtil 2006). Endelig er der det geografiske aspekt, at alle

tre øer er uden fast broforbindelse og afhængige af en forholdsvis lang overfartstid med færge.

De tre øer har i de senere år været meget opmærksomme på deres ligheder og har igangsat samarbejder på en række områder, bl.a. indenfor energi og kommunal administration.

De særlige strukturelle problemer, som er affødt af øernes isolerede beliggenhed og afstand til fastland, er i et vist omfang tilgodeset i et tilskud, som gives efter § 22 i loven om kommunal udligning og generelle tilskud. Dette er et tilskud, som gives til kommuner på større øer uden fast forbindelse, og tilskuddet fordeles – foruden et grundbeløb – efter indbyggertal samt sejltid. Læsø, Ærø og Samsø indgår endvidere i de regionalpolitiske samarbejder, som er beskrevet i foregående afsnit.

Projekt Ærø, Læsø og Samsø - hovedkonklusioner

Med afsæt i de beskrevne betingelser konkluderer analysearbejdet, at hvis øernes strukturelle problemer skal afhjælpes og den negative udvikling vendes, er det nødvendigt at igangsætte initiativer, som kan forbedre de tre centrale vilkår for øerne: øernes erhvervsliv, færgetransport og øernes attraktive kvaliteter, således at bosætningen kan styrkes. Dette kan opnås ved at forbedre vilkårene på tre områder:

- Forbedring af færgetransport
- Skabelse af flere arbejdspladser, både offentlige og private
- Forbedring af kommunernes vilkår

Indenfor de nævnte områder skitserer rapporten en række konkrete forslag til initiativer. Nogle af initiativerne vil kunne gennemføres umiddelbart, mens andre forslag er mere vidtgående og kan være vanskelige at gennemføre. Det drejer sig f.eks. om ændringer af transportstrukturen, hvor der foreslås implementering af en ny transportmodel. Der er tale om et omfattende ændringsforslag, hvorfor det

det i første omgang er nødvendigt med et udvidet analysearbejde på området.

Analyseprojektet er blevet fulgt af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra de involverede kommuner og amter, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, KL og Amtsrådsforeningen. Arbejdsgruppen konkluderede på baggrund af rapporten, at det også fremover er nødvendigt at tage særlige hensyn til øerne og iværksætte initiativer, som er særligt målrettet øerne. Parterne vil nu vurdere rapportens forslag og undersøge mulighederne for at føre forslagene ud i virkeligheden.

7. Udviklingen i den regionale statslige forvaltning

Som opfølgning på folketingsvedtagelsen V73 fra maj 2002 redegør regeringen årligt for udviklingen i den statslige regionale forvaltning.

Det er regeringens opfattelse, at der skal skabes regional balance i lokaliseringen af statslige arbejdspladser i forbindelse med såvel etablering af nye statslige institutioner som ved, at der tages regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

Regeringen tog derfor med finanslovsaftalen for 2003 initiativ til, at tiltag vedrørende placering af nye eller nedlæggelse af eksisterende statslige arbejdspladser skal vurderes med henblik på regionale konsekvenser. Målet er, at nye statslige institutioner fremover som udgangspunkt placeres uden for hovedstadsområdet. Som opfølgning blev f.eks. den nye Sikkerhedsstyrelse placeret i Esbjerg, en ny Styrelse for Social Service i Odense og et nyt Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge i Åbenrå.

Ligeledes blev der i 2002 nedsat et embedsmandsudvalg, der har som formål at sikre en regional balance i effektiviseringer af den regionale statslige forvaltning. Overvejelser om statslige effektiviseringer med væsentlige regionale konsekvenser drøftes i udvalget med henblik på, at regionale hensyn inddrages som led i beslutningsgrundlaget.

I det følgende gennemgås først udviklingen i den statslige regionale beskæftigelse ud fra den tilgængelige statistik. Herefter gennemgås regionale konsekvenser for den regionale statslige beskæftigelse af de seneste gennemførte tiltag (beslutninger om f.eks. statslige effektiviseringer, omstruktureringer og udflytninger).

7.1. Udviklingen i den regionale statslige beskæftigelse

Redegørelsen for udviklingen i den statslige regionale beskæftigelse i forlængelse af Folketingens vedtagelse V 73 foretages på baggrund

af en opgørelse foretaget af Danmarks Statistik. De 33 pendlingsbaserede pendlingsregioner benyttes som geografisk afgrænsning, jf. bilag 1.

Ændringer i den statslige placering kan skyldes, at den statslige aktivitet er ændret. Det er dog vigtigt også at være opmærksom på, at ændringer i opgavefordelingen mellem de forskellige sektorer også påvirker opgørelsen over den statslige aktivitet.

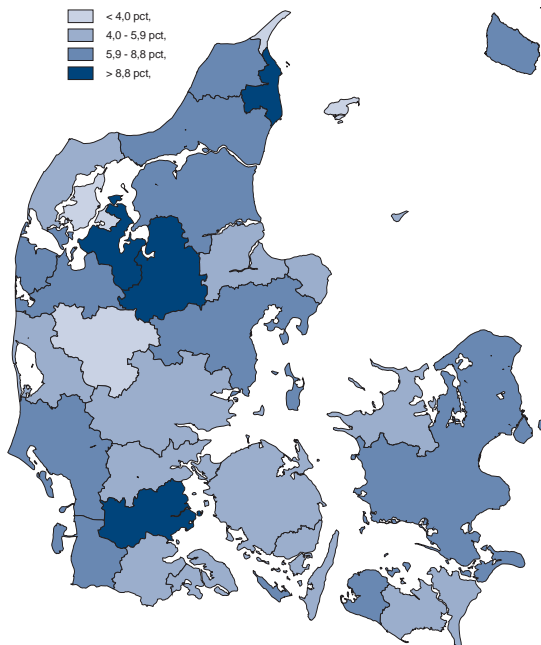
7.1.1. Statslig beskæftigelse opgjort efter Danmarks Statistik

Danmarks Statistik opgør beskæftigelsen i den statslige sektor som summen af beskæftigelsen i de såkaldte integrerede, ikke-integrerede og kvasi-statslige institutioner. Antallet af lønmodtagere er i statistikken opgjort som det samlede antal heltidsansatte og deltidsansatte.¹⁰ Beskæftigelsen opgøres efter arbejdssted og viser dermed arbejdspladsernes lokalitet. Data er tilgængelig for perioden 1994-2002.

Set i forhold til den samlede beskæftigelse udgjorde andelen af statslige arbejdspladser 7,1 pct. i 2002. Figur 7.1 viser placeringen af de statslige arbejdspladser set i forhold til det samlede antal arbejdspladser. Det ses heraf, at den største koncentration er i Frederikshavn, Viborg, Skive og Haderslev, hvor andelen af statslige beskæftigede udgør mere end 8,8 pct. af den samlede beskæftigelse.

¹⁰ Antallet af beskæftigede er således ikke omregnet til et samlet tal for antal fuldtidsbeskæftigede i de forskellige sektorer.

Figur 7.1. Statsligt ansatte i forhold til den samlede beskæftigelse i 2002 fordelt på pendlingsregioner

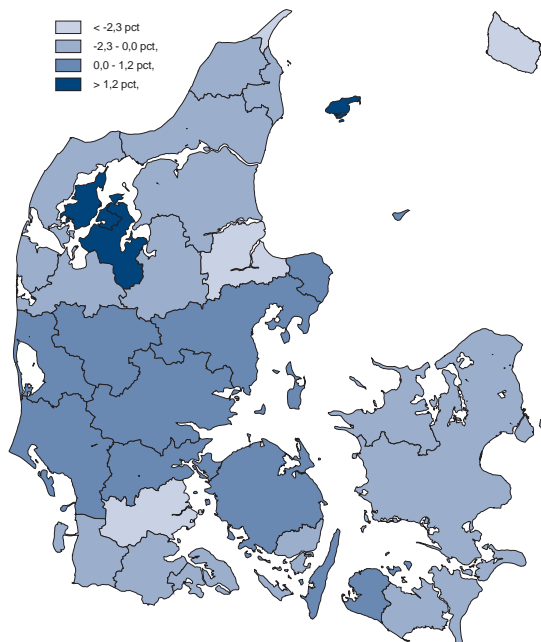

Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, 50 pct. fraktilen samt 90 pct. fraktilen. I redegørelsen om udflytning af statslige arbejdspladser fra 2002 er der benyttet en anden fraktil inddeling end ved dette kort.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 7.2 viser den gennemsnitlige årlige vækst i den statslige beskæftigelse efter arbejdssted i perioden 1994-2002. Det ses, at Bornholm, det nordlige Jylland, Randers og Haderslev har haft det procentvise største fald i den statslige beskæftigelse fra 1994-2002, dog fra et forholdsvist højt niveau (jf. figur 7.1). Midtjylland og Fyn har haft en stigning i den statslige beskæftigelse. Set over hele landet er den statslige beskæftigelse fra 1994 til 2002 faldet med i gennemsnit 0,4 pct. årligt.

Figur 7.2. Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen i den statslige sektor i 1994-2002 fordelt på pendlingsregioner

Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, 0 samt 90 pct. fraktilen. Den gennemsnitlige årlige vækst har for den statslige sektor været -0,4 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

7.1.2 Årsværksbaseret opgørelse efter bevillingsområde

Opgørelsen i afsnit 7.1.1 er baseret på tal fra Danmarks Statistik, som kun går frem til 2002. Personalestyrelsen opgør antallet statslige årsværk på det statslige bevillingsområde kvartalvist¹¹. Her er de sene-

¹¹ Personalestyrelsen opgør antallet af statslige ansatte ved at anvende årsværksbegrebet, som indebærer, at hver arbejdstime omregnes til hele årsværk. Et årsværk svarer til 1.924 timers beskæftigelse pr. år eller 37 timer ugentligt. Antallet af mennesker, der arbejder i staten, kan således være forskelligt fra antallet af årsværk.

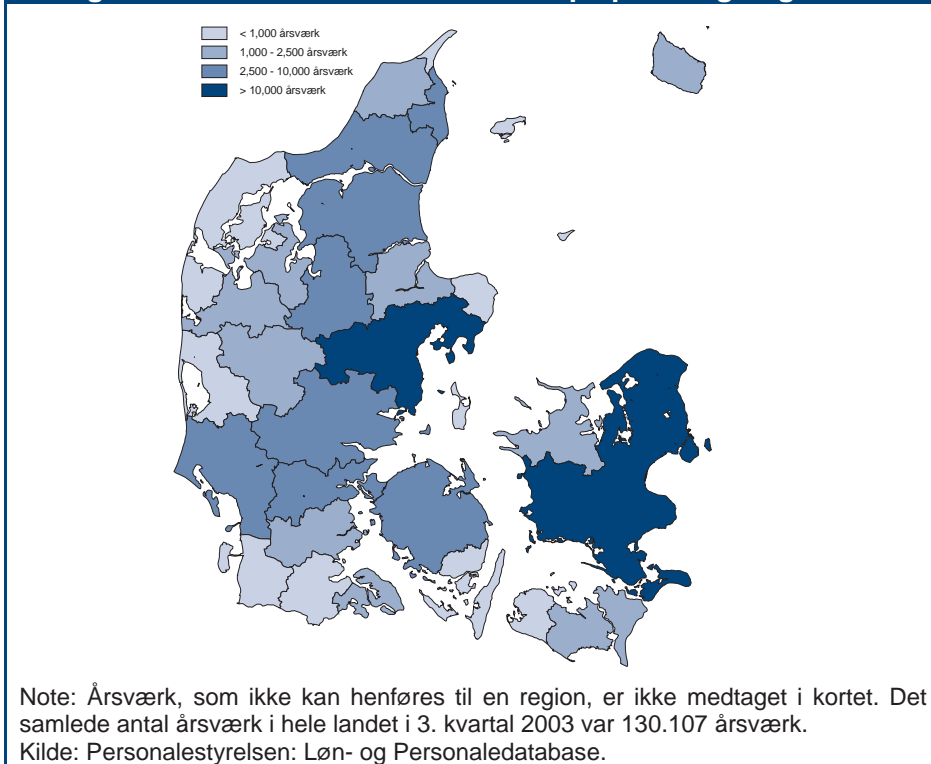
ste tilgængelige tal fra 3. kvartal 2003. Kvartalsopgørelserne tager udgangspunkt i det antal timer, der er arbejdet i staten i den midterste måned i det pågældende kvartal opberegnet til helårsniveau ved at gange med 12.

Dette er en øjeblikbaseret beregnet størrelse, og de helårsjusterede opgørelser giver et mere korrekt billede af de statslige årsværk end kvartalsopgørelser. En helårsjusteret opgørelse af årsværk summerer det samlede antal timer, der er arbejdet i staten det pågældende år. Herved tages højde for sæsonudsving mv.

Der er ikke registreringsmæssig basis for at foretage en helårsjusteret opgørelse af en geografisk fordeling af statslige årsværk. Derfor må årsværksbaserede opgørelser af den geografiske fordeling af statslige årsværk baseres på kvartalstal, som kan afvige en del fra den faktiske statslige beskæftigelse det pågældende år jf. ovenfor.

Figur 7.3. nedenfor viser et øjebliksbillede af den regionale fordeling af antallet af statslige årsværk, som det så ud 3. kvartal 2003.

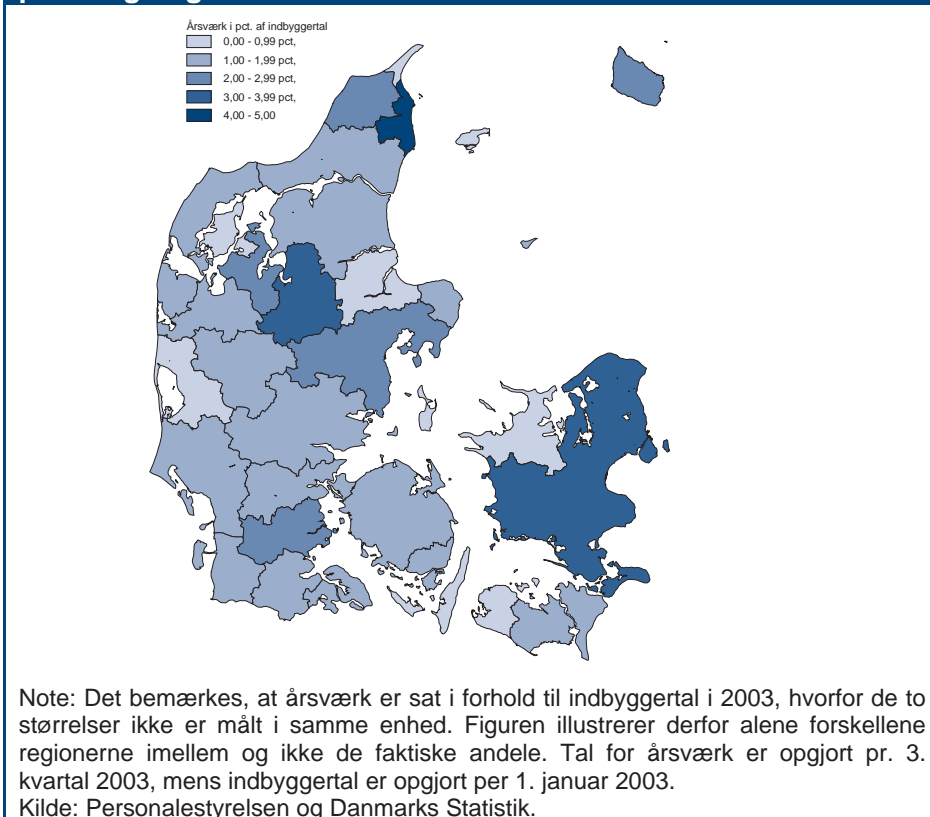
Figur 7.3. Den geografiske placering af statslige årsværk på bevilningsområdet i 3. kvartal 2003 fordelt på pendlingsregioner

Antallet af statslige årsværk var i 3. kvartal 2003 størst i regionen omkring København, idet der her blev forbrugt omkring 74.000 årsværk. I regionen omkring Århus brugtes ca. 10.300 årsværk. Omkring Odense og Ålborg forbruges hhv. 6.000 og 7.000 årsværk. Antallet af statslige årsværk er efter denne opgørelse lavest langs den jyske vestkyst og i landets sydligste pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner. Som det fremgår af figur 7.4 nuanceres dette billede, når årsværkene sættes i forhold til befolkningens størrelse i området.

Fordelingen af statslige institutioner og arbejdspladser må således også ses i forhold til den regionale fordeling af indbyggere som potentielle brugere og arbejdskraft.

Figur 7.4. Statslige årsværk i pct. af indbyggertal fordelt på pendlingsregioner

7.1.3 Udviklingen sammenholdt med øvrig beskæftigelse

Den regionale udvikling i den statslige beskæftigelse bør ses i sammenhæng med udviklingen i beskæftigelsen i de øvrige sektorer. En svag udvikling i statslige arbejdspladser i en region opvejes af udviklingen i andre offentlige eller private arbejdspladser i regionen. Omvendt forstærkes billedet, hvis alle sektorer har oplevet en tilbagegang i beskæftigelsen i en region.

Danmarks Statistik opgør beskæftigelsen fordelt på sektorer. Dette gør det muligt at sammenholde den regionale udvikling i beskæftigelsen i den statslige sektor med den regionale udvikling i beskæftigelsen i de øvrige sektorer.

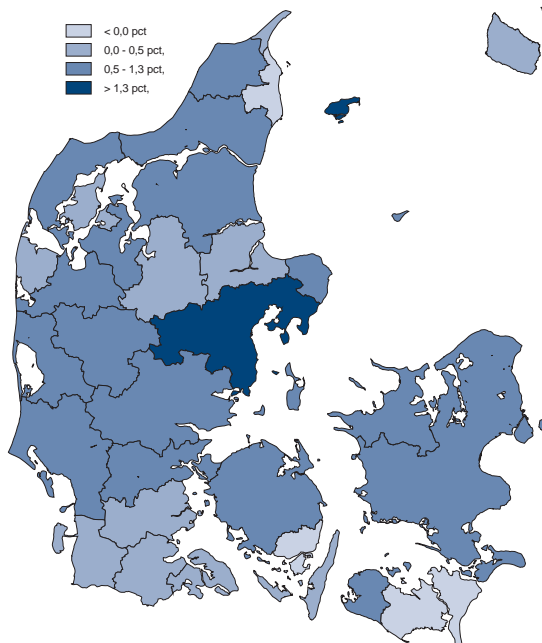
Den samlede beskæftigelse udgøres af summen af beskæftigelsen i den private sektor, beskæftigelsen i den statslige sektor samt beskæftigelsen i den "øvrige offentlige sektor", hvilket dækker over kommuner, amtskommuner, sociale kasser og fonde samt offentligt ejede selskaber. Fordelt på sektorer er godt 7 pct. af de beskæftigede i Danmark beskæftiget i den statslige sektor, 30 pct. er beskæftiget i den øvrige offentlige sektor, mens 63 pct. er beskæftiget i den private sektor.

Sammenligning med den samlede beskæftigelse

Figur 7.5. viser den årlige vækst i den samlede beskæftigelse efter arbejdssted fordelt på pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner i perioden 1994-2002.

Det ses, at den største vækst i beskæftigelsen især har fundet sted omkring det østlige Jylland, men at der generelt har været vækst i beskæftigelsen i store dele af landet. I det sydlige Jylland, på Bornholm har væksten kun været beskednen, mens Sydfyn, Lolland-Falster samt Frederikshavns-området har faldt i beskæftigelsen.

Figur 7.5. Gennemsnitlig årlig vækst i den totale beskæftigelse i 1994-2002 fordelt på pendlingsregioner

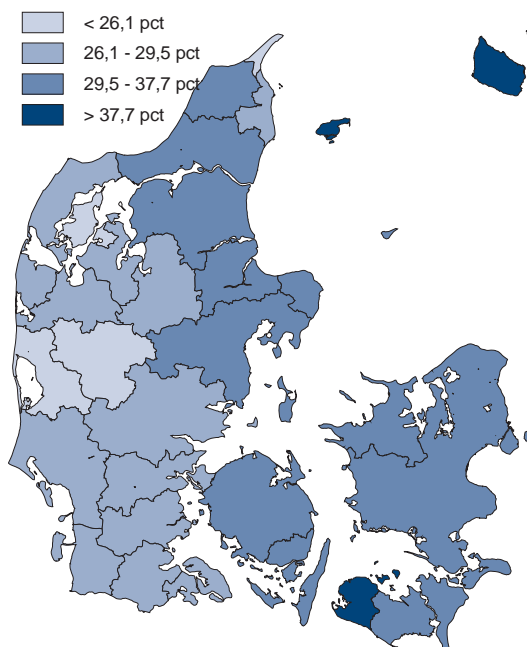
Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted. Intervalinddelingen er baseret på 0, 50 pct. og 90 pct. fraktilen. Den gennemsnitlige årlige vækst for hele landet har været 0,99 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

Sammenligning med den øvrige offentlige beskæftigelse

Hvad angår den del af den offentlige beskæftigelse, som ligger uden for den statslige sektor, har Bornholm og dele af Lolland-Falster den højeste andel i forhold til den øvrige beskæftigelse. Derudover ligger Sjælland, Fyn og store dele af Nord- og Østjylland over gennemsnittet. Regionerne i Midt-Vestjylland har den laveste andel af offentligt ansatte. Dette område har også en lav andel af statslig beskæftigelse, jf. figur 7.1.

Figur 7.6. Ansatte i den øvrige offentlige sektor i forhold til den samlede beskæftigelse i 2002 fordelt på pendlingsregioner

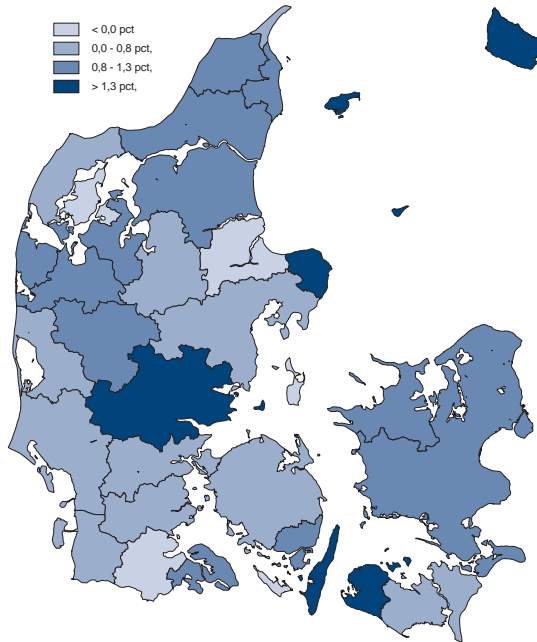

Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted. Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. fraktilen, 50 pct. fraktilen og 90 pct. fraktilen. Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 7.7 viser den gennemsnitlige årlige vækst i den øvrige offentlige sektor. Beskæftigelsen er især steget i Nord- og Midtjylland, på Bornholm samt i den pendlingsbaserede hovedstadsregion.

Den gennemsnitlige årlige vækst siden 1994 i den øvrige offentlige sektor har været på 0,86 pct. I sammenligning har der gennemsnitligt været et årligt fald i den statslige beskæftigelse på 0,4 pct., jf. kort 7.2. Dette kan dels skyldes ændret aktivitet på det statslige opgaveområde, men dels også i et vist omfang ændringer i opgavefordelingen mellem sektorerne.

Figur 7.7. Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen i den øvrige offentlige sektor i 1994-2002 fordelt på regioner

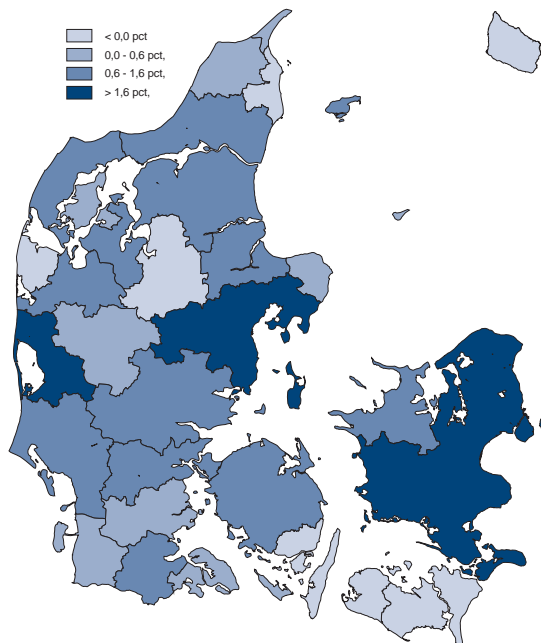
Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted. Intervalindelingen er baseret på 0, 50 pct. fraktilen og 90 pct. fraktilen. Den gennemsnitlige årlige vækst har for den offentlige sektor været 0,86 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

Sammenligning med den private sektor

Figur 7.8. viser den gennemsnitlige årlige vækst i beskæftigelsen i den private sektor i perioden 1994-2002. Det ses, at beskæftigelsen i den private sektor især er steget i den pendlingsbaserede hovedstadsregion samt ved Ringkøbing og Århus. Bornholm, Lolland-Falster og det sydlige Fyn har haft lav eller negativ vækst på trods af, at beskæftigelsen i den private sektor i gennemsnit for hele landet er steget med 1,2 pct. i gennemsnit pr. år i perioden 1994-2002.

Figur 7.8. Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen i den private sektor i 1994-2002 fordelt på pendlingsregioner

Note: Beskæftigelsen er opgjort efter hovedbeskæftigelse og efter arbejdssted og afspejler dermed antal arbejdspladser i regionerne. Intervalinddelingen er baseret på 0, 50 pct. fraktilen og 90 pct. fraktilen. Den gennemsnitlige årlige vækst har for den private sektor været 1,2 pct.

Kilde: Danmarks Statistik.

7.2. Regionale konsekvenser af effektiviseringer, udflytninger mv. inden for den statslige forvaltning

Som nævnt er der regeringens opfattelse, at der skal skabes regional balance i lokaliseringen af statslige arbejdspladser i forbindelse med såvel etablering af nye statslige institutioner som ved, at der tages regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

Nedenfor følger en kort gennemgang af placeringer af nye institutioner samt regionale konsekvenser og hensyn i forbindelse med statslige tiltag i form af effektiviseringer, omorganiseringer mv. i den statslige sektor. En nærmere gennemgang af de enkelte tiltag findes i bilag 2.

Nye institutioner og udflytninger

Som nævnt er etableret to nye styrelser i Esbjerg og Odense. Det drejer sig for det første om den nye Sikkerhedsstyrelse i Esbjerg, som er etableret under Økonomi- og Erhvervsministeriet fra 1. januar 2004. Den fysiske etablering af styrelsens 75 arbejdspladser sker ved gradvis udflytning af arbejdspladser fra styrelser mv. beliggende i hovedstadsområdet i løbet af 2004 og 2005.

Styrelsen for Social Service er oprettet fra 1. januar 2003 i Odense. Styrelsen, som hører under Socialministeriet, blev sammensat af det tidligere "Institut for Pensions- og Ældrepolitik" i Odense samt af opgaver og medarbejdere fra Socialministeriets departement. Samlet er der flyttet ressourcer svarende til 9 årsværk fra departementet i hovedstadsområdet til den nye styrelse i Odense.

Endvidere har Socialministeriet etableret en ny selvejende institution, Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge, som samler og viderefører aktiviteterne i de tidligere Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Familier i Åbenrå samt Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge i Hillerød. Den nye institution har fået hovedkontor i Åbenrå og en afdeling i København.

Herudover sker en udvidelse af fængslet i Horsens, mens der er taget beslutning om et fængsel i Østdanmark, som Justitsministeriet endnu ikke har taget stilling til den nærmere placering af.

Omstruktureringer, effektiviseringer mv.

I årene 2004 og 2005 omorganiseres Arbejdstilsynets 15 amtsbase-rede kredse til fire tilsynscentre. Omorganiseringen indebærer en regional samling af statslige arbejdspladser.

Pr. 1. januar 2004 er endvidere trådt en tilsynsreform i kraft. Reformen indebærer en samling af tilsynet med kommuner og amtskommuner hos fem statsamtmand. Herved udflyttes opgaven med tilsynet med amtskommunerne fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet til de fem statsamtmand.

Ved placeringen af de statsamtmandsembeder, der skal varetage tilsynsopgaven, er der taget hensyn til en passende regional balance i den fremtidige fordeling af statslige institutioner og arbejdspladser og en geografisk central placering i det område, der er dækket af tilsynet. Reformen indebærer, at der er tale om at nedlægge eller flytte enkelte arbejdspladser i de statsamter, der ikke længere varetager kommunaltilsynsopgaver.

Inden for forsvarsforliget for 2000-2004 er der tidligere sket personale-reduktioner spredt rundt i landet inden for forsvaret. Med henblik på at sikre at der ikke sker en overskridelse af de økonomiske rammer for indeværende forsvarsforlig, har det i 2003 været nødvendigt at iværksætte en række yderligere personale-reduktioner – igen spredt rundt i landet – fra og med 2004.

Regeringen har i marts 2004 præsenteret sit udspil til forsvarsforlig for 2005-2009. Udspillet lægger op til udflytning af arbejdspladser fra hovedstadsområdet til en række yderområder. Regeringen vil således også tilstræbe, at det endelige forlig tager relevante regionale hensyn.

På grund af faldende indkvarteringsbehov for asylansøgere er antallet af pladser på asylcentre skåret ned, hvilket har ført til lukning af en række centre spredt rundt i landet. Personalet på asylcentrene er

ansat hos de operatører, der forestår centerdriften. Samtlige lukninger i 2003 berører således personale hos Dansk Røde Kors' Asylafdeling. Regionale konsekvenser indgår på linie med en række andre spørgsmål i overvejelserne om konkrete centerlukninger.

Herudover kan nævnes, at ToldSkat i 2003 har videreført omlægningerne af sin struktur. Skattevæsenets rationaliseringer af medarbejderstaben er gennemført med betydelige hensyn til yderområderne. ToldSkats 26 regioner er bevaret med en relativ uændret andel af medarbejdere i yderområderne. Reduktionen er derfor forholdsmæssigt størst i de større bysamfund. Samtidigt er der iværksat en decentralisering af en række opgaver. Som eksempler kan nævnes, at nye opgaver vedrørende pensionsafkastslovgivningen samt vedrørende omkostningsdækningsloven er placeret i Maribo og nye opgaver vedrørende anpartskontrolordningen er placeret i Haderslev.

8. Regionalpolitiske initiativer

I de foregående kapitler er allerede omtalt en række af regeringens regionalpolitiske initiativer. F.eks. regeringens indsats for at fremme udviklingen i landets udkantsområder og arbejdet med kommunernes struktur og finansiering, som kan få betydning for rammerne for den offentlige service i regionerne. Endvidere er omtalt tre rapporter om henholdsvis regionernes konkurrenceevne, udvikling og muligheder på de tre øer Læsø, Samsø og Ærø samt kommunesammenlægningen på Bornholm, som vil kunne bidrage med viden om regionernes udviklingsmuligheder og barrierer – f.eks. som grundlag for formulering af udviklingsstrategier i de enkelte regioner og som erfaringsgrundlag i tilknytning til regionale ændringer i den kommunale struktur.

Den regionalpolitiske indsats foregår på endnu flere fronter.

Det er regeringens målsætning, at regeringens regionalpolitik afspejles i de tiltag, som gennemføres på alle de politikområder, som kan have væsentlig betydning for den regionale udvikling. Det er f.eks. også områder som den generelle økonomiske politik, arbejdsmarkedspolitikken, uddannelsespolitikken, erhvervspolitikken generelt osv.

I det følgende gives en bred gennemgang af de initiativer og politikker, der kan medvirke til en mere lige regional udvikling.

8.1. Overordnet strategi for den økonomiske udvikling

Mulighederne for en gunstig udvikling i levevilkårene i de enkelte regioner vil i høj grad afhænge af, at der er en sund økonomisk udvikling i landet som helhed.

Den overordnede økonomiske politik sigter efter at føre en holdbar finanspolitik og dermed nedbringe den offentlige gæld, så udfordringen med et stigende antal ældre kan håndteres, uden at der overvæl-

tes finansieringsbyrder på fremtidige generationer. En holdbar finanspolitik kræver, at der er et årligt overskud på de offentlige finanser på mellem 1½ og 2½ pct. af BNP i gennemsnit frem til 2010.

Det forudsætter – udover en stram udgiftsstyring - at der kan realiseres en stigning i beskæftigelsen på omtrent 65.000 personer fra 2003 til 2010. Da befolkningsudviklingen – ikke mindst i udkantsområderne – trækker i retning af et fald i arbejdsstyrken, vil dette kræve en betydelig forøgelse af erhvervsdeltagelsen. Ud over virkningerne af gennemførte reformer, herunder handlingsplanen "Flere i arbejde" og skattnedsættelserne, og et konstateret fald i tilgangen til førtidig tilbagebetaling fordrer det nye strukturpolitiske initiativer, som bl.a. sigter på at styrke integrationen af indvandrere på arbejdsmarkedet, sikre hurtigere gennemløb i uddannelsessystemet, fleksibel tilbagebetaling og reduktion i sygefraværet.

8.2. Den regionale erhvervs politik

Erhvervssamarbejder

En række aktører tager på forskellige regionale niveauer løbende initiativ til at etablere strategiske samarbejder om vækst og udvikling.

Økonomi- og Erhvervsministeriet har i de seneste år deltaget i en række større erhvervspolitiske samarbejder med forskellige regioner i Danmark for at styrke formuleringen af strategier og konkrete projekter for udvikling og vækst i regionerne. Målet er at skabe så gode erhvervsmæssige rammebetingelser som muligt i regionerne.

Det jysk-fynske erhvervssamarbejde har i 2003 sat fokus på at styrke iværksætteraktiviteten og uddannelses- og kompetenceniveauet i regionen. Der har været afholdt to idéudviklingsseminarer, hvor der er blevet udformet en række idéer. I 2004 ventes de bedste af disse idéer omsat til konkrete initiativer, som kan styrke udviklingen i Vestdanmark.

Parterne bag det jysk-fynske erhvervssamarbejde omfatter de otte amter, 173 kommuner og Økonomi- og Erhvervsministeriet. Erhvervssamarbejdet indgår i et stærkt samarbejde med over 1500 virksomheder og flere end hundrede uddannelsesinstitutioner.

Erhvervssamarbejdet Vestsjælland/Storstrøm har i 2003 udarbejdet en erhvervsredegørelse, der i forlængelse af høring i regionen har dannet grundlag for en strategi og handlingsplan, som netop er offentliggjort på en konference i marts 2004. Samarbejdet består af Vestsjællands og Storstrøms amter, kommuneforeningerne i området og Økonomi- og Erhvervsministeriet.

Den Regionale Vækststrategi

Regeringen fremlagde i maj 2003 Den Regionale Vækststrategi. Med denne strategi intensiveres indsatsen over for udkantsområderne. Strategien indeholder således særlig indsats rettet mod både bosætning og erhvervsudvikling i en række geografiske prioriterede udkantsområder. I disse områder er nedsat *regionale vækstsamarbejder*. De regionale vækstsamarbejder er beskrevet nærmere i kapitel 6.

Den regionale vækststrategi indeholder endvidere en række øvrige initiativer, som siden løbende er blevet præsenteret.

Strukturfondsbaseret erhvervs- og beskæftigelsespolitik

Et af initiativerne er en sammenlægning af administrationen af Social- og Regionalfonden med det formål at skabe en bedre sammenhæng mellem den strukturfondsbaserede erhvervs- og beskæftigelsespolitik. Konkret sker det ved, at administrationen af Socialfonden er overflyttet fra Beskæftigelsesministeriet til Økonomi- og Erhvervsministeriet.

I forbindelse med socialfondsadministrationens overførsel fra Arbejdsmarkedsstyrelsen til Erhvervs- og Boligstyrelsen blev der igang-

sat et analysearbejde, som skulle afdække de med sammenlægningen forbedrede muligheder for at samordne strukturfondenes støtte til de regionale vækstvilkår.

Analysen viser, at Socialfonden allerede på det foreliggende grundlag vil kunne administreres, så den i noget højere grad kan bidrage til væksten i udkantsområderne, og at der på sigt kan sikres forbedrede muligheder for en styrket projektgenereringskapacitet i udkantsområderne gennem de regionale vækstsamarbejder.

Mere markante bidrag gennem større, rammesættende projekter forudsætter ændringer i programmeringsdokumenterne i forbindelse med midtvejsevalueringen, jf. afsnit 8.10.

Socialfonden kan understøtte udkantsområdernes arbejde med at skabe bedre regionale vækstvilkår for *menneskelige ressourcer* samt *iværksætteri og innovation*. Især det svage grundlag af menneskelige ressourcer vurderes at være en afgørende forklaring på vækstproblemerne i udkantsområderne.

Reform af den regionale erhvervsservice

Som led i den regionalpolitiske vækststrategi blev præsenteret en reform af den regionale erhvervsservice. Reformen har til formål at samordne indsatsen over for iværksættere og mindre virksomheder. Reformen omfatter en samling af TIC-centrene og de lokale kontaktpunkter for iværksættere.

Der er således pr. 1. januar 2004 etableret 15 regionale erhvervsservicecentre. Der er afsat 48,7 mio. kr. til initiativet på finansloven for 2004. Initiativet er beskrevet i bekendtgørelse om tilskud til regionale erhvervsservicecentre, som trådte i kraft den 29. november 2003.

De nye erhvervsservicecentre er fordelt over hele landet. Centrene skal yde erhvervsservice over for iværksættere og mindre virksomhe-

der. Centrene erstatter de nuværende TIC (teknologiske informationscentre) og de lokale kontaktpunkter for iværksættere.

Der vil blive ydet op til 50 pct. medfinansiering fra staten til erhvervs-servicecentre. Den resterende medfinansiering ydes af regionale og lokale parter. De nye centre skal levere offentlig erhvervsservice i form af information og vejledning samt henvisning til privat rådgivning. Af øvrige ydelser kan nævnes kurser, etablering af netværk, mentorordninger mv. Ved fordelingen af det statslige tilskud mellem centrene tages der særligt hensyn til udkantsområder, ved at 7 mio. kr. fordeles forlods som en ekstrabevilling til regioner med udkantsområder.

Etableringen af de nye centre sker i dialog mellem Erhvervs- og Boligstyrelsen og de regionale/lokale medfinansierende parter i overensstemmelse med den politiske beslutning herom. Der stilles fra statslig side visse krav til organisering, målgruppe og ydelser mv. samtidig med, at det enkelte center udarbejder en strategi og opstiller mål for centrets virksomhed, der baserer sig på de regionale behov og erhvervspolitiske prioriteringer.

Byernes udfordringer i den regionale udvikling

Erhvervs- og Boligstyrelsen har fået gennemført en kortlægning og analyse af byernes udfordringer og planlægger i foråret 2004 at offentliggøre et debatoplæg om byernes udfordringer i den regionale udvikling. Den stigende koncentration af ressourcer i de større vækstcentre stiller både de store, de mellemstore og de mindre byer – både i vækstområderne og i udkantsområderne – over for nye udfordringer såvel bypolitisk, erhvervspolitisk som planlægningsmæssigt.

Turistfremmeindsats

Inden for rammerne af regeringens turismepolitiske handlingsplan "Dansk turisme – handlingsplan for vækst" i juli 2002, hvortil der samlet har været afsat 60 mio. kr., har der til og med 2003 været afsat 10 mio. kr. til Yderområdepuljen til særlig turistfremmeindsats i yderområderne.

Formålet med puljen er at gennemføre projekter, der kan bidrage til en positiv udvikling i Danmarks yderområder. I overensstemmelse med "Retningslinier for 10 mio. kr. i yderområder" skal yderområdeindsatsen knyttes op på særlige turismeprojekter inden for forretningsområderne kyst- og aktiv ferie, som er de mest centrale for turismen udenfor København og de større byer i Danmark.

Projekterne skal kunne sandsynliggøre en positiv regionaløkonomisk effekt i Danmarks yderområder inden for en kort tidshorisont på 2-3 år. Sigtet med projekterne er at skabe innovation og udvikling til gavn for vækst og beskæftigelse i Danmark, herunder særligt i danske yderområder.

Endvidere blev der i forbindelse med handlingsplanen taget initiativ til en støtteordning til turistfremmeindsats for spydspidsprojekter. Sigtet med projekterne er at skabe innovation og udvikling til gavn for vækst og beskæftigelse i danske regioner.

8.3. Uddannelse

Udbudsrunde for arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) og tekniske erhvervsuddannelser

I efteråret 2003 blev der gennemført en fælles udbudsrunde for de tekniske erhvervsuddannelser og kompetencebeskrivelserne for AMU (arbejdsmarkedsuddannelser). De godkendelser, der er givet i forbindelse med udbudsrunden, har virkning fra 1. januar 2004.

Formålet med udbudsrunderen har været at opnå et geografisk koordineret og forsvarligt udbud og en optimal udnyttelse af kapaciteten i overensstemmelse med loven.

Undervisningsministeriets afgørelser om udbud er baseret på et skøn, hvor to overordnede og ligeværdige hensyn lægges til grund for udbudsplaceringerne:

- Sikring af fagligt bæredygtige uddannelsesmiljøer.
- Sikring af et regionalt dækkende udbud under hensyn til søgningen.

Kravet om sikring af et regionalt dækkende udbud vil være forskelligt alt efter, hvilken uddannelse eller kompetencebeskrivelse der er tale om. Der vil være uddannelser og kompetencebeskrivelser, hvor der kun er basis for et, to eller tre udbudssteder, og der vil være uddannelser og kompetencebeskrivelser, hvor der er basis for flere udbudssteder eller for udbudssteder i alle regioner.

Et bærende hensyn bag såvel loven om institutioner for erhvervsrettet uddannelse som den nye lov om arbejdsmarkedsuddannelser har været at opnå et geografisk koordineret og forsvarligt udbud og en optimal udnyttelse af kapaciteten. Undervisningsministeriet lægger derfor meget stor vægt på, at samtlige institutioner i en region går i dialog om hvilke godkendelser, de hver især agter at søge med henblik på at opnå en hensigtsmæssig arbejdsdeling baseret på hensynene til kvalitet og søgning.

Der bør således i hver region kunne dannes et klart overblik over udbydere af de forskellige former for erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse. Der bør udbydes uddannelse, hvis der er søgningsmæssigt grundlag herfor, de afsatte ressourcer bør udnyttes bedst muligt bl.a. ved sikring af en optimal holdopfyldelse, og det skal i videst muligt omfang undgås, at annoncerede hold aflyses.

Udbud af arbejdsmarkedsuddannelser inden for fælles kompetencebeskrivelser (AMU)

I relation til AMU var udgangspunktet, at udbudsrunderen i 2003 var en helt ny udbudsplacering, da alle tidligere godkendelser bortfaldt den 31. december 2003.

Udbudsrunderen omfattede samtlige arbejdsmarkedsuddannelser inden for de fælles kompetencebeskrivelser.

I beslutningen om godkendelse af en institution til udbud er først og fremmest indgået en vurdering af kvaliteten, herunder om institutionen besidder de faglige, pædagogiske, bygningsmæssige og udstyrmæssige ressourcer, og en vurdering af om behovet for regional dækning er tilgodeset.

Herudover er der lagt vægt på, om institutionerne i en region har indgået samarbejdsaftaler om udbud. Undervisningsministeriet har opfordret institutionerne til i videst muligt omfang at aftale en regional koordinering af udbudsansøgningerne for at få en optimal udnyttelse af ressourcerne og for at undgå aflysninger. Hvor institutionerne har fulgt opfordringen, har det talt for at lægge institutionernes ansøgninger til grund for godkendelserne. Der har dog været situationer, hvor hensynet til kvaliteten af uddannelsesmiljøet eller det regionale uddannelsesbehov har gjort, at Undervisningsministeriet ikke har kunnet imødekomme ansøgningerne

Udbudsrunderen inden for de tekniske erhvervsuddannelser (EUD)

Udgangspunktet for udbudsrunderen i relation til EUD er, at de institutioner, der blev godkendt til at udbyde grundforløb og hovedforløb med virkning fra 1. januar 2001, fortsat udbyder disse. Udbudsrunderen har således ikke haft til formål at foretage en grundlæggende nyplacering af de tekniske erhvervsuddannelser, som det var tilfældet i 2000.

Som det var tilfældet på AMU-området, er der i beslutningen om godkendelse af en institution først og fremmest indgået en vurdering af kvaliteten, og er der lagt vægt på, om institutionerne i en region, har indgået samarbejdsaftaler om udbud.

Gymnasiereform og hf-reform

Der er i oktober 2003 fremsat et lovforslag til reform af gymnasiet og hf. Forslaget tildeler amtsrådene større beslutningskompetence og større mulighed for styring af økonomien på det almengymnasiale område. Målet med lovforslaget er bl.a. at give amtsrådene større indflydelse på holddannelse på gymnasier og hf-kurser. Ifølge forslaget skal den nuværende timestyringsmodel, som fastsætter et minimumsniveau for oprettelse af valgfagshold i gymnasiet, ophæves og erstattes af amtskommunal godkendelse af udbud af valgfag og studieretninger i gymnasiet. Tilsvarende gælder for hf. Lovforslaget forventes vedtaget i løbet af foråret 2004 med ikrafttræden til august 2005.

Opbygning af regionale videncenterfunktioner og indførelse af 'University College'-begrebet

Der er på finansloven for 2004 afsat 42 mio. kr. stigende til 46 mio. kr. i 2007 til opbygning af regionale videncentre. Målet med opbygningen af videncentre er at styrke videndeling og videnspredning regionalt såvel som nationalt. Videncentrene skal naturligvis bygge på et stærkt videngrundlag og skal via samarbejde med andre videninstitutioner, interessenter og andre samarbejdspartnere skabe sammenhæng til regionens udviklingsplan, bidrage med nytænkning og være involveret i processer, der skaber innovation og forandring i såvel regionen som på landsplan.

CVU'er (centre for videregående uddannelser), erhvervsakademier og netværk af enkeltstående MVU-institutioner (institutioner for mellem- og videregående uddannelser) i hele landet kan indsende projektforslag og ansøge om at få del i videncentermidlerne. De centrale

vurderingskriterier vil være samspilsevne, innovationsevne, viklingsbaseret samt for CVU'ernes vedkommende dokumenteret forskningstilknytning. Projektansøgerne skal også kunne dokumentere organisatorisk stabilitet og en ledelsesmæssig beslutningskraft, som kan skabe tillid hos samarbejdspartnere og brugere. Et fagligt panel vil foretage en vurdering af de indkomne projektforslag, og Undervisningsministeriet står for den endelige udvælgelse af projekter til støtte.

Indførelse af 'University College' -begrebet udspringer af et udvalgsarbejde mellem Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet i 2003. Ideen er, at særligt excellente CVU'er kan opnå at få betegnelsen 'University College' og skal foregå som "de gode eksempler" for hele sektoren. Det er målet, at alle CVU'er på sigt skal kunne få betegnelsen "University College". Tildelingen af "University College"-betegnelsen vil ske ud fra opfyldelsen af en række mål og kriterier, der vil blive udarbejdet i løbet af 2004.

8.4. Universiteter og forskning

Regionale vækstmiljøer

Et regionalt vækstmiljø er et samarbejde mellem virksomheder, forsknings- og uddannelsesinstitutioner, teknologiske videnformidlere og andre relevante aktører. Samarbejdet skal tage udgangspunkt i en eller flere erhvervmæssige styrkepositioner inden for et sammenhængende geografisk område.

På finansloven for 2003 var der afsat 15 mio. kr. til ordningen. Hovedparten af bevillingen var reserveret til vækstmiljøer igangsat ved ansøgningsrunde i 2002. Den resterende del af bevillingen blev anvendt til forhøjelse af projektbevillingerne til allerede igangsatte vækstmiljøer fra 2001 og 2002. Ordningen stoppes efter 2003, da det har været en forsøgsordning over en treårig periode.

De regionale vækstmiljøer skal resultere i en række nye permanente samarbejdsrelationer mellem de deltagende parter - og derigennem bidrage til, at ny viden om f.eks. IT, teknologi, markedsudvikling, organisations- og læringsformer gøres anvendelsesorienteret og indgår i regionernes erhvervsudvikling. Samtidig forventes vækstmiljøerne at resultere i en række nye kurser og uddannelser til gavn for regionernes virksomheder inden for den pågældende sektor.

Oversigt over igangsatte regionale vækstmiljøer

Sektor	Region
Transport	Aarhus/Vejle/Sønderjyllands Amter
Fiskeri	Nordjylland
Frøavl	Storstrøm/Vestsjælland Amter
Musik/-oplevelsessektoren	Roskilde Amt
Offshore	Ribe Amt
Underleverandører	Midtjylland
Fødevarerhverv	Nordvestjylland
Aluminiumsproduktion	Sønderjylland
Robot- og automationsteknologi	Fyn
Den finansielle sektor	Hovedstadsregionen
Rustfrit stål	Trekantsområdet
Bioteknologi	Hovedstadsregionen
Træ og møbel	Viborg Amt
Fremstilling	Vejle Amt
Bioteknologi	Århus Amt
Vindenergi	Ringkøbing Amt
Planteavl/gartneri	Fyn
Fremstilling	Ringkøbing Amt

Videreførelse af initiativer på Bornholm

I forbindelse med afviklingen af tilskud til Center for Regional- og Turismeforskning er der afsat en projektbevilling til nye initiativer på Bornholm. Bevillingen udmøntes af ministeren for videnskab, tekno-

logi og udvikling efter indstilling fra en tværministeriel arbejdsgruppe for Bornholm. Arbejdsgruppen blev nedsat i 1999 med henblik på videreførelse og udbygning af den hidtidige indsats for Bornholm, der blev indledt i 1993 med bornholmerpakken.

På finansloven for 2003 var der afsat 5,6 mio. kr., og fra 2004 til 2007 forventes der afsat 5,3 mio. kr. årligt.

I 2003 blev der igangsat projekter indenfor temaerne ø-studier og regionaludvikling, turismeforskning og -udvikling samt uddannelser. Der er fokuseret på Bornholms særlige problemer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet, som Bornholm indgår i. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer.

Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på langt sigt.

Samspilshandlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv"

Regeringen fremlagde den 1. september 2003 handlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv – fra tanke til faktura". Handlingsplanen skal styrke rammerne for samspil mellem danske virksomheder og videninstitutioner – herunder universiteter, sektorforskningsinstitutioner og GTS-institutioner – om forskning og udvikling.

I handlingsplanen lancerer regeringen i alt 20 nye initiativer (samt en række under-initiativer) med en samlet finanslovsbevilling på 275 millioner kroner i perioden 2004-2007. Initiativerne skal over en bred kam:

- Skabe flere incitamenter for samspil.
- Skabe rammer for nye netværk mellem erhvervsliv og videninstitutioner.
- Skabe bedre rammer for teknologioverførsel.

- Sætte fokus på erhvervslivets behov for viden.

En række af initiativerne er relevante i en regional sammenhæng og kan bidrage til at styrke videninstitutioner og erhvervslivet i alle danske regioner, herunder de mindre virksomheder inden for traditionelle sektorer. Af centrale initiativer kan blandt andet nævnes viden-netværk mellem virksomheder og videninstitutioner, støtte til universitetets indføring af virksomhedsprojekter for studerende samt en 150-procent fradragsordning for virksomheders deltagelse i forsknings- og udviklingsprojekter.

Crossroads Copenhagen

I hovedstadsområdet er etableret netværkssamarbejdet Crossroads Copenhagen, som har til formål at skabe et fagligt netværk af offentlige og private virksomheder. Netværket beskæftiger sig med banebrydende kommunikation mellem mennesker og forskning i viden-samfundets teknologianvendelse.

Der er afsat samlet 10 mio. kr. på finansloven i perioden 2003 til 2006.

Mål for sekretariatet i Crossroads Copenhagen er bl.a. videnspredning, være sparringspartner, udføre strategisk projektudvikling, være katalysator for partnerskaber, organisere netværk, afholde kurser, workshop mm.

Deltagere udover Crossroads Copenhagen er IT-Universitetet København samt kommuner og en række virksomheder, som fx NOKIA, Danmarks Radio, CSC-Danmark, TDC, Hewlett-Packard, Børsen og Skanska.

Crossroads Copenhagen vil udvikle og udbrede viden om kommunikation til virksomheder, institutioner mm. i første omgang i og omkring Ørestaden men på længere sigt nationalt og internationalt.

Jysk-fynsk IT-satsning

Formålet med Den Jysk-fynske IT-satsning er at udvikle og styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet mellem erhvervslivet og de regionale IT-videnmiljøer samt at styrke formidlingen og nyttiggørelsen af avanceret viden om IT til det jysk-fynske erhvervsliv.

Til den statslige medfinansiering af den Jysk-fynske IT-satsning er der afsat 175 mio. kr. over en fireårig periode. Der er afsat følgende beløb for hvert år:

- 2002: 50 mio. kr.
- 2003: 50 mio. kr.
- 2004: 40 mio. kr.
- 2005: 35 mio. kr.

Der gives medfinansiering til etablering af 4 IT-kompetencecentre i tilknytning til eksisterende videnmiljøer i Jylland og på Fyn. Desuden gives under overskriften "IT-korridoren" medfinansiering af udviklingsprojekter til fremme af vidensspredning vedr. IT til regionens virksomheder.

Det forventes, at der sker en styrkelse af forsknings- og udviklingssamarbejdet mellem erhvervslivet og de regionale IT-videnmiljøer samt af formidlingen og nyttiggørelsen af avanceret viden om IT fra de regionale IT-videnmiljøer til hele det jysk-fynske erhvervsliv.

I 2003 er der igangsat 12 projekter under IT-korridoren, heraf 4 forprojekter, som er spredt ud over hele det jysk-fynske område. Projekterne omhandler emner så forskellige som IT på legepladsen, telemedicin, digital scenografi og IT i indlejrede systemer.

I alt forventer Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling at have igangsat projekter under IT-korridoren i 2003 med et samlet budget på 57 mio. kr. Heraf har ministeriet bevilget 27 mio. kr.

Samtidig har ministeriet under Den Jysk-fynske IT-satsning finansieret driften af satsningens fire regionale IT-kompetencecentre. I oktober 2003 markerede kompetencecentrene ordningens 1-års dag med en to-dages begivenhed i Sønderborg, Summit03.

Ordningen er blevet til med henvisning til de mange IT-investeringer i Øresundsregionen. Ordningen skal medvirke til at sikre, at Vestdanmark fastholder og udbygger sine IT-kompetencer og får draget erhvervsmæssig nytte af samme kompetencer.

Sikring af yderligere udrulning af digital infrastruktur (bredbånd)

I Danmark er ADSL tilgængeligt for 95 pct. af befolkningen. De sidste 5 pct. af befolkningen uden adgang til bredbånd bor typisk i yderområderne. Med sigte på størsteparten af denne gruppe danskere har regeringen taget initiativ til en udvidelse af dækningen.

I forbindelse med en konkurrencepakke på teleområdet, er der således i 2003 truffet politisk aftale mellem ministeren for videnskab, teknologi og udvikling samt de telepolitiske ordførere bag teleforliget om en række initiativer, der skal sikre bedre konkurrence og udbygningsvilkår på markedet for hurtige internetforbindelser. På baggrund af disse initiativer påtager TDC sig at sikre en større udbredelse af ADSL. Ifølge udbygningsplanen øges dækningen på 95 pct. af fastnetkunderne i dag til 96 pct. inden 1. oktober 2004 og til 98 pct. inden 1. oktober 2005.

Den høje tilgængelighed i Danmark af digital infrastruktur sikrer, at ingen kommuner afskæres fra deltagelse i det digitale vidensamfund. Den digitale udrulning har f.eks. stor betydning for erhvervsudviklingen i mange dele af landet, hvor der nu er langt bedre muligheder for at tiltrække og fastholde videntunge virksomheder i lokalområder. De "digitale motorveje" skaber dermed grundlag for en bæredygtig erhvervsudvikling i mange lokalsamfund.

Udrulningen er led i et initiativ om mere konkurrence på de hurtige internetforbindelser. Udover konkurrencehensyn har det netop været hensigten også at sikre en positiv regional udvikling.

Nye uddannelser på Syddansk Universitet

Fra sommeren 2004 udbyder Syddansk Universitet en bachelor- og kandidatuddannelse i nanobioscience og en bachelor- og kandidatuddannelse i jura.

Jura-uddannelsen skal styrke det lokale erhvervslivs mulighed for at tiltrække juridiske kandidater. Regionen efterspørger desuden jurister med stærke erhvervsøkonomiske kompetencer, hvilket Syddansk Universitet vil imødekomme ved styrkelse af det tværfaglige samarbejde.

Ligeledes udbyder Syddansk Universitet fra sommeren 2004 en bachelor- og kandidatuddannelse i nanobioscience. Uddannelsen styrker universitetets udbud af moderne naturvidenskabelige uddannelser. De færdige kandidater vil typisk få arbejde inden for vækstområder i medicinalindustrien og på det bioteknologiske område.

8.5. Trafikinvesteringer

Regeringen fremlagde i foråret 2003 en *investeringsplan*, der indeholdt en gennemgang af, hvorledes regeringen ser det fremtidige råderum til investeringer på transportområdet anvendt. Der var i alt afsat 26 mia. kr. til transportområdet frem til år 2012. Af de 26 mia. kr. var der ved investeringsplanens fremlæggelse allerede taget politisk beslutning om investeringer for ca. 11 mia. kr. Den 5. november 2003 indgik regeringen på baggrund af investeringsplanen en trafikaf-tale med Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Kristendemokraterne om en række yderligere projekter, der fordelte sig på en række projekter til egentlig gennemførelse og en række projekter, hvortil der nu skal tilvejebringes et detaljeret beslutningsgrundlag med henblik på senere endelig beslutning.

Trafikaftalen vil, sammen med allerede besluttede investeringer, skabe grundlag for såvel en afhjælpning af trængselsproblemerne i hovedstadsområdet som en fortsat betydelig indsats til styrkelse af sammenhængen mellem og inden for landsdelene.

Investeringer på trafikområdet har næsten altid et dobbelt udgangspunkt. På den ene side skal der investeres dér, hvor behovet er i dag - f.eks. på grund af en nedslidt eller overbelastet infrastruktur. På den anden side skal der investeres, hvor der er behov for en fremtidig udvikling. Endelig er det vigtigt, at det samlede vej- og banenet løbende vedligeholdes, så værdien og kvaliteten af den samlede infrastruktur opretholdes. Der er derfor afsat betydelige midler til forbedring af såvel vej- som banenettet over de kommende år.

Behovet i dag til nye investeringer begrundes et særligt fokus på hovedstadsområdet. Det er i hovedstadsområdet, der i dag er de alvorligste trængselsproblemer på vejene, og det giver sig bl.a. udtryk i, at det er hér, investeringer giver det højeste samfundsøkonomiske afkast. Dette skal også ses i lyset af, at langt den overvejende del af de seneste 10 års statslige investeringer på vejområdet har ligget uden for hovedstadsområdet. Godt 3/4 af vejinvesteringerne i perioden er således foretaget i Jylland.

På jernbaneanrådet, hvor investeringerne i de senere år har haft tyngden i hovedstadsområdet, er der i trafikaftalen truffet beslutning om, at der udarbejdes beslutningsgrundlag for en bedre banebetjening af yderområder med en opgradering af Sydbanen til Lolland-Falster og strækningen til Nordjylland mellem Hobro og Aalborg.

Som led i regeringens initiativ "Flere i beskæftigelse - lavere ledighed" er det endvidere besluttet at fremrykke udbygningen af motorvejen mellem Nørresundby og Bouet samt at fremrykke anlægget af overhalingsstationer for godstog på Fyn.

Endelig er der truffet beslutning om en anlægspulje på 1 mia. kr. til mindre investeringer, der skal forbedre fremkommeligheden og øge trafikikkerheden på infrastrukturnettet. Puljen kan desuden anvendes til medfinansiering af amtslige og kommunale projekter inden for samme formål, hvor der vurderes at være væsentlige sammenfaldende statslige og regionale interesser.

8.6. Skatteområdet

Også på skatteområdet er der gennemført flere tiltag med regionalt sigte. Disse tiltag beskrives kort i det følgende. I bilag 1 findes endvidere en gennemgang af tiltagene og deres forventede regionale konsekvenser.

Forhøjet befordringsfradrag

I 2003 er der som opfølgning på den regionale vækststrategi gennemført en forhøjelse af befordringsfradraget for de pendlere, der dagligt kører mere end 100 km mellem hjem og arbejde. Befodringsfradraget er således fra og med 1. januar 2004 forbedret for langdistancependlerne med henblik på at fremme bosætningen i udkantsområderne.

Tiltaget omfatter en række konkrete kommuner, som er udvalgt efter objektive kriterier om beskatningsgrundlag set i forhold til landsgennemsnittet og erhvervsindkomst pr. indbygger set i forhold til landsgennemsnittet. Kommunerne er udpeget fra 2004 til og med 2006.

Efter 2006 vil der blive taget stilling til, hvorvidt det forhøjede befordringsfradrag skal fastholdes, og hvorvidt der skal ske en revision af de omfattede områder/kommuner. For at give den enkelte borger en rimelig tidshorisont at planlægge ud fra, vil det forhøjede befordringsfradrag dog kunne bibeholdes i minimum 5 år.

Grænsegængercenter i Øresundsregionen

Den stigende internationalisering betyder øget mobilitet blandt lønmodtagere og medfører øgede krav om særlig viden i skatteforvaltningerne. Specielt i Øresundsregionen efterspørges støtte til fremme af integrationen over Øresund.

Der er derfor i 2003 gennemført en ændring af skattestyrelsesloven, der bl.a. giver mulighed for, at skatteministeren har kunnet forhandle med KL samt Københavns og Frederiksberg kommuner om oprettelsen af særlige centre, der i grænseområder skal varetage forvaltningen af skatter og afgifter, ekskl. opkrævning og inddrivelse, i hele regionen. Disse forhandlinger er resulteret i, at Helsingør og Københavns kommuner i fællesskab har indgået aftale med staten om at etablere et grænsegængercenter i den danske del af Øresundsområdet. Centret er gået i gang pr. 1. januar 2004 og vil have en afdeling i både Helsingør og København.

Centret skal bl.a. forestå den skattemæssige ligning af svensk bosiddende grænsegængere, som arbejder i Danmark øst for Storebælt. Det er derfor primært Øresundsregionen, som bliver berørt af tiltaget. Centret skal forbedre integrationen på arbejdsmarkedet i Øresundsregionen.

Skatteaftale med Sverige

Den danske og den svenske regering har for nylig undertegnet en ny skatteaftaleaftale. Aftalen er herefter i Danmark godkendt i Folketinget og forventes godkendt af den svenske Rigsdag i 2004. Den nye skatteaftale skaber grobund for, at integrationen i Øresundsregionen kan blomstre. Aftalen skal således sikre, at forskellene i de to landes skattesystemer ikke bliver en hindring for valg af bopæls- og arbejdsland.

Skatteaftalen fjerner en række af de skattemæssige problemer, som disse grænsegængerne (med bopæl i det ene land og arbejde i det andet land) og deres arbejdsgivere har levet med i dagligdagen.

Ved beskatningen i arbejdslandet får grænsegængerne mulighed for at fradrage dels pensionsindskud til ordninger i bopælslandet og dels udgiften til Øresundsbroafgiften. Herudover forenkles de skattemæssige forhold for grænsegængere med hjemmearbejde. Endelig sikrer aftalen, at dele af skatteprovenuet tilfalder bopælskommunen, som har udgifter vedr. offentlig service til grænsegængerne.

8.7. Planlægning

Regeringens Landsplanredegørelse "Et Danmark i balance – hvad skal der gøres?" blev i maj 2003 afgivet til Folketinget. Landsplanredegørelsen omhandler den fysiske planlægnings bidrag til regeringens regionale målsætning om at sikre gode og ligelede levevilkår, uanset hvor i landet man bor.

I landsplanredegørelsen fremhæves en dialog mellem kommuner, amter og stat om den regionale udvikling som et væsentligt bidrag til realisering af målsætningen. Som opfølgning på landsplanredegørelsen er der derfor iværksat en række dialogprojekter i samarbejde mellem på den ene side lokale og regionale myndigheder og på den anden side Økonomi- og Erhvervsministeriet, Miljøministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet og andre ministerier. En række af disse dialogprojekter er knyttet til indsatsen i yderområderne, som beskrives i regeringens regionale vækststrategi og forstås af Økonomi- og Erhvervsministeriet. Desuden bidrager Miljøministeriet til to dialogprojekter i Nordvest- og Sydsjælland, der er igangsat for at øge den regionale lighed.

I Nordvestsjælland fokuseres på en strategisk rolleudvikling mellem byerne i egnens 12 kommuner og hovedstads- og Øresundsregionen, og der udarbejdes en fælles vision for denne rolle med tilhørende strategiske politikker og initiativer. I Sydsjælland arbejdes med en vision, der ser egnens fremtid som en kombination af ny lokal erhvervsudvikling og varetagelsen af oplandsfunktioner for hovedstaden. Begge dialogprojekter forventes afsluttet i foråret 2004.

Regeringen har endvidere med henblik på at fremme væksten i yderområderne i februar 2004 fremlagt et forslag til ændring af Planloven, således at det bliver muligt at udvide de eksisterende sommerhusområder inden for kystnærhedszonen med maksimalt 8.000 sommerhusgrunde i hele landet. Tanken er, at kommuner og regionplanmyndigheder efter lovforslagets vedtagelse indsender forslag til udlæg til miljøministeren, som derefter vil fremlægge et forslag til landsplandirektiv med områdeudpegninger til offentlig debat. Landsplandirektivet skal, når det er endeligt vedtaget, danne grundlag for videre kommunal og lokal planlægning. Udvidelserne af sommerhusområderne skal primært finde sted i landets yderområder og forudsætter, at der kan godtgøres en lokal økonomisk effekt af udbygningerne, lige som det skal stå klart, at udvidelserne ikke vil tilsidesætte væsentlige naturbeskyttelses- og landskabelige interesser.

8.8. Kultur

Tilstedeværelsen af et alsidigt og levende kulturliv har en ikke uvæsentlig betydning for bosætningsmønsteret i en region, og for regionens mulighed for at tiltrække erhverv og turisme til regionen. Regionerne bør derfor dels have en række grundtilbud på kulturområdet, som er ens i hele landet, og dels bør hver enkelt region kunne markere sig med særlige kulturelle fyrtårne, som kan være med til at tegne regionen udadtil og samle regionen indadtil.

Gennem diverse støtteordninger på kulturområdet medvirker staten til at sikre udbredelsen af et grundtilbud af museer, teater, musikskoler mv. i hele landet. Med en række initiativer iværksat under den nuværende regering medvirker staten endvidere til at sikre den regionale koordinering på kulturområdet og til at støtte opbygningen af kulturelle fyrtårne uden for hovedstaden.

Indgåelse af regionale kulturaftaler for 2004-2007

For at øge regionernes dispositionsfrihed og for at sikre koordinering og dialog mellem stat amt og kommuner på kulturområdet har kultur-

ministeren indgået 6 nye regionale kulturaftaler for perioden 2004-2007. Aftalerne er indgået mellem Kulturministeriet og følgende regioner: Kulturregion Århus (Århus Kommune), Kulturregion Fyn (Odense Kommune og Fyns Amt), Kulturregion Østjylland (Århus Amt), Kulturregion Storstrøm (Storstrøms Amt og samtlige kommuner i amtet), Kulturregion Vestsjælland (Vestsjællands Amt og samtlige kommuner i amtet) og Kulturregion Salling-Fjends (5 Kommuner). For perioden 2001-2004 er der desuden indgået aftale med Kulturregion Nordjylland (Nordjyllands Amt, Aalborg Kommune og 14 andre kommuner i amtet).

Aftalerne indebærer, at de statslige driftsbevillinger til aktiviteter og institutioner i området lægges ud til regionernes egen disposition indenfor for de aftalte rammer for den regionale kulturpolitik. Der er i forbindelse med de nye aftaler overført bevillinger på i alt godt 85 mio. kr. årligt fra statslig til regional administration. I forbindelse med aftalerne er der endvidere fordelt en pulje på 2,7 mio. kr. årligt i fire år til udviklingsprojekter i regionerne.

Kulturministeriets provinspulje

Til at støtte finansieringen af større tiltag og fyrtårnsprojekter på kulturområdet uden for hovedstaden har regeringen etableret en såkaldt provinspulje på 80 mio. kr. over 4 år. I 2003 er der fordelt støtte for i alt 21,2 mio. kr. til en lang række projekter, herunder kan bl.a. nævnes Musikkens hus i Aalborg, Kulturcenter Remisen i Brande, Center for bevaring af kulturarven i Vejle samt opførelse af en koncertsal i Sønderborg.

Andre initiativer til styrkelse af kulturlivet udenfor hovedstaden

På finansloven for 2004 er der afsat midler til støtte til en række markante kulturelle initiativer i provinsen. Der er således afsat 14 mio. kr. årligt til en styrkelse af driften af en række kulturinstitutioner. Det drejer sig om Den Jyske Opera, Peter Schaufuss Balletten og Aalborg Teater samt Den Gamle By i Århus. Der er afsat 60 mio. kr. til etable-

ring af fælles magasiner for Statsbiblioteket i Århus og Erhvervsarkivet samt 3 mio. kr. i 2004 og herefter 2 mio. kr. til etablering af midlertidige magasiner for de øvrige arkiver i provinsen.

I forbindelse med Kulturministerens handlingsplan "Liv i Musikken" er der derudover over en 4-årig periode afsat øgede statslige bevillinger til de regionale spillesteder for rytmisk musik (30 mio. kr.), en ny ordning for transportstøtte for musikere (8 mio. kr.), styrket talentpleje på musikskolerne (20 mio. kr.) og til Landsdelsorkestrenes arbejde med børn og unge (30 mio. kr.).

8.9. Kommuner og amtskommuner

To nye betænkninger – betænkningen fra *Strukturkommissionen* om den nuværende struktur og opgavefordeling i stat, amter og kommuner og betænkningen fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets *Finansieringsudvalg* om et nyt udligningssystem – blev afgivet i januar 2004. De emner, der her behandles, vil kunne få stor betydning for landets kommuner og amtskommuner.

Regeringen vil i april – efter en hørings- og debatfase – udarbejde et oplæg vedrørende *strukturereform*. Der sigtes på, at der kan indgås en politisk aftale om reformen inden sommeren 2004.

Allerede med virkning fra 1. januar 2004 er der gennemført en første fase af en *udligningsreform*. Der er således indført et særligt udligningstillæg, som erstatter størstedelen af det hidtidige særtilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Udligningstillægget er et supplement til det eksisterende tilskuds- og udligningssystem og fordeles efter faste kriterier. Det giver større budgetsikkerhed i kommunerne og skaber større gennemskuelse i fordelingen af tillægget.

Udligningstillægget på i alt knap 412 mio. kr. (2004 niveau) fordeles til de vanskeligt stillede kommuner. Udligningstillægget er derfor en videreførelse og forhøjelse af de tilskud til vanskeligt stillede kommu-

ner, der for 2003 blev fordelt efter kriterier. Herudover er der afsat en pulje på ca. 103 mio. kr. (2004 niveau) til fordeling efter ansøgning.

Den langsigtede tilrettelæggelse af det kommunale finansierings- og udligningssystem vil ske i forbindelse med en strukturreform. Også Finansieringsudvalgets betænkning er i høring til primo april 2004.

Herudover kan nævnes, at der i 2003 er afsat en pulje på 140 mio. kr. til tilskud til kommuner som følge af finansieringsreformen på det sociale område, der trådte i kraft 1. januar 2002. Puljen gives til kommuner, der efter ansøgning kan dokumentere særligt høje udgifter som følge af finansieringsomlægningen. Kommunernes merudgifter er blevet bedømt ud fra et sæt konkrete kriterier.

8.10. Danske EU-programmer i programperioden 2000-2006

Mål 2-programmet

Det danske mål 2-program for perioden 2000-2006 har til formål at bidrage til at styrke betingelserne for en udvikling og omstilling, der sikrer velstand, beskæftigelse, ligestilling samt et bæredygtigt miljø i områder med strukturproblemer.

Mål 2-programmet omfatter i alt 51 kommuner med tilsammen knap 550.000 indbyggere i amterne Bornholm, Fyn, Nordjylland, Ringkøbing, Storstrøm, Viborg og Århus samt 27 småøer tilsluttet Sammenlutningen af Danske Småøer.

De samlede investeringer under programmet ventes at andrage ca. 600 mio. euro i programperioden, hvoraf EU-kommissionen bidrager med 189 mio. euro under Regionalfonden og Socialfonden. Den øvrige finansiering skal fremskaffes af staten, regionale og lokale myndigheder samt private virksomheder.

Der er indtil nu bevilget støtte til omkring 580 projekter, der har skabt i alt ca. 1.150 nye arbejdspladser og ventes at skabe i alt ca. 2.700

nye arbejdspladser ved projektafslutning og i alt ca. 4.600 arbejdspladser et år efter projektafslutning.

I 2003 er der udarbejdet en midtvejsevaluering af programmet. Evalueringen viste, at der grundlæggende ikke er grund til at ændre programmets overordnede strategi og opdelingen på prioriteter i det gældende program.

I forlængelse af evalueringen blev det besluttet at overflytte midler fra prioriteten med direkte virksomhedstilskud til den prioritet, som anvendes til fremme af regionernes rammebetingelser. Samtidig skal der under programmet gives mulighed for at give virksomhederne rentelette lån i stedet for direkte tilskud. Det forventes, at lånemuligheden etableres i form af en venturefond.

Beslutningen om overflytning af midler og etablering af en venturefond skal fremsendes til godkendelse i EU-kommissionen.

INTERREG III og URBAN II

Danmark deltager i otte programmer under EU-fællesskabsinitiativet INTERREG III, der vedrører grænseoverskridende samarbejde, bl.a. med Sverige, Finland, Tyskland og Storbritannien. Fra EU finansieres programmerne med midler fra Regionalfonden. Programmerne blev operationelle i løbet af 2002 og løber til udgangen af 2006.

Formålet med INTERREG-initiativerne er, at landegrænserne ikke må udgøre en hindring for en afbalanceret udvikling og integration indenfor det europæiske territorium.

Under EU-fællesskabsinitiativet URBAN II er et område i Århus Vest, Gellerup-Hasle-Herredsvang, udpeget til at modtage EU-støtten i Danmark. Hovedmålsætningen i programmet er at få skabt et blivende bæredygtigt og velfungerende byområde både i en økonomisk og en social/kulturel forstand.

Der forventes brugt ca. 12 mio. euro under programmet, hvoraf 5,3 mio. euro finansieres af Regionalfondene. Den øvrige finansiering skal hovedsageligt fremskaffes lokalt og kommer især fra Århus Kommune. Der er indtil nu bevilget støtte til 21 projekter.

Programmet er blevet midtvejsevalueret i 2003, og det er i forlængelse heraf besluttet at overføre midler fra foranstaltningen vedrørende kriminalitets- og misbrugsbekæmpelse til foranstaltninger vedrørende jobskabelse og kultur- og fritidsprojekter. Omfordelingen er sket ud fra en betragtning om, at bekæmpelse af kriminalitet og misbrug mere effektivt kan ske gennem fremme af jobskabelse og kultur- og fritidsaktiviteter. Det er desuden besluttet at give private virksomheder adgang til at være ansøgere under programmet. Ændringer skal forelægges EU-Kommissionen til godkendelse.

LEADER+

LEADER+ programmet, der skal fremme en bæredygtig udvikling i landdistrikter ved lokalt baserede pilotprojekter, har et samlet offentligt budget for 2000-2006 på ca. 250 mio. kr., hvoraf EU finansierer ca. 125 mio. kr. Omdrejningspunktet i ordningen er 12 lokale aktionsgrupper, der er ansvarlige for, at programmet gennemføres på en måde, så det bedst muligt imødekommer de lokale ønsker og behov.

Programmet er blevet midtvejsevalueret i 2003. Den overordnede konklusion er, at LEADER+ programmet – efter visse startvanskeligheder – er kommet i gang og viser, specielt for så vidt angår anvendelsen af LEADER+ metoden tilfredsstillende foreløbige resultater.

Endvidere konkluderes det, at de foreløbige programeffekter af LEADER+ efter omstændighederne må betegnes som tilfredsstillende.

Derudover rummer evalueringen en lang række anbefalinger omkring programmets videre fremdrift. Anbefalingerne retter sig både mod Direktoratet for FødevareErhverv, Netværkscentret og de lokale aktionsgrupper. Direktoratet for FødevareErhverv tager sammen med

Netværkscenteret initiativ til, at der følges op på konklusioner og anbefalinger.

FIUF

FIUF sektorprogrammet skal støtte udvikling og strukturløsning inden for fiskerisektoren. Det samlede budget for 2000-2006 er ca. 7,5 mia. kr., hvoraf EU kan medfinansiere ca. 1,5 mia. kr. På finansloven for 2004 er afsat 76 mio. kr. i statslige midler, som sammen med bidrag fra EU skal bruges til støtte i fiskerisektoren.

Midtvejsevalueringen af FIUF programmet er gennemført i 2003. En analyse af udviklingen i de fiskeriafhængige områder viste bl.a. en svagere økonomisk udvikling i disse områder end i landet som helhed. Samtidig har der været en tendens til, at fiskerisektoren er blevet stærkere geografisk koncentreret. På den baggrund vurderes i evalueringen, at de fiskeriafhængige kommuner bør arbejde for en alternativ erhvervsudvikling, men også satse på en fortsat udvikling i fiskeri, forarbejdning mv. På baggrund af evalueringen har Direktoratet for FødevarerErhverv udarbejdet forslag til en ny finansieringsplan for programmet, og programmeringstillægget vil blive ændret i løbet af 1. halvår 2004.

Landdistriktsprogrammet

Landdistriktsprogrammet omfatter en række tilskudsordninger til fremme af en bæredygtig udvikling i landdistrikterne. Det samlede offentlige budget for 2000-2006 er ca. 6,5 mia. kr., hvoraf EU finansierer ca. 2,5 mia. kr. I programmet indgår "Artikel 33-ordningen", som med udgangspunkt i de regionale udfordringer defineret i amtslige handlingsplaner, har til formål at fremme attraktive erhvervs- og levevilkår og en bæredygtig udvikling af landdistrikterne. Tilskudsordningen administreres af Direktoratet for FødevarerErhverv i samarbejde med amterne.

I 2004 genindføres strukturprojektordningen. Der er afsat 50 millioner kr. i 2004 til ordningen. EU medfinansierer 50 procent af tilskuddet til projekter under ordningen.

Det overordnede formål med strukturprojektordningen er at forbedre indkomsterne for primærproducenterne (landmænd, gartnere mv.) gennem støtte til investeringer i forarbejdningssektoren for at øge produkternes merværdi og konkurrencedygtighed.

Ordningen målrettes små og mellemstore virksomheder i fødevarerindustrien, der vil kunne opnå tilsagn om tilskud til investeringer inden for en række prioriterede indsatsområder, herunder miljø, fødevarer-sikkerhed, sporbarhed og dyrevelfærd. Ordningen tager regionalpoli-tiske hensyn i form af forhøjede tilskudssatser til virksomheder i ud-kantsområder, som disse er defineret i Den Regionale Vækststrategi.

Landdistriktsprogrammet blev midtvejsevalueret i 2003. Den overord-nede konklusion af midtvejsevalueringen er, at landdistriktsprogram-met er et yderst relevant program, hvor målsætningerne afspejler de behov og problemer, der gør sig gældende i de danske landdistrikter. På baggrund af konklusioner og anbefalinger vurderer Fødevaremini-steriet behovet for ændringer i programimplementering og i de enkel-te støtteordninger.

9. Regionale konsekvenser af tiltag i 2003

Det er regeringens målsætning, at der sker en vurdering af regionale konsekvenser af initiativer med væsentlig regional betydning, således at disse kan indgå i beslutningsgrundlaget.

Regeringen udsendte derfor i 2002 en vejledning om vurdering af regionale konsekvenser ved gennemførelse af lovgivningsmæssige og administrative tiltag. Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil i den nærmeste fremtid evaluere anvendelsen af vejledningen og de foretagne vurderinger.

Regeringen redegør i den årlige redegørelse til Folketinget for regionaløkonomiske konsekvenser af statslige tiltag gennemført i det forgangne år. På denne baggrund beskrives i det følgende de forventede regionale konsekvenser af tiltag gennemført i 2003.

I beskrivelsen af tiltag med regionale konsekvenser indgår lovgivningsmæssige og administrative tiltag på samtlige ministeriers områder. Der er tale om både tiltag med regionalt sigte og tiltag, som ikke har regionalt sigte, men alligevel kan have regionale virkninger.

Nedenfor findes først en oversigt over disse tiltag og herefter en beskrivelse af den skønnede samlede regionale betydning af tiltagene. I bilag 3 findes en nærmere gennemgang af de enkelte tiltag og konsekvenser. De af tiltagene, som endvidere skønnes at medvirke til en mere lige regional udvikling, kan også findes beskrevet nærmere i kapitel 8.

Omorganiseringer, effektiviseringer mv. i den statslige sektor med betydning for beskæftigelsen i den regionale statslige forvaltning er beskrevet særskilt i kapitel 7.

Oversigt over tiltag med regional betydning

I tabel 9.1 findes en oversigt over de 28 tiltag i 2003, som på baggrund af en rundspørge i ministerierne skønnes at have regionale konsekvenser.

Tabel 9.1. Oversigt over tiltag med regional betydning

Tiltag:	Konsekvenser for regionale forhold:
Opdeling af behandling af arbejdskadesager på tre regioner (Beskæftigelsesministeriet)	Ventes at medføre et bedre samarbejde med de decentrale samarbejdspartnere (såsom virksomheder, kommuner, fagforbund o. lign.) i alle regioner samt herigennem bedre og hurtigere sagsbehandling.
Indførelse af udligningstillæg (Indenrigs- og Sundhedsministeriet)	Tilskud til vanskeligt stillede kommuner forhøjes og der opnås større budgetsikkerhed. Midlerne forventes i et vist omfang at have positiv betydning for den strukturelle udvikling og den kommunale skat og service i de udsatte områder.
Indgåelse af regionale kulturaf-taler for 2004-2007. (Kulturministeriet)	Overført fra statslig til regional administration medfører øget regional koordinering. Uddeling af midler til regionale kulturelle udviklingsprojekter.
Ændring af klagestrukturen (Skatteministeriet)	Regional, amtslig samling af skatteankenævnssekretariater. På sigt kan forventes færre skatteankenævn. Skatteankenævnene vil fortsat være spredt over hele landet, men på det lokale plan vil der være en vis samling.
Ændring af ligningsstrukturen (Skatteministeriet)	Mulighed for kommunalt samarbejde i skatteforvaltningen i nye særlige forvaltningsenheder (ligningscentre) giver mulighed for effektivisering i kommunerne.
Forhøjet befordringsfradrag i udkantskommuner (Skatteministeriet)	Forhøjet befordringsfradrag for langdistancependlere. Forventes at bidrage til en mere positiv befolkningsudvikling i landets udkantskommuner, med hensyn til andelen af erhvervsaktive. Umiddelbart provenutab i de omfattede kommuner modvirkes af, at de får dækket op til 85 pct. af provenutabet via det kommunale udligningssystem, og af, at en større andel af erhvervsaktive netop vil styrke skattegrundlaget i udkantskommunerne.
Skatteaftale med Sverige (Skatteministeriet)	Fjerner en række skattemæssige problemer for grænsegængere og deres arbejdsgivere. Bidrager til bedre integration i Øresundsregionen.
Øresundsgrænsegængercenter (Skatteministeriet)	Centret skal forbedre integrationen på arbejdsmarkedet i Øresunds-regionen.
Ligningscentre vedr. transfer pricing (Skatteministeriet)	Der etableres 10 kommunale TP-ligningscentre fordelt på ToldSkat-områderne. Opgaven vil tilfalde de største kommuner eller kommunale fællesskaber.
Etableringstilskud til pladser til udfordrende unge (Socialministeriet)	Regionale hensyn indgår ved tildeling af statsstøtte i form af etableringstilskud til pladser hhv. øst og vest for Storebælt.

Fortsættelse af tabel 9.1. Oversigt over tiltag med regional betydning

Tiltag:	Konsekvenser for regionale forhold:
Sikring af små skoler og dagtilbud i landdistrikterne (Socialministeriet/Undervisningsministeriet)	Understøtter de mindre lokalsamfund i landdistrikterne.
Rammeaftale for jernbaneområdet 2005-2014 (Trafikministeriet).	Rammeaftalen lægger op til en betydelig udvidelse af togafgange, ligesom der indføres hurtigere forbindelser i visse relationer. Endvidere øges vedligeholdelsesindsatsen på infrastrukturen væsentligt, hvilket vil øge regulariteten i banetrafikken.
Opgradering af Svendborgbanen (Trafikministeriet)	Styrker den kollektive trafik mellem Odense og Svendborg.
Nærbaneprojekter i Århus og Aalborg (Trafikministeriet)	Styrker den kollektive trafik i og omkring Århus og Aalborg.
Åbning af Metroetaper	Forbedring af den kollektive trafikbetjening i hovedstaden
Motorvejsstrækningen fra Århus til Låsby (Trafikministeriet)	Positiv betydning for infrastrukturen i Århus Amt og øvrige Østjylland. Bidrager desuden til at binde Århus og Ringkøbing amter bedre sammen. Kortere rejsetider kan bidrage til at gøre området mere attraktivt for erhvervsliv og borgere. Mindre byer langs strækningen forventer øget aktivitet i de kommende år.
Brugerfinansiering af skiltning til virksomheder (Trafikministeriet)	Ny mulighed for vejvisning til lokale virksomheder vil kunne give bedre udviklingsmuligheder i landdistrikterne.
Fælles udbudsrunder for de tekniske erhvervsuddannelser og AMU kompetencebeskrivelserne (Undervisningsministeriet)	Et geografisk koordineret og forsvarligt udbud og en optimal udnyttelse af kapaciteten, således at udbudsplaceringen lever op til de bærende hensyn bag såvel loven om institutioner for erhvervsrettet uddannelse som den nye lov om arbejdsmarkedsuddannelser.
Opbygning af regionale videncentre og indførelse af "University College"-betegnelsen (Undervisningsministeriet)	Målet med opbygningen af videncentre er at styrke videndeling og videnspredning regionalt såvel som nationalt. Særligt excellente CVU'er kan opnå at få betegnelsen 'University College' og skal foregå som "de gode eksempler" for hele sektoren.
Sikring af yderligere udrulning af digital infrastruktur (bredbånd) (Videnskabsministeriet)	Plan om udrulning af bredbånd i de sidste 5 pct. af landet, som især er udkantsområder. Giver bedre muligheder for at tiltrække og fastholde videntunge virksomheder i lokalområder.

Fortsættelse af tabel 9.1. Oversigt over tiltag med regional betydning

Tiltag:	Konsekvenser for regionale forhold:
Intrapreneurship (Videnskabsministeriet)	Positive effekter af ny uddannelse for det fynske erhvervsliv og for studerende i området.
Samspilshandlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv" (Videnskabsministeriet)	20 nye initiativer, hvoraf en række er relevante i en regional sammenhæng og kan bidrage til at styrke videninstitutioner og erhvervslivet i alle danske regioner, herunder de mindre virksomheder inden for traditionelle sektorer.
Videreførelse af initiativer på Bornholm (Videnskabsministeriet)	Projekter med fokus på Bornholms særlige problemer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer. Initiativerne skal overordnet bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæs-
IT-Vest (Videnskabsministeriet)	Videreførelse af samarbejde på IT-området mellem Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Handelshøjskolen i Århus og Syddansk Universitet. Forventes at styrke de studerende i det jysk-fynske områdes muligheder for uddannelse inden for IT, kan imødekomme det regionale erhvervslivs behov for IT-kompetencer.
Crossroads Copenhagen (Videnskabsministeriet)	Netværkssamarbejde, der skal skabe et fagligt netværk af offentlige og private virksomheder, som beskæftiger sig med banebrydende kommunikation mellem mennesker og forskning i vidensamfundets teknologianvendelse. I første omgang i og omkring Ørestaden men på længere sigt nationalt og internationalt.
Regional erhvervsservice (Økonomi- og Erhvervsministeriet)	Centre, som skal yde erhvervsservice over for iværksættere og mindre virksomheder, erstatter de nuværende TIC og lokale kontaktpunkter for iværksættere, der nedlægges med udgangen af 2003. Ved fordelingen af det statslige tilskud mellem centrene tages der særligt hensyn til udkantsområder.
Støttede private ungdomsboliger (Økonomi- og Erhvervsministeriet)	Forbedring af bosætningsmulighederne for unge uddannelsessøgende i områder med stor koncentration af større uddannelsesinstitutioner.
Oprettelse af ForbrugerINFOpunkter på lokale biblioteker (Økonomi- og Erhvervsministeriet)	Med ForbrugerINFOpunkterne kan forbrugerne få personlig forbrugerrådgivning i lokalområdet, hvor de bor og arbejder, og lokalsamfundene understøttes således.

Den samlede regionale betydning af gennemførte tiltag

De 28 tiltag vurderes overvejende at have positive regionale konsekvenser. Herunder har flere af tiltagene fokus på udkantsområder, både ved at have formål, der er rettet mod forbedring af udviklingsvilkårene i udkantsområderne, eller ved særlige regionale hensyn. Det gælder f.eks. udligningstillægget, sikringen af skoler og dagtilbud i landdistrikterne og fordelingen af midler i tilknytning til reformen af erhvervsservice.

Der forventes endvidere væsentlige positive regionale effekter af en række nye og afsluttede projekter på trafikområdet, som forbedrer den fysiske infrastruktur. Den digitale infrastruktur udbygges også i bl.a. nogle af landets udkantsområder. Desuden er der på uddannelsesområdet tale om regionale projekter, som skal styrke kompetencer, der efterspørges af det lokale erhvervsliv.

De strukturelle ændringer på skatteområdet kan i begrænset omfang have negative regionale konsekvenser i forhold til geografiske afstande. Der er som udgangspunkt tale om forslag, der gælder alle landets kommuner, og som giver kommunerne nogle nye organisatoriske muligheder. Det gælder især de forbedrede muligheder for samarbejde om ligning og om ankenævn. Også ændringen af sekretariatsbetjeningen af de kommunale skatteankenævn vedrører alle dele af landet ligeligt.

Kun etableringen af Øresundscentret medfører en begrænset forskydning af opgaver mellem landsdelene.

Samlet må det forventes, at den koncentration af skatteforvaltningen, der ligger i ændringerne, vil medføre øgede geografiske afstande mellem borgerne og skatteforvaltningen, specielt i de tyndt befolkede dele af landet. Dette modsvares dog af, at de enkelte kommuner i et samarbejde bevarer den lokale borgerservice (kvikskranke mv.).

Denne udvikling kan – i et vist omfang – ikke undgås på skatteområdet, når målene samtidig er at sikre en høj grad af retssikkerhed og effektivitet. Øresundscentret forventes samtidig at få positiv betydning for integrationen i Øresundsregionen. Desuden må spørgsmålet ses i sammenhæng med den løbende udbygning af den digitale forvaltning på området, som vil gøre forvaltningen let tilgængelig for en stor del af borgere og virksomheder.

10. Konklusion

Regeringen har taget flere initiativer til et øget fokus på den regionale udvikling og ikke mindst udviklingen i udkantsområderne. Gennemgangen af regeringens forskellige tiltage viser, at der i forhold til tidligere sker en mere systematisk og koordineret inddragelse af regionale hensyn. Regeringen vil løbende evaluere virkningen af de iværksatte initiativer og vurdere behovet for opfølgning.

Der er ikke i øjeblikket tegn på tendens til stigende regional ulighed målt på indkomster. Tværtimod er regionerne indkomstmæssigt blevet mere lige mere eller mindre konstant over de sidste godt 30 år. Og forskellene i Danmark er beskedne set i sammenligning med andre lande.

Som en regionalpolitisk udfordring står dog udviklingen i en række udkantsområder, der i nogen grad halter bag efter udviklingen i resten af landet. Denne udfordring har regeringen taget op og er i gang med at tage hånd om. Men det kræver en indsats over flere år. Det kræver også, at der tænkes nyt og gås tæt på lokale barrierer og styrker.

Et forøget fokus på regionernes konkurrenceevne kan være et vigtigt redskab i den kommende regionalpolitiske indsats. Analyserne, som regeringen har fået gennemført, viser, at der er et stort potentiale for at forbedre regionernes konkurrenceevne og dermed – ved fælles indsats – for at skabe såvel vækst som større regional lighed. Modellen, som anvendes i projektet, planlægges løbende opdateret, og der sigtes mod, at de enkelte regioner kan få mulighed for at anvende modellen til at benchmarke sig med andre regioner med henblik på at lære af de regioner, hvor indsatsen giver de bedste resultater.

På mange fronter påvirkes udviklingen i de danske regioner af udviklingen i den internationale økonomi. F.eks. er regionerne i konkurrence med lande med lavere lønninger til ufaglært arbejdskraft. Tilsvarende påvirker konjunkturudviklingen indtjeningen i regionerne. Det er derfor vigtigt at inddrage dette aspekt og se nærmere på, hvilket spil-

lerum der vil findes frem over for udviklingen i de danske regioner. Regeringen vil derfor igangsætte et projekt, som skal se nærmere på benchmarkingen af den regionale udvikling i Danmark i forhold til udlandet. Projektet skal også gå bag om en sådan benchmarking og søge viden om gode erfaringer.

Der er ingen tvivl om, at den offentlige service spiller en stor rolle i hverdagen for befolkning og erhverv. Kommuner og amter har derigennem værktøjer til at påvirke regionernes attraktivitet. Regeringen vil derfor igangsætte en analyse af den rolle, som den offentlige service spiller for bosætning for befolkning og erhverv. Projektet vil bl.a. afdække, hvilke krav og erfaringer befolkning og erhverv har i forhold til den offentlige service i forbindelse med bosætning. Projektet vil også afdække kommunernes og amternes erfaringer, herunder de gode eksempler. Endelig skal projektet også se på, hvilke nye muligheder og udfordringer en strukturreform giver.

Bilag 1. Anvendte regionsinddelinger

I analyserne er anvendt flere forskellige geografiske inddelinger af landet. I kapitel 2 er de fleste af analyserne præsenteret på kommuneniveau med henblik på at kunne vise et detaljeret billede. Enkelte analyser i dette kapitel præsenteres dog også på amterne, dog med en samling af hovedstadsregionen¹². I analyserne i de øvrige kapitler er der derimod primært anvendt en inddeling med baggrund i såkaldte pendlingsregioner (eller pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner).

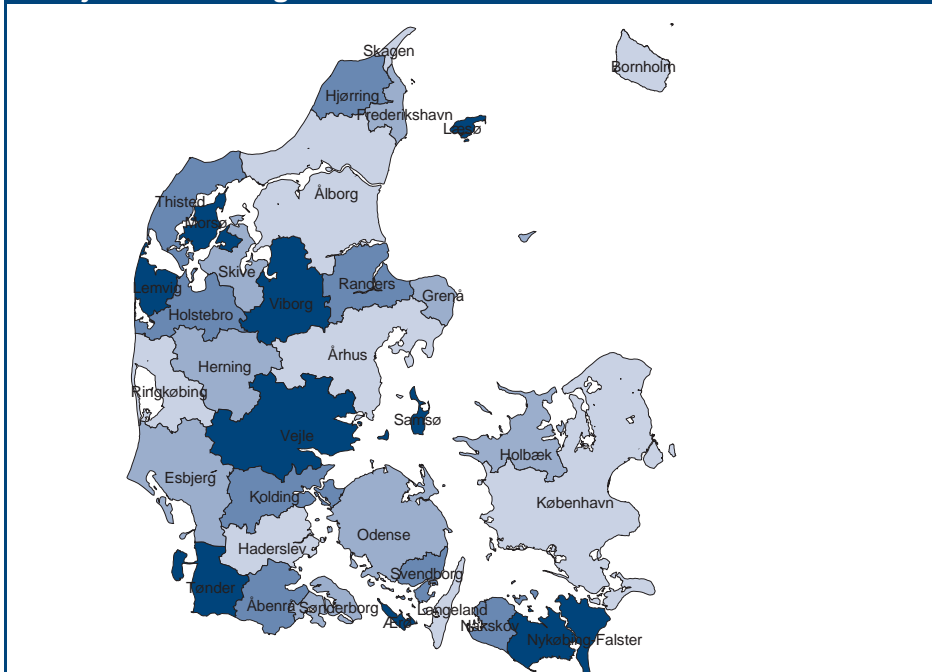
En regionsinddeling efter kommuner eller amter kan betegnes administrative regioner, idet der med henholdsvis kommunerne og amtskommunerne er en administrativ struktur, der følger regionsinddelingen.

Regioner defineret som amter er ikke nødvendigvis homogene områder med hensyn til geografiske forhold, erhverv mv. Der kan således inden for et amt være store geografiske og erhvervsmæssige forskelle. Den administrative regionsinddeling kan også skære områder igennem, som ellers er geografisk eller erhvervsmæssigt sammenhængende. Således opfattes hovedstadsregionen i mange tilfælde som en sammenhængende region.

Pendlingsregioner kan derimod betegnes som en såkaldt funktionel inddeling, der viser de geografiske arbejdsmarkeder. Ved en funktionel regionsinddeling forstås således en geografisk afgrænsning bestemt ud fra en vis funktionel interaktion (f.eks. arbejds-, erhvervs- eller bolig-mæssigt).

¹² Hovedstadsregionen omfatter Københavns og Frederiksberg kommuner samt Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter. Det indre hovedstadsområde består af Københavns og Frederiksberg kommuner samt Københavns amt.

Figur B.1. Den geografiske fordeling af de 33 pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner

Note: Farverne er alene anvendt for at adskille regionerne. Regionsopdelingen i arbejdsmarkedsregioner bygger på de nye 34 opdaterede pendlingsregioner, som er udarbejdet af Miljøministeriet og præsenteret i bl.a. Landsplanredegørelse 2003. Der opereres på den baggrund med 33 pendlingsregioner (til forskel fra i landsplanredegørelsen er valgt at samle Ærø i én arbejdsmarkedsregion). De pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner er som udgangspunkt navngivet efter regionens største by.

Pendlingsregionerne eller de pendlingsbaserede arbejdsmarkedsregioner¹³, som her er anvendt er defineret som områder, inden for hvilke mindst 80 pct. af de beskæftigede indbyggere arbejder inden for

¹³ Jf. beskrivelsen i noten til figur B.1. Det bemærkes i øvrigt, at der i Indenrigs- og Sundhedsministeriets vejledning om vurdering af regionale konsekvenser ved gennemførelse af lovgivningsmæssige og administrative tiltag fra februar 2002 er anvendt den tidligere inddeling i pendlingsregioner fra 1994.

området. Regionerne er kendetegnet ved en vis arbejdsmarkeds-
mæssig og geografisk samhørighed.

Med denne inddeling kommer bl.a. ved landets største byer Køben-
havn, Århus, Odense og Ålborg et ganske stort antal kommuner til at
udgøre én samlet pendlingsregion.

Pendlingsregioner er valgt især til at illustrere forhold, hvor pendling
gør det fordelagtigt at kigge på større regioner f.eks. i analyser af
beskæftigelsen og flytteanalyser.

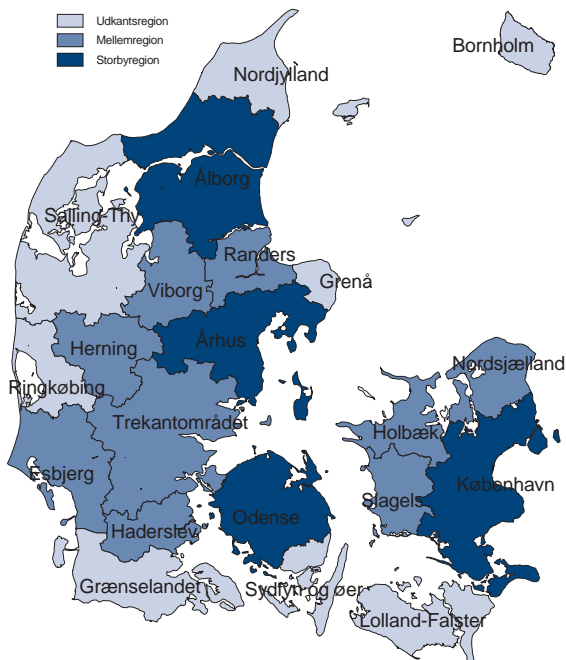
I analysen af regionernes konkurrenceevne, jf. kapitel 3, er anvendt
en anden regionsinddeling i 21 regioner. Regionerne er dog defineret
med udgangspunkt i Miljøministeriets pendlingsbaserede regioner, jf.
tabel B.1. Baggrunden for at anvende 21 regioner i stedet for de 33 er
bl.a. statistiske hensyn.

Tabel B.1. Inddeling i 21 regioner i konkurrenceevnemodel 2003

Region (IM model 2003)		Pendlingsoplande, LPA
1.	Nordsjælland	København
2.	København	København
3.	Holbæk	Holbæk
4.	Slagelse	København
5.	Lolland-Falster	Nakskov og Nykøbing-Falster
6.	Bornholm	Rønne
7.	Odense	Odense
8.	Syddyn og øer	Svendborg, Rudkøbing, Marstal og Ærøskøbing
9.	Haderslev	Haderslev
10.	Grænselandet	Sønderborg, Tønder og Åbenrå
11.	Esbjerg	Esbjerg
12.	Trekantområdet	Kolding og Vejle
13.	Herning	Herning
14.	Salling-Thy	Holstebro, Lemvig, Morsø, Skive og Thisted
15.	Ringkøbing	Ringkøbing
16.	Grenå	Grenå
17.	Randers	Randers
18.	Århus	Århus og Samsø
19.	Viborg	Viborg
20.	Nordjylland	Frederikshavn, Hjørring, Skagen og Læsø
21.	Ålborg	Ålborg

De 21 regioner er inddelt i tre typer: Regioner med de største byer, centrale regioner med mellemstore byer og endelig udkantsregioner med små og mellemstore byer, jf. figur B.2.

Figur B.2. Inddeling af 21 regioner i 3 regionstyper i konkurrenceevnemodel 2003

Regionstype:

Storbyregioner (4 største byer)

Mellemregioner

Udkantsregioner

Region (IM model 2003):

København, Århus, Ålborg, Odense

Nordsjælland, Slagelse, Holbæk, Haderslev, Esbjerg, Trekantsområdet, Herning, Randers, Viborg

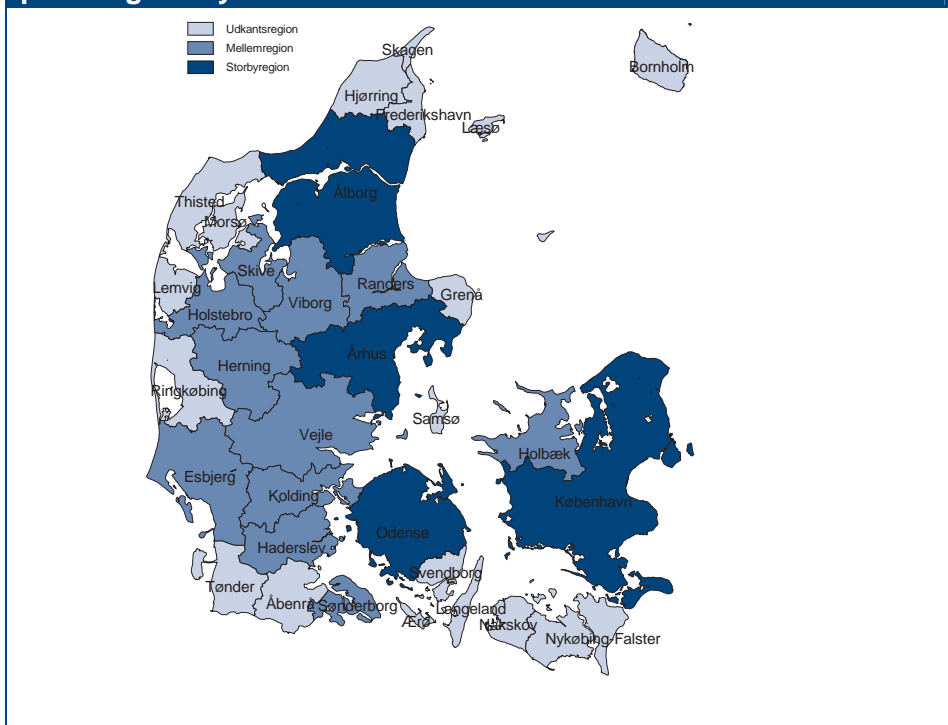
Lolland-Falster, Sydlyn og øer, Grenå, Ringkøbing, Bornholm, Grænselandet, Nordjylland, Salling-Thy

Note: Inddeling i regionstyper svarer i hovedtræk til inddelingen præsenteret i Miljøministeriets Landsplanredegørelse 2003.

Analysen i kapitel 4 af befolkningens flytte- og pendlingsmønstre tager udgangspunkt i de 33 pendlingsregioner. Her anvendes en inddeling i regionstyper nogenlunde svarende til inddelingen ovenfor, hvor den blot er foretaget på 21 regioner. Med de 33 regioner bliver Kø-

benhavn en større region, som udgør en storbyregion, mens Samsø er skilt fra Århus-regionen og kategoriseres som en udkantsregion. Herudover er Skive, Sønderborg og Holstebro adskilte regioner, som kategoriseres som mellemregioner. Se figur B.3.

Figur B.3. Inddeling af 33 regioner i 3 regionstyper i flytte- og pendlingsanalyserne

Bilag 2. Regionale konsekvenser vedr. ændringer i placeringen af statslige arbejdspladser

I dette bilag gives en nærmere gennemgang af de 9 statslige tiltag, der vedrører regionale statslige institutioner og arbejdspladser og indgår i kapitel 7.

Omorganisering af Arbejdstilsynet

Berørte institutioner: Arbejdstilsynet.

Tiltag: I årene 2004 og 2005 omorganiseres Arbejdstilsynets 15 amtsbaserede kredse til fire tilsynscentre.

Regionale konsekvenser og hensyn: Det første center, Tilsynscenter I, er etableret pr. 1. januar 2004. Tilsynscenter I består af kreds København og Frederiksberg Kommuner og kreds Københavns amt. Det vurderes, at denne sammenlægning ikke har regionalpolitisk betydning, idet den geografiske flytning af medarbejderne er ganske lille. Medarbejderne i de to kredse skal således højst flytte godt 14 km fra de nuværende kredskontorer til det nye centerkontor.

Den 1. januar 2005 etableres Tilsynscenter II, III og IV organisatorisk. Den fysiske etablering forventes at ske i løbet af 2005, evt. 2006.

Nedenfor ses hhv. i skemaform og på kort, hvilke kredse, der bliver sammenlagt til de nye tilsynscentre. Endvidere fremgår den (forventede) placering af centerkontorer.

Oversigt over sammenlægning af kredse i nye tilsynscentre

Tilsynscenter og (forventet) placering af centerkontor:

Tilsynscenter I :

Landskronagade 33, 2100 København Ø

Tilsynscenter II:

Primært Ringstedområdet, sekundært områderne omkring Roskilde og Køge.

Tilsynscenter III:

Primært Koldingområdet, sekundært områderne omkring Fredericia, Middelfart eller Vejle.

Tilsynscenter IV:

Primært kommunerne Hadsten/Randers, sekundært kommunerne Hinnerup, Hammel eller Galten.

I tilknytning til centerkontoret etableres et decentralt kontor, som placeres i Ålborg/ Nørresundby.

Amtter (nuværende kredse):

Københavns amt
København og
Frederiksberg kommuner

Frederiksborg amt
Roskilde amt
Vestsjællands amt
Storstrøms amt
Bornholms amt
Grønland

Fyns amt
Sønderjyllands amt
Ribe amt
Vejle amt

Nordjyllands amt
Viborg amt
Ringkøbing amt
Århus amt

Tilsynsreform

Berørte institutioner: De for hvert amt nedsatte tilsynsråd og Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Tiltag: Tilsynsreform vedtaget ved lov nr. 381 af 28. maj 2003 om ændring af lov om kommunernes styrelse med flere love. Er trådt i kraft pr. 1. januar 2004.

Lovændringen indebærer en ændring af tilsynets organisation med henblik på at samle tilsynet med kommuner og amtskommuner hos fem statsamtmande og derved samle ekspertisen hos færre myndigheder.

Lovændringen skal medvirke til en betryggende organisering af tilsynsmyndighederne, der sikrer fastholdelse og udbygning af den faglige ekspertise samt fremmer retssikkerheden og styrker tilliden til tilsynets afgørelser. Det fandtes derfor vigtigt at samle den særlige ekspertise, der er knyttet til varetagelsen af tilsynsopgaven, på færre statsamtmandsembeder, idet en sådan opdeling vil være mere bæredygtig med hensyn til antallet af sager og fastholdelsen af den fornødne faglige ekspertise.

Regionale konsekvenser og hensyn: Kommunaltilsynet i 1. instans, der tidligere blev varetaget af 14 tilsynsråd og Indenrigs- og Sundhedsministeriet, skal herefter varetages af fem statsamtmande – tre statsamtmande vest for Storebælt og to statsamtmande øst for Storebælt.

Oversigt over samlingen af tilsynsopgaver hos fem statsamtsmænd fra 1. januar 2004

Statsamtsmand:	Tilsynsopgave:
Statsamtsmanden for Nordjyllands amt	Tilsynet med kommunerne i Nordjyllands og Viborg amter
Statsamtsmanden for Århus Amt	Tilsynet med kommunerne i Århus, Ringkøbing og Vejle amter
Statsamtsmanden for Sønderjyllands amt	Tilsynet med kommunerne i Sønderjyllands, Ribe og Fyns amter
Statsamtsmanden for Vestsjællands amt	Tilsynet med kommunerne i Roskilde, Vestsjælland og Storstrøms amter
Statsamtsmanden for Københavns Amt	Tilsynet med kommunerne i Københavns og Frederiksborg amter. Endvidere overtages tilsynet med Bornholms, Københavns og Frederiksberg kommuner (tidligere varetaget af Indenrigs- og Sundhedsministeriet).

De nævnte fem statsamtsmænd skal endvidere varetage tilsynet med amtskommunerne i de pågældende amter. Tilsynet med amtskommunerne er tidligere blevet varetaget af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Det forhold, at tilsynsopgaven samles hos fem statsamtsmænd, vil alene have marginal betydning for de enkelte statsamters samlede opgavemængde. Der afsluttes årligt ca. 1.300 tilsynssager vedrørende kommuner af de nuværende 14 tilsynsråd/statsamter. I 2001 var der på landsplan beskæftiget 12 fuldtidsansatte sagsbehandlere i statsamterne med at behandle disse sager. Hertil kommer et tilsvarende antal årsværk, der dels er knyttet til journalisering af disse sager, dels udgør en forholdsmeæssig andel af de årsværk, der er knyttet til varetagelsen af almene driftsmæssige opgaver (overhead). Dette indebærer, at der alene kan blive tale om at nedlægge eller flytte enkelte arbejdspladser i de statsamter, der ikke længere skal varetage kommunaltilsynsopgaver.

Ved placeringen af de statsamtmandsembeder, der skal varetage tilsynsopgaven, er der taget hensyn til en passende regional balance i den fremtidige fordeling af statslige institutioner og arbejdspladser og en geografisk central placering i det område, der er dækket af tilsynet.

Etablering af Sikkerhedsstyrelsen

Berørte institutioner: Sikkerhedsstyrelsen, Forbrugerstyrelsen, Beredskabsstyrelsen mv.

Tiltag: En ny styrelse, Sikkerhedsstyrelsen, placeres i Esbjerg. Sikkerhedsstyrelsen er etableret med virkning fra 1. januar 2004.

Sikkerhedsstyrelsen skal varetage opgaver med el- og gassikkerhed, metrologi samt akkreditering, produktsikkerhed og sikkerhed vedrørende fyrværkeri. Styrelsen samler opgaver fra Danmarks Gasmateriel Prøvning og Elektricitetsrådet. Hertil kommer opgaver omkring produktsikkerhed fra Forbrugerstyrelsen, metrologi og akkreditering fra Erhvervs- og Boligstyrelsen samt fyrværkeri fra Beredskabsstyrelsen.

Regionale konsekvenser og hensyn: Styrelsen etableres fysisk med 75 arbejdspladser i Esbjerg. Den fysiske etablering sker gradvist med udflytning af opgaver og arbejdspladser fra de berørte styrelser mv. beliggende i hovedstadsområdet. Udflytningen sker i løbet af 2004 og 2005.

De regionale hensyn har haft betydelig vægt i placeringen af institutionen uden for hovedstadsområdet, idet det også har været et hensyn, at styrelsen skal kunne fungere hensigtsmæssigt.

Nyt fængsel i Østdanmark og udvidelse af Statsfængslet Østjylland

Berørte institutioner: Fængselsvæsenet.

Tiltag: Som led i finansloven for 2004 er det besluttet, at der skal opføres et nyt lukket statsfængsel i Østdanmark med mindst 250 fængselspladser. Fængslet forventes at stå færdig til at tage i brug i 2010.

Det er endvidere besluttet, at Statsfængslet i Østjylland ved Horsens skal udvides med en ekstra fløj med 48 lukkede fængselspladser, således at det i alt får 228 pladser. Den nye fløj forventes færdig senest i 2007.

Regionale konsekvenser og hensyn: Planlægningen af det nye fængselsbyggeri i Østdanmark – herunder den nærmere geografiske placering af fængslet – sker i perioden 2004-2007. Ved den geografiske placering vil der på sædvanlig vis blive foretaget en regionalpolitisk vurdering. Byggeriet forventes gennemført i perioden 2008-2010.

Lukning af asylcentre i 2003

Berørte institutioner: Dansk Røde Kors og Udlændingestyrelsen.

Tiltag: Primo 2003 rådede styrelsen over ca. 7.400 kapacitetspladser på asylcentre på landsbasis. Ultimo 2003 udgør kapaciteten tilsvarende ca. 5.700 pladser. Baggrunden for kapacitetsreduktionen er faldende indkvarteringsbehov for asylansøgere.

Regionale konsekvenser og hensyn: Nedenfor vises en oversigt over lukkede asylcentre i 2003 fordelt på amter. Personalet på asylcentrene er ansat hos de operatører, der forestår centerdriften. Samtlige lukninger i 2003 berører således personale hos Dansk Røde Kors' Asylafdeling. I oversigten vises personalereduktionerne hos Dansk Røde Kors ligeledes fordelt på amter.

Oversigt over lukning af asylcentre i 2003

Amt:	Asylcentre:	Personalereduktion hos Dansk Røde Kors
Nordjyllands Amt	Lukning af asylcentre i Ulsted og Visse (i alt 170 kapacitetspladser)	47
Århus Amt	Lukning af asylcentre i Nørhald, Galten, Gjern, Hinnerup, Them og Randers (i alt 1.304 kapacitetspladser)	139
Sønderjyllands Amt	Lukning af asylcentre i Brøns, Grøngrøft og Stensbæk (i alt 307 kapacitetspladser)	55
Ribe Amt	Lukning af asylcentret i Tjæreborg (i alt 122 kapacitetspladser)	7
Storstrøms Amt	Lukning af asylcentret i Nysted, Fanefjord og Ulvshale (i alt 297 kapacitetspladser)	32
Frederiksborg Amt	Lukning af asylcentret Lynæs Fort (i alt 110 kapacitetspladser)	13
Københavns Kommune		61

Hertil kommer en yderligere generel personalereduktion på 20 stillinger hos Dansk Røde Kors' centraladministration i København Kommune. Dette giver en personalereduktion på i alt 374 stillinger samlet set for alle regioner.

Regionale konsekvenser indgår på linie med en række andre spørgsmål i overvejelserne om konkrete centerlukninger.

Reduktioner i 2003 inden for forsvarsforliget for 2000-2004

Berørte institutioner: Forsvaret.

Tiltag: Inden for forsvarsforliget for 2000-2004 er der tidligere sket personalereduktioner fordelt over hele landet i forsvaret. Med henblik på at sikre at der ikke sker en overskridelse af de økonomiske rammer for indeværende forsvarsforlig, har det i 2003 været nødvendigt at iværksætte en række yderligere reduktioner på personelområdet fra og med 2004. Forsvaret nedlægger i den forbindelse en række stillinger, der svarer til i alt ca. 390 faste årsværk, hvorfor der i 2003 er indledt afskedigelse af ca. 130 ansatte fra en række forskellige stillingskategorier.

Regionale konsekvenser og hensyn:

De regionale konsekvenser af de planlagte reduktioner i tilknytning til forsvarsforliget indgik i den regionalpolitiske redegørelse for 2000. Der var tale om en reduktion på godt 4.600 årsværk (heraf godt 1.200 værnepligtige). Ca. 58 pct. af reduktionerne fandt sted i hovedstadsområdet, ca. 44 pct. i Storstrøms, Vestsjællands, Fyns og Bornholms amter og ca. 1 pct. i Jylland. Den regionale fordeling af de yderlige reduktioner inden for forsvarsforliget for 2000-2004 findes fordelt på amter i nedenstående oversigt.

Oversigt over reduktioner i 2003 inden for forsvarsforliget for 2000-2004 fordelt på amter

Amt:	Reduktion i faste årsværk:
Københavns amt	19,5
Frederiksborg amt	41
Roskilde amt	10
Vestsjællands amt	160
Storstrøms amt	6
Bornholms Regionskommune	2
Sønderjyllands amt	7
Ribe amt	7
Vejle amt	10
Ringkøbing amt	25
Århus amt	23
Viborg amt	52
Nordjyllands amt	20
Nordatlanten/ ikke fordelte	7
Samlet	388

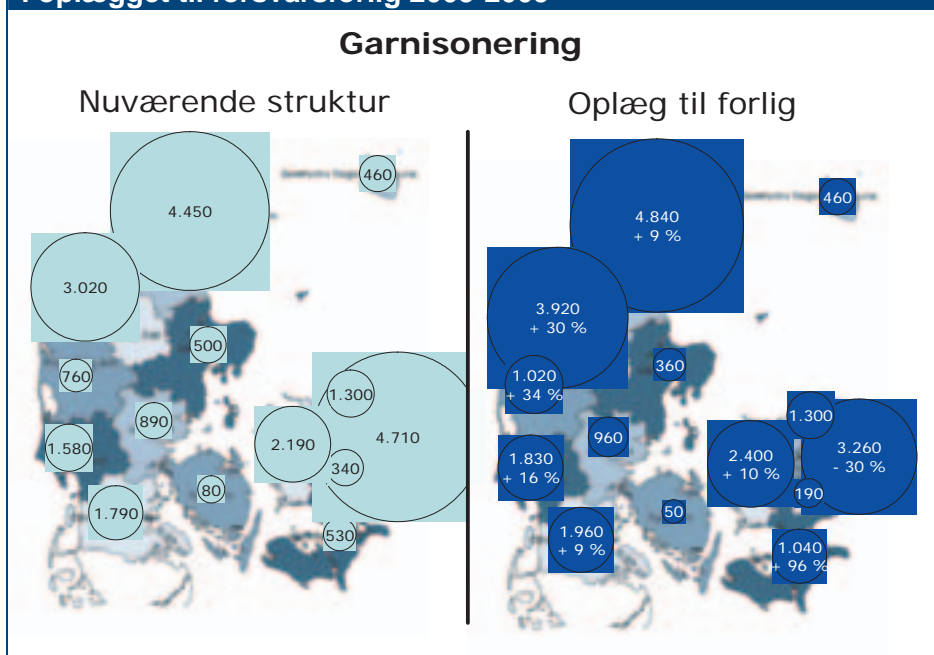
Oplæg til forsvarsforliget for 2005-2009

Berørte institutioner: Forsvaret.

Tiltag: Forsvarsministeriet har i marts 2004 præsenteret et oplæg til forsvarsforlig for 2005-2009 til forhandling med de politiske partier.

Regionale konsekvenser og hensyn: Som konsekvens af udspillet lægges op til udflytning af arbejdspladser fra hovedstadsområdet til en række yderområder, og det vil blive tilstræbt at det endelige forlig tager relevante regionale hensyn. Den regionale fordeling af faste årsværk i forsvaret i dag og i oplægget er illustreret i kortet nedenfor. Der må dog tages forbehold for den endelige konsolidering af de i forliget indeholdte projekter. Der er endvidere tale om afrundede tal.

Oversigt over den regionale fordeling af faste årsværk i forsvaret i oplægget til forsvarsforlig 2005-2009

Nyt udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge

Berørte institutioner: Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge og Socialministeriet

Tiltag: Socialministeriet har pr. 1. juli 2003 etableret en ny selvejende institution, Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Unge, som samler og viderefører aktiviteterne i de tidligere Udviklings- og Formidlingscenter for Børn og Familier i Åbenrå og Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge i Hillerød. Den nye institution har fået hovedkontor i Åbenrå og en afdeling i København.

Der er bl.a. lagt vægt på at fastholde det eksisterende faglige miljø samt viden på området socialt arbejde med børn og unge.

Regionale konsekvenser og hensyn: Socialministeriet har ved placeringen af hovedafdelingen i Åbenrå bl.a. ønsket at fastholde de eksisterende statsligt finansierede arbejdspladser i regionen. Det er således også Socialministeriets vurdering, at der hermed er sket en styrkelse af de statslige arbejdspladser i Sønderjylland.

Styrelsen for Social Service

Berørte institutioner: Styrelsen for Social Service og Socialministeriet.

Tiltag: 1. juni 2003 blev Styrelsen for Social Service oprettet i Odense. Styrelsen blev sammensat af det tidligere "Institut for Pensions- og Ældrepolitik", der lå i Odense og af opgaver og medarbejdere fra Socialministeriets departement. Samlet er der flyttet ressourcer svarende til 9 årsværk fra departementet til styrelsen.

Regionale konsekvenser og hensyn: Tiltaget indebærer, at 9 statslige årsværk flyttes fra hovedstadsområdet til Fyn.

Det har haft betydning for beslutningen om at placere den nye styrelse uden for hovedstaden, at "Institut for Pensions- og Ældrepolitik" allerede lå i Odense. Derudover er det i overensstemmelse med regeringens målsætning om udflytning af statslige arbejdspladser til provinsen.

Bilag 3. Regionale konsekvenser af statslige tiltag gennemført i 2003

I dette bilag gives en nærmere gennemgang af de 28 statslige tiltag, som indgår i beskrivelsen i kapitel 9 af tiltag, der er gennemført i 2003 og skønnes at have regionale konsekvenser.

I beskrivelse af tiltag med regionale konsekvenser indgår lovgivningsmæssige og administrative tiltag på samtlige ministeriers områder. Der er tale om både tiltag med regionalt sigte og tiltag, som ikke har regionalt sigte, men alligevel kan have regionale virkninger.

Omorganiseringer, effektiviseringer mv. i den statslige sektor med betydning for beskæftigelsen i den regionale statslige forvaltning beskrives særskilt i bilag 2.

Opdeling af behandling af arbejdskadesager på tre regioner

Tiltag: (Beskæftigelsesministeriet). I 2003 er det besluttet fra 1. marts 2004 at behandle arbejdskadesager under Arbejdsskadestyrelsen opdelt administrativt på tre regioner – øst, vest og syd. Sagerne blev tidligere behandlet opdelt på to regioner – øst og vest. Under de tre "regioner" foretages en underopdeling i teams.

Formål: Formålet er at give de enkelte teams mulighed for at skabe tættere kontakt med de decentrale samarbejdspartnere såsom virksomheder, kommuner, fagforbund og lignende.

Regionale konsekvenser: Tiltaget ventes at medføre et bedre samarbejde med de decentrale samarbejdspartnere i alle regionerne samt herigennem bedre og hurtigere sagsbehandling af styrelsens sager.

Indførelse af udligningstillæg

Tiltag: (Indenrigs- og Sundhedsministeriet). Forslag til lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og amtskommuner,

lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme og lov om social service (indførelse af udligningstillæg mv.) blev vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 23. maj 2003 – lov nr. 380 af 28. maj 2003.

Formål: Lovforslaget indebærer, at der indføres et særligt udligningstillæg, som erstatter størstedelen af det hidtidige særtilskud til særligt vanskeligt stillede kommuner. Udligningstillægget er et supplement til det eksisterende tilskuds- og udligningssystem og fordeles til kommunerne efter faste kriterier. Det giver større budgetsikkerhed i kommunerne og skaber større gennemskuelighed i fordelingen af tillægget.

Regionale konsekvenser: Udligningstillægget på i alt 411,6 mio. kr. (2004 niveau) fordeles til de vanskeligt stillede kommuner. Udligningstillægget er derfor en videreførelse og forhøjelse af de tilskud til vanskeligt stillede kommuner, der for 2003 blev fordelt efter kriterier. Herudover er der afsat en pulje på 102,9 mio. kr. (2004 niveau) til vanskeligt stillede kommuner til fordeling efter ansøgning.

Udligningstillægget og særtilskudspuljen må forventes i et vist omfang at have en positiv indflydelse på den strukturelle udvikling i de udsatte områder ved at tilskynde til iværksættelse af strukturelle tiltag og muliggøre finansiering heraf. Hertil kommer en positiv effekt i forhold til den kommunale økonomi og i forhold til undgåelse af skattestigninger, hvilket kan have afledt betydning i forhold til service og økonomi.

Indgåelse af regionale kulturaftaler for 2004-2007

Tiltag: (Kulturministeriet) Indgåelse af regionale kulturaftaler for 2004-2007. De seks regionale kulturaftaler er blevet forhandlet i efteråret 2003. Aftalerne er trådt i kraft pr. 1. januar 2004. Aftalerne indgås mellem Kulturministeriet og følgende kulturregioner: Kulturregion Århus (Århus Kommune), Kulturregion Odense Kommune – Fyns Amt, Kulturregion Østjylland (Århus Amt), Kulturregion Storstrøm (Storstrøms Amt og samtlige kommuner i amtet), Kulturregion

Vestsjælland (Vestsjællands Amt og samtlige kommuner i amtet) Kulturregion Salling-Fjends (5 Kommuner i Skive-området).

Formål: Aftalerne indebærer, at de statslige driftsbevillinger til aktiviteter og institutioner i området lægges ud til regionernes egen disposition mellem de kulturområder, som er omfattet af aftalen. Aftalerne øger regionernes selvbestemmelsesret på kulturområdet og sikrer koordinering på regionalt niveau. Det er erfaringen, at dette styrker den kvalitative udvikling af kulturlivet i regionen.

Regionale konsekvenser: Der er overført bevillinger på godt 85 mio. kr. fra statslig administration til regional administration. I forbindelse med aftalerne er der fordelt en pulje på 2,7 mio. kr. til udviklingsprojekter i regionerne. De mulige regionale konsekvenser har været afgørende for beslutningen om at indgå regionale kulturaftaler.

Ændring af klagestrukturen

Tiltag: (Skatteministeriet). Med vedtagelse af L 267 af 12. april 2003 (ændring af skattestyrelsesloven) blev klagestrukturen ændret, således at kommunerne fik øget adgang til samarbejde om skatteankenævn, og således at sekretariatsbetjeningen blev adskilt fra den kommunale skatteforvaltning og overflyttet til statsligt ansvar, men samlet i færre, kommunale enheder.

Ved lovændringen fik kommunerne øget fleksibilitet gennem mulighed for at etablere fælles skatteankenævn i hele skatteankenævnsmedlemmernes fireårige funktionsperiode – og ikke som tidligere kun hvert fjerde år ved udgangen af en funktionsperiode.

Det er fortsat overladt til kommunerne at inddele landet i skatteankenævnsområder og vælge skatteankenævnsmedlemmerne.

Formål: Lovændringen indebærer, at kommunerne fik mulighed for inden 1. august 2003 at etablere fællesskaber om opgaven indenfor hvert amt, idet opgaven i modsat fald ville blive statslig. Formålet med

denne ændring var dels at styrke retssikkerheden ved at skille sekretariaterne organisatorisk fra den kommunale skatteforvaltning, dels at effektivisere opgaven.

Det fremgår således af bemærkningerne til lovforslaget, der ligger til grund for L 267, at regeringen forventede en markant reduktion af de 224 skatteankenævn, som fandtes ved lovforslagets fremsættelse, og at regeringen vil følge udviklingen i skatteankenævnssstrukturen de kommende år. Regeringen ser således gerne, at skatteankenævnene landet over får en sådan størrelse, at de i gennemsnit behandler omkring 200 klager (skatteansættelser) hver eller dækker et geografisk område med omkring 100.000 indbyggere.

Formålet med færre skatteankenævn er dels at styrke det faglige miljø, dels at effektivisere området.

Regionale konsekvenser: For så vidt angår skatteankenævnsssekretariaterne har lovændringen ført til en regional, amtslig samling. Sekretariaterne er nu samlet 16 steder i landet, et i hvert amt samt i Københavns og Frederiksberg kommuner. Sekretariaterne er i nogle tilfælde samlet i de største kommuner, mens de i andre tilfælde er samlet i mindre kommuner. Opgaven er i alle tilfælde placeret i kommuner, der ønskede at påtage sig opgaven, og som der indenfor amtets kommuner var enighed om at pege på.

Med ændringen er påbegyndt en udvikling, hvor der på sigt kan forventes færre skatteankenævn. De regionalpolitiske konsekvenser skønnes ikke at være store, idet skatteankenævnene fortsat vil være spredt over hele landet. På det lokale plan vil der dog være en vis samling.

Ændring af Ligningsstrukturen

Tiltag: (Skatteministeriet). Med samme lov, L 267 af 12. april 2003, blev der givet mulighed for at etablere kommunale ligningscentre i en ny form for samarbejde.

Den ny samarbejdsform for skatteforvaltningen består i samarbejde i dertil oprettede særlige forvaltningsenheder med egen bestyrelse, eget budget og egen ligningsplan, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse.

Formål: Denne organisationsform skønnes at være særligt egnet til samarbejde om skatteforvaltning mellem mange kommuner eller mellem kommuner med mange indbyggere. Forslaget giver samtidig mulighed for effektiviseringer i kommunerne.

Regionale konsekvenser: Der er medio november 2003 etableret 4 ligningscentre med deltagelse af i alt 20 kommuner, og mindst 7 yderligere ligningscentre med 34 kommuner er under etablering.

Etablering af Øresundsgrænsegængercenter

Tiltag: (Skatteministeriet). Med samme lov, L 267 af 12. april 2003, er skatteministeren blevet bemyndiget til at forhandle med Kommunernes Landsforening samt Københavns og Frederiksberg kommuner om oprettelsen af særlige centre, der i grænseområder skal varetage forvaltningen af skatter og afgifter, ekskl. opkrævning og inddrivelse, i hele regionen. Disse forhandlinger er resulteret i, at Helsingør og Københavns kommuner i fællesskab har indgået aftale med staten om at etablere et grænsegængercenter i den danske del af Øresundsområdet. Centret er gået i gang fra 1. januar 2004 og får to afdelinger, en i Helsingør og en i København.

Formål: Hensigten med at oprette centret er at styrke informationen og servicen omkring skatter og afgifter for personer, der er bosat i Sverige og har deres væsentligste indkomster fra Danmark. Derimod vil centret ikke komme til at betjene personer bosat i Danmark og med indkomster fra Sverige. Når den sidstnævnte personkreds ikke er medtaget, skyldes det, at personer bosat i Danmark i forvejen har så tæt en tilknytning til deres bopælskommune, at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at ændre noget i dette tilknytningsforhold.

Grænsegængercentret skal bl.a. gøre det lettere for den enkelte at vurdere de skattemæssige konsekvenser af at blive eller være grænsegænger (personer med bopæl i det ene land og arbejde i det andet land).

Regionale konsekvenser: Centret skal bl.a. forestå den skattemæssige ligning af svensk bosiddende grænsegængere, som arbejder i Danmark øst for Storebælt. Det er derfor primært Øresundsregionen, som bliver berørt af tiltaget. Centret skal forbedre integrationen på arbejdsmarkedet i Øresunds-regionen.

Centret overtager funktionen som kommunal skattemyndighed for grænsegængere med bopæl i Sverige og arbejde i Danmark øst for Storebælt.

I 2001 var der 3.760 grænsegængere med bopæl i Sverige og 206 grænsegængere med bopæl i Danmark.

Aktørerne i Øresundsregionen har tidligere opfattet usikkerheden om skatteforhold som en væsentlig barriere for integrationen på arbejdsmarkedet. Der er derfor et behov for, at rådgivningen fra skattemyndigheden bliver klarere, således at grænsegængerne trygt kan indrette sig på baggrund heraf.

Etablering af ligningscentre vedrørende transfer pricing

Tiltag: (Skatteministeriet). Den 31. oktober 2002 vedtog Folketinget forslag til vedtagelse nr. V6. Heri indgår bl.a., at Folketinget konstaterer, at skatteministeren på transfer pricing området bl.a.: "har iværksat et arbejde med at udvikle rammerne for samarbejdet mellem de involverede myndigheder og for de værktøjer, der anvendes til kontrolopgaven."

I maj 2003 afsluttede en enig arbejdsgruppe med deltagelse af KL, Københavns og Frederiksberg Kommuner samt Told- og Skattesty-

relsen arbejdet med "Redegørelse om den fremtidige struktur for ligningen af TP-selskaber". Arbejdsgruppen skulle levere et eller flere forslag til, hvilken struktur der giver det bedste udgangspunkt for løsningen af ligningsopgaven med TP-selskaber. Arbejdsgruppen var enig om at anbefale den såkaldte Fællesmodel, der indebærer et samarbejde mellem de statslige ToldSkat-områder og kommunerne.

Formål: At give det bedste udgangspunkt for løsningen af ligningsopgaven med TP-selskaber.

Regionale konsekvenser: Der etableres 10 kommunale TP-ligningscentre. Disse placeres med ét i hvert ToldSkat-område, idet der dog i henholdsvis ToldSkat København og ToldSkat Nordsjælland-Bornholm placeres to.

Et TP-ligningscenter kan ifølge modellen enten være en kommune/et kommunalt fællesskab, med hvilken der er indgået aftale om selskabsligningsopgaven (eventuelt for et område, der dækker flere kommuner), eller et ligningscenter i henhold til skattestyrelseslovens § 1 B, dvs. som varetager hele ligningsopgaven.

Opgaven vil tilfalde de største kommuner eller kommunale fællesskaber, idet forekomsten af kontrolrelevante TP-selskaber typisk er størst her.

Forhøjet befordringsfradrag til pendlere i udkantskommuner mv.

Tiltag: (Skatteministeriet). Lov nr. 1161 af 19. december 2003 om ændring af ligningsloven (forhøjet befordringsfradrag til pendlere i udkantskommuner mv.). Tiltaget tager udgangspunkt i Den Regionale Vækststrategi fra maj 2003. Ændringen er trådt i kraft den 1. januar 2004.

Formål: Tiltaget sker som nævnt som opfølgning på Den Regionale Vækststrategi fra maj 2003 og er således foretaget med det klare

mål, at det skal have en regional konsekvens for befolkningsudviklingen/bosætningen i visse dele af landet.

Lovændringen tilsigter således at bidrage til en mere positiv befolkningsudvikling i landets udkantskommuner med hensyn til andelen af erhvervsaktive. Det sker ved at forhøje befordringsfradraget for de pendlere, der dagligt kører mere end 100 km mellem hjem og arbejde. Befordringsfradraget forbedres således for langdistancependlerne.

Forslaget skal medvirke til at gøre det mere attraktivt for erhvervsaktive at bosætte sig i henholdsvis blive boende i landets udkantskommuner.

Regionale konsekvenser: Hvilke udkantskommuner, der omfattes af lovændringen, er fastlagt på grundlag af nogle objektive kriterier om beskatningsgrundlag set i forhold til landsgennemsnittet og erhvervsindkomst pr. indbygger set i forhold til landsgennemsnittet.

De kommuner, der ud fra disse kriterier betragtes som udkantskommuner, og som derfor berøres af tiltaget, er: Arden, Bornholms Regionkommune, Bredebro, Egebjerg, Fjends, Frederikshavn, Grenå, Gudme, Hirtshals, Hjørring, Holeby, Holsted, Højer, Højreby, Lundtoft, Læsø, Løgumkloster, Løkken-Vrå, Maribo, Marstal, Morsø, Nakskov, Nr. Alslev, Nr. Djurs, Nykøbing-Falster, Nysted, Nørager, Ravensborg, Rougsø, Rudbjerg, Rudkøbing, Rødby, Saksø, Salling, Sallingssund, Samsø, Sejlflod, Sindal, Skagen, Skærbæk, Spøttrup, Stubbekøbing, Svendborg, Sydfalster, Sydlangeland, Sæby, Tinglev, Tranekær, Tønder, Ærøskøbing, og Aalestrup.

På basis af lovmodeloplysninger skønnes det, at godt 6.000 personer i de omfattede kommuner i 2001 havde store befordringsfradrag og derfor vil blive omfattet af det forhøjede befordringsfradrag, hvis de fortsat bor i kommunerne og har langt til arbejde i 2004.

Herudover vil de forbedrede regler over et stykke tid bevirke, at nye personer vil blive omfattet. Lovændringen forventes således i overensstemmelse med sit formål at bl.a. medføre en mere positiv befolkningsudvikling i landets udkantskommuner, som de senere år har oplevet en befolkningstilbagegang.

Kritikere af lovændringen har omvendt påpeget, at de kommuner, der ikke er omfattet, påvirkes negativt, idet erhvervsaktive langdistancependlere, der er bosat i disse kommuner, alt andet lige tilskyndes til at fraflytte deres nuværende kommune og i stedet bosætte sig i en af de udkantskommuner, der er omfattet af L 30. Samtidig påpeger kritikerne, at de kommuner, der ikke er omfattet af tiltaget, skal være med til – via udligningssystemet – at finansiere skattetabet i de kommuner, som er omfattet af tiltaget.

Skatteaftale med Sverige

Tiltag: (Skatteministeriet). Aftale mellem Kongeriget Danmark og Kongeriget Sverige om visse skattespørgsmål. Aftalen er undertegnet af de to landes regeringer den 29. oktober 2003. Aftalen skal ratificeres i de to lande, hvilket kræver, at de to landes parlamenter godkender aftalen. I Danmark er aftalen godkendt af Folketinget ved lov nr. 974 af 5. december 2003.

Formål: Formålet med den nye skatteaftale er, at den skal skabe grobund for, at integrationen i Øresundsregionen kan blomstre. Aftalen skal således sikre, at forskellene i de to landes skattesystemer ikke bliver en hindring for valg af bopæls- og arbejdsland.

Regionale konsekvenser: Tiltaget berører grænsegængere, som pendler mellem Danmark og Sverige, hvorfor specielt Øresundsregionen vil blive berørt af aftalen.

Skatteaftalen fjerner en række af de skattemæssige problemer, som disse grænsegængerne (med bopæl i det ene land og arbejde i det andet land) og deres arbejdsgivere har levet med i dagligdagen.

Ved beskatningen i arbejdslandet får grænsegængerer muligheden for at fradrage dels pensionsindskud til ordninger i bopælslandet og dels udgiften til Øresundsbroafgiften. Herudover forenkles de skattemæssige forhold for grænsegængere med hjemmearbejde. Endelig sikrer aftalen, at dele af skatteprovenuet tilfalder bopælskommunen, som har udgifter vedr. offentlig service til grænsegængerne.

I 2001 var der 3.760 grænsegængere med bopæl i Sverige og 206 grænsegængere med bopæl i Danmark.

Sikring af små skoler og dagtilbud i landdistrikter

Tiltag: (Socialministeriet/Undervisningsministeriet).

- 1) Folkeskolelovens § 24 a – permanentgørelse af forsøgsprogrammet "Sikring af små skoler og dagtilbud i landdistrikter. Permanentgørelsen er trådt i kraft 1. august 2003.
- 2) Nyt udviklingsprogram som led i folkeskoleforliget "Samdrift mellem skole og dagtilbud. Udviklingsprogrammet er besluttet i maj 2003 og gælder for perioden august 2003 til 31. juli 2007.

Formål:

- 1) Sikring af små skoler og dagtilbud til mindre børn i landdistrikter mv. Det gælder små skoler i landdistrikter eller skoler med normalt ikke over 150 elever og med beliggenhed i et byområde med ikke over 900 indbyggere.
- 2) Forbedring af sammenhængen i de mindre børns hverdag og fremme kvalitativt gode skole- og dagtilbud. Det gælder også udenfor landdistrikter og mindre bymæssig bebyggelse for skoler med normalt ikke over 300 elever.

Som udgangspunkt har det fælles formål været at understøtte mindre lokalsamfund.

Etableringstilskud til pladser til udfordrende unge

Tiltag: (Socialministeriet) Udbygning af antallet af pladser til udfordrende unge, såvel i form af sikrede pladser som åbne pladser. Tiltaget er udmeldt i det supplerende regeringsgrundlag og indeholdt i finanslovaftalen for 2004.

Formål: Efterspørgselen efter pladser vest for Storebælt har været markeret. Dertil har ønsket om opretholdelse af sikrede pladser været markeret. Udfordrende unge er ikke altid velsete i et lokalområde. En positiv tilkendegivelse – og sammenhæng med tilgrænsende aktiviteter – fremmer placeringen af pladser i lokalområderne.

Regionale konsekvenser: Regionale hensyn indgår ved tildeling af statsstøtte i form af etableringstilskud til pladser hhv. øst og vest for Storebælt. Der forudsættes ydet støtte til 15 nye sikrede pladser vest for Storebælt (og opretholdt 10 sikrede pladser øst for Storebælt). Der forudsættes dertil ydet støtte til 10 åbne pladser øst for Storebælt og 10 åbne pladser vest for Storebælt.

Nærbaneprojekter i Århus og Aalborg

Tiltag: (Trafikministeriet). Nærbaneforliget blev vedtaget i november 1999. Som opfølgning herpå er den ny station i Hørning, der indgår som en del af Århus Nærbane, blevet indviet lørdag den 13. december 2003 og Aalborg nærbane den 14. december.

Formål: At styrke den kollektive trafik i og omkring Århus og Aalborg.

Regionale konsekvenser: Tiltaget styrker som nævnt den kollektive trafik i og omkring Århus og Aalborg. Nærbaneprojekterne er en videreudvikling af jernbanen, så den kan benyttes på mere lokale strækninger. Nærbanen forbedrer samspillet mellem bus, tog og bil.

Projektet er gennemført i samarbejde med amter og kommuner.

Opgradering af Svendborgbanen

Tiltag: (Trafikministeriet). Opgradering af Svendborgbane som vedtaget jfr. den politiske aftale af 28. december 1998 og arbejdet blev færdiggjort 14. september 2003.

Formål: At styrke den kollektive trafik mellem Odense og Svendborg.

Regionale konsekvenser: Opgraderingen af Svendborgbanen styrker som nævnt den kollektive trafik mellem Odense og Svendborg:

- Rejsetiden er reduceret
- Kapaciteten er øget
- En mere fleksibel og robust køreplan

Forbedret betjening mellem Odense Sygehus, Årslev, Ringe og Stenstrup.

Åbning af Metro-etaper

Tiltag: (Trafikministeriet). Åbning af Metroens etape 2a og 2b. Etape 2a (Nørreport-Frederiksberg) åbnede i maj 2003 og etape 2b (Frederiksberg – Vanløse) åbnede i oktober 2003.

Formål: At forbedre den kollektive trafikbetjening af hovedstaden, jf. også nedenfor.

Regionale konsekvenser: Ved åbningen af Etape 2a og 2b er der skabt nye hurtige kollektive rejsemuligheder på tværs i de tætte bydele i hovedstadsområdet, og den kollektive tilgængelighed er øget.

Beslutningen om metroen og Ørestaden er et led i bestræbelserne på at styrke landets hovedstad i den internationale konkurrence mellem regioner og storbyer og handler ikke kun om København, men om hele Danmarks internationale placering. Når hovedstaden kan hævde sig internationalt og tiltrække investeringer og opmærksomhed, gælder det hele landet.

Rammeaftale for jernbaneområdet 2005-2014

Titel: (Trafikministeriet). Ny rammeaftale for jernbaneområdet 2005-2014 er indgået i oktober 2003. Aftalen består af tre dele:

1. En markant forøgelse af fornyelses- og vedligeholdelsesindsatsen på banenettet
2. Indgåelse af en 10-årig kontrakt med DSB
3. Opstilling af mål for jernbaneområdet

Formål: At forbedre jernbanetrafikken på det statslige jernbanenet i hele landet.

Regionale konsekvenser:

Det skønnes, at antallet af forsinkelser forårsaget af *banenettet* vil blive reduceret, således at regulariteten i banetrafikken øges.

Der indføres gennem de kommende år *flere togafgange over det meste af landet og i visse tilfælde også hurtigere tog.*

Der indsættes flere og hurtigere tog på Kystbanen, indføres 10-minuttersdrift på Kastrupbanen, halvtimesdrift på strækningen København-Holbæk og to tog i timen mellem København og Nykøbing F. Desuden indføres lyntog hver time mellem København og Frederikshavn, som indebærer store fordele for trafikken til og fra Nordjylland og der indføres et ekstra togsystem mellem Fredericia og Århus, der bl.a. skal betjene en ny station i Hedensted.

Liberalisering af jernbanesektoren vil blive fortsat gennem fortsatte *udbud* i en gradvis proces afstemt med de løbende erfaringer. Bl.a. Grenåbanen, Svendborgbanen, Nordvestbanen (København H - Kallundborg) og Kystbanen er mulige udbud gennem de næste 10 år.

Brugerfinansiering af skiltning til virksomheder

Tiltag: (Trafikministeriet). Lov nr. 233 af 2. april 2003 om ændring af lov om offentlige veje (brugerfinansiering af skiltning til virksomheder).

Formål: Loven giver Trafikministeren mulighed for at fastsætte regler om betaling for etablering, administration og drift af vejvisning til virksomheder.

Regionale konsekvenser: Lovændringen forventes at åbne mulighed for, at virksomheder i det åbne land mod betaling kan få opsat vejvisning til deres virksomhed. Det forventes, at den nye mulighed for vejvisning vil kunne give bedre udviklingsmuligheder i landdistrikterne.

De mulige regionale konsekvenser af den nye mulighed for vejvisning til virksomheder har væsentlig betydning for reglernes gennemførelse.

Motorvejsstrækningen fra Århus til Låsby

Tiltag: (Trafikministeriet). Åbning af motorvejsstrækningen fra Århus til Låsby den 8. november 2003. Strækningen åbnede den 8. november 2003 og udgør anden etape af motorvejen mellem Herning og Århus. 1. etape mellem Herning og Bording åbnede i 2002. Dermed er ca. halvdelen af den samlede motorvejsstrækning anlagt.

Formål: Med motorvejen at etablere et hurtigere og mere sikkert vejtransportsystem i regionen.

Regionale konsekvenser: Motorvejsåbningen har betydning for infrastrukturen i Århus Amt og det øvrige Østjylland og bidrager desuden, sammen med 1. etape, til at binde Århus og Ringkøbing amter bedre sammen.

Med motorvejen er etableret et hurtigere og mere sikkert vejtransportsystem i regionen. De kortere rejsetider vil bidrage til at gøre området mere attraktivt for både erhvervslivet og borgerne i området. En række af de mindre byer langs strækningen forventer på den baggrund øget aktivitet i de kommende år. Disse fordele vil blive desto mere udtalte, når der er etableret motorvej hele vejen til Herning.

Fælles udbudsrunde for arbejdsmarkedsuddannelser og de tekniske erhvervsuddannelser

Tiltag: (Undervisningsministeriet). Fælles udbudsrunde for arbejdsmarkedsuddannelser i fælles kompetencebeskrivelser (AMU) og tekniske erhvervsuddannelser (EUD). Udbudsrunden er gennemført i efteråret 2003. Udbudsgodkendelser og godkendelser af udlagt undervisning har virkning fra 1. januar 2004.

Formål: Formålet med udbudsrunden har været at opnå et geografisk koordineret og forsvarligt udbud og en optimal udnyttelse af kapaciteten, således at udbudsplaceringen lever op til de bærende hensyn bag såvel loven om institutioner for erhvervsrettet uddannelse som den nye lov om arbejdsmarkedsuddannelser.

Regionale konsekvenser: I relation til AMU var udgangspunktet, at udbudsrunden i 2003 var en helt ny udbudsplacering, da alle tidligere godkendelser bortfaldt den 31. december 2003.

Ministeriet har ud over kvaliteten lagt vægt på, om institutionerne i en region har indgået samarbejdsaftaler om udbud. Undervisningsministeriet har opfordret institutionerne til i videst muligt omfang at aftale en regional koordinering af udbudsansøgningerne for at få en optimal udnyttelse af ressourcerne og for at undgå aflysninger. Hvor institutionerne har fulgt Undervisningsministeriets opfordring, har det talt for at lægge institutionernes ansøgninger til grund for godkendelserne.

Udgangspunktet for udbudsrunden i relation til EUD er, at de institutioner, der blev godkendt til at udbyde grundforløb og hovedforløb med

virkning fra 1. januar 2001, fortsat udbyder disse. Udbudsrunderen har således ikke haft til formål at foretage en grundlæggende nyplacering af de tekniske erhvervsuddannelser, som det var tilfældet i 2000.

Som det var tilfældet på AMU-området er i beslutningen om godkendelse af en institution først og fremmest indgået en vurdering af kvaliteten, og dernæst er der lagt vægt på, om institutionerne i en region, har indgået samarbejdsaftaler om udbud.

Regionale videncentre og 'University College'

Tiltag: (Undervisningsministeriet). Opbygning af regionale videncentre og indførelse af 'University College' -begrebet. Der er på FL2004 afsat 42 mio. kr. stigende til 46 mio. kr. i 2007 til opbygning af regionale videncentre. Indførelse af 'University College' -begrebet udspringer af et udvalgsarbejde mellem Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet i 2003.

Formål: CVU'er, erhvervsakademier og netværk af enkeltstående MVU-institutioner kan indsende projektforslag og derigennem søge om videncentermidler. Særligt excellente CVU'er kan opnå at få betegnelsen 'University College'.

De indkomne projektforslag vil blive vurderet af et fagligt panel. De centrale vurderingskriterier vil være samspilsevne, innovationsevne, udviklingsbaseret samt for CVU'ernes vedkommende dokumenteret forskningstilknytning. Projektansøgerne skal også kunne dokumentere organisatorisk stabilitet og en ledelsesmæssig beslutningskraft, som kan skabe tillid hos samarbejdspartnere og brugere. Undervisningsministeriet står for den endelige udvælgelse af projekter til støtte.

Regionale konsekvenser: Målet med opbygningen af videncentre er at styrke videndeling og videnspredning regionalt såvel som nationalt. Videncentrene skal bygge på et stærkt videngrundlag og skal via

samarbejde med andre videninstitutioner, interessenter og andre samarbejdspartnere skabe sammenhæng til regionens udviklingsplan, bidrage med nytænkning og være involveret i processer, der skaber innovation og forandring i såvel regionen som på landsplan.

IT-Vest

Tiltag: (Videnskabsministeriet). Med vedtagelsen af universitetsloven (L 403 af 28. maj 2003) videreføres uddannelsessamarbejdet, som foregår i regi af IT-Vest.

Formål: IT-Vest er et konsortiesamarbejde på IT-området mellem Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Handelshøjskolen i Århus og Syddansk Universitet.

Regionale konsekvenser: Videreførelsen af samarbejdet forventes at styrke de studerende i det jysk-fynske områdes muligheder for uddannelse inden for IT. Samtidig bliver der uddannet kandidater, som kan imødekomme det regionale erhvervslivs behov for IT-kompetencer.

Intrapreneurship

Tiltag: (Videnskabsministeriet). Der er i 2003 afsat 400.000 kr. til støtte for udviklingen af et forsøgsprogram på Syddansk Universitet i "Intrapreneurship - virksomhedsbaserede iværksætteraktiviteter og innovation".

Formål: Programmet indtænker bl.a. Young Enterprise -konceptet, der har som målsætning at få unge under uddannelse til at starte egen virksomhed under vejledning af lærere og rådgivere fra erhvervslivet.

Regionale konsekvenser: Uddannelsen ventes at have positive effekter for det fynske erhvervsliv og for de studerende i området.

Videreførelse af initiativer på Bornholm

Tiltag: I forbindelse med afviklingen af tilskud til Center for Regional- og Turisme forskning er der afsat en projektbevilling til nye initiativer på Bornholm. På finansloven for 2003 var der afsat 5,6 mio. kr., og fra 2004 til 2007 forventes der afsat 5,3 mio. kr. årligt.

Formål: Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfunds-økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på lang sigt. I 2003 blev der igangsat projekter indenfor temaerne ø-studier og regional-udvikling, turismeforskning og -udvikling samt uddannelser.

Regionale konsekvenser: Projekterne har fokus på Bornholms særlige problemer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet, som Bornholm indgår i. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer.

Samspilshandlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv"

Tiltag: Regeringen fremlagde den 1. september 2003 handlingsplanen "Nye veje mellem forskning og erhverv – fra tanke til faktura". I handlingsplanen lancerer regeringen i alt 20 nye initiativer (samt en række under-initiativer) med en samlet finanslovsbevilling på 275 millioner kroner i perioden 2004-2007.

Formål: Handlingsplanen skal styrke rammerne for samspil mellem danske virksomheder og videninstitutioner - herunder universiteter, sektorforskningsinstitutioner og GTS-institutioner - om forskning og udvikling.

Regionale konsekvenser: En række af initiativerne er relevant i en regional sammenhæng og kan bidrage til at styrke videninstitutioner og erhvervslivet i alle danske regioner, herunder de mindre virksomheder inden for traditionelle sektorer.

Crossroads Copenhagen

Tiltag: Netværkssamarbejdet Crossroads Copenhagen skal skabe et fagligt netværk af offentlige og private virksomheder, som beskæftiger sig med banebrydende kommunikation mellem mennesker og forskning i vidensamfundets teknologianvendelse. Der er afsat samlet 10 mio. kr. på finansloven i perioden 2003 til 2006.

Formål: Formålet for sekretariatet i Crossroads Copenhagen er bl.a. vidensspredning, være sparringspartner, udføre strategisk projektudvikling, være katalysator for partnerskaber, organisere netværk, afholde kurser, workshop mm.

Regionale konsekvenser: Crossroads Copenhagen vil udvikle og udbrede viden om kommunikation til virksomheder, institutioner mm. i første omgang i og omkring Ørestaden men på længere sigt nationalt og internationalt.

Sikring af yderligere udrulning af digital infrastruktur (bredbånd)

Tiltag: I Danmark er ADSL tilgængeligt for 95 pct. af befolkningen. De sidste 5 pct. af befolkningen uden adgang til bredbånd er typisk i yderområderne. Tiltaget har sigte på størsteparten af denne gruppe af danskere i yderområder uden adgang til bredbånd. Tiltaget blev vedtaget i oktober 2003.

Formål: I forbindelse med en konkurrencepakke på teleområdet, er der truffet politisk aftale mellem ministeren for videnskab, teknologi og udvikling samt de telepolitiske ordførere bag teleforliget om en række initiativer, der skal sikre bedre konkurrence og udbygningsvilkår på markedet for hurtige internetforbindelser. På baggrund af disse initiativer påtager TDC sig at sikre en større udbredelse af ADSL. Ifølge udbygningsplanen skal den nuværende dækning på 95

pct. af fastnetkunderne udvides til 96 pct. inden 1. oktober 2004 og til 98 pct. inden 1. oktober 2005.

Regionale konsekvenser: Den høje tilgængelighed i Danmark af digital infrastruktur sikrer, at ingen kommuner afskæres fra deltagelse i det digitale videnssamfund. Den digitale udrulning har f.eks. stor betydning for erhvervsudviklingen i mange dele af landet. Mange kommuner har nu langt bedre muligheder for at tiltrække og fastholde videntunge virksomheder i lokalområder. De digitale motorveje skaber dermed grundlag for en bæredygtig erhvervsudvikling i mange lokalsamfund.

Regional erhvervsservice

Tiltag: (Økonomi- og Erhvervsministeriet). Regional erhvervsservice. Der etableres 15 regionale erhvervsservicecentre fordelt over hele landet pr. 1. januar 2004. Der er afsat 48,7 mio. kr. til initiativet på FFL 04. Initiativet er beskrevet i bekendtgørelse om tilskud til regionale erhvervsservicecentre, som trådte i kraft den 29. november 2003.

Formål: De nye erhvervsservicecentre bliver fordelt over hele landet. Centrene skal yde erhvervsservice over for iværksættere og mindre virksomheder (med færre end 50 ansatte). Centrene erstatter de nuværende TIC (teknologiske informationscentre) og lokale kontaktpunkter for iværksættere, der er nedlagt med udgangen af 2003.

Regionale konsekvenser: Der vil blive ydet op til 50 pct. medfinansiering fra staten til erhvervsservicecentre. Den resterende medfinansiering ydes af regionale og lokale parter. De nye centre skal levere offentlig erhvervsservice i form af information og vejledning samt henvisning til privat rådgivning. Af øvrige ydelser kan nævnes kurser, etablering af netværk, mentorordninger mv. Ved fordelingen af det statslige tilskud mellem centrene tages der særligt hensyn til udkantsområder, ved at 7 mio. kr. fordeles forlods som en ekstrabevilling til regioner med udkantsområder.

Etableringen af de nye centre sker i dialog mellem Erhvervs- og Boligstyrelsen og de regionale/lokale medfinansierende parter i overensstemmelse med den politiske beslutning herom. Der stilles fra statslig side visse krav til organisering, målgruppe og ydelser mv. samtidig med, at det enkelte center udarbejder en strategi og opstiller mål for centrets virksomhed, der baserer sig på de regionale behov og erhvervspolitiske prioriteringer.

Støttede private ungdomsboliger

Tiltag: (Økonomi- og Erhvervsministeriet). Lov om støttede private ungdomsboliger af 17. december 2002 med tilknyttet bekendtgørelse af 5. maj 2003.

Formål: Efter loven og bekendtgørelsen kan der gives statstilskud til etablering af private ungdomsboliger i områder med stor koncentration af større uddannelsesinstitutioner.

Regionale konsekvenser: Initiativet berører bosætningsmulighederne for unge uddannelsessøgende.

I 2003 har der kunnet ansøges om tilskud til etablering af ungdomsboliger i Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, kommunerne i Københavns Amt, Roskilde Kommune, Århus Kommune, Aalborg Kommune, Odense Kommune, Esbjerg Kommune og Kolding Kommune.

ForbrugerINFOpunkter

Tiltag: (Økonomi- og Erhvervsministeriet). I regeringsoplægget "Ny forbrugerpolitik" fra januar 2003 indgår, at der fremover på en række biblioteker kan tilbydes forbrugerrådgivning. Det er frivilligt for de enkelte biblioteker, om de ønsker at deltage i rådgivningsordningen. I marts 2003 åbnede Økonomi- og erhvervsministeren de første såkaldte forbrugerINFOpunkter på lokale biblioteker landet over. Siden er der løbende oprettet flere forbrugerINFOpunkter, og det samlede

antal er nu 84 (nov. 2003). Der planlægges yderligere 39 forbruger-INFOpunkter.

Formål: Med forbrugerINFOpunkterne kan forbrugerne få personlig forbrugerrådgivning i lokalområdet, hvor de bor og arbejder. Tidligere var det stort set kun muligt at få personlig rådgivning ved at ringe til en Forbruger Hotline eller møde op i Forbrugernes Hus i København.

Regionale konsekvenser: Tiltaget vurderes at have positiv regional-politisk betydning, idet det understøtter lokalsamfundene.

